

Raport
Komisji ds. Jakości Kształcenia
Wydziału Nauk Pedagogicznych
(rok akademicki 2013/14)

Ocena organizacji oraz realizacji praktyk studenckich

Autorzy:

*dr Joanna Moleda, dr Jacek Gralewski, dr Katarzyna
Mirosław-Nawrocka, dr Jolanta Wiśniewska, dr Agnieszka
Kwiatkowska-Zwolan, dr Barbara Pilipczuk, mgr Adam
Krasnosielski*

Spis treści

Część 1: Ocena realizacji praktyk w opinii studentów Wydziału Nauk Pedagogicznych APS	4
1.0. Wprowadzenie	4
1.1. Charakterystyka badanej grupy	5
1.2. Ogólna ocena praktyk w opinii studentów WNP	9
1.3. Ocena organizacji praktyk w opinii studentów WNP	10
1.4. Ocena realizacji praktyk pod kątem ich przydatności do rozwoju zawodowego w opinii studentów WNP	18
1.5. Ocena realizacji praktyk pod kątem możliwości stwarzanych przez placówki	33
1.6. Mocne i słabe strony organizacji i realizacji praktyk w opinii studentów WNP	46
1.7. Ocena przydatności informacji zwrotnych uzyskiwanych od opiekunów praktyk	59
1.8. Ocena organizacji oraz realizacji praktyk ze względu na miejsce ich odbywania	62
1.9. Ocena szans zatrudnienia w zawodzie wyuczonym w toku studiów	64
1.10. Ocena organizacji oraz realizacji praktyk w opinii studentów poszczególnych specjalności prowadzonych na Wydziale Nauk Pedagogicznych APS	68
1.11. Ocena organizacji oraz realizacji praktyk w opinii studentów specjalności realizowanych w trybie stacjonarnym	68
1.11.1. Edukacja plastyczna	69
1.11.2. Pedagogika informatyki i pedagogika zdolności	70
1.11.3. Psychopedagogika kreatywności	72
1.11.4. Wychowanie przedszkolne	74
1.11.5. Pedagogika wczesnoszkolna i korekcyjna	75
1.11.6. Pedagogika resocjalizacyjna	77
1.11.7. Pedagogika terapeutyczna	79
1.11.8. Profilaktyka społeczna z resocjalizacją	81
1.11.9. Surdopedagogika	83
1.11.10. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka	85
1.11.11. Terapia pedagogiczna	86
1.12. Ocena organizacji oraz realizacji praktyk w opinii studentów specjalności realizowanych w trybie niestacjonarnym	88
1.12.1. Pedagogika wczesnoszkolna	88
1.12.2. Wychowanie przedszkolne	90
1.12.3. Pedagogika resocjalizacyjna	92
1.12.4. Surdopedagogika	93
1.13. Podsumowanie i wnioski z badań	95
Część 2: Ocena realizacji praktyk w opinii przedstawicieli placówek	99
2.0. Wprowadzenie	99
2.1. Charakterystyka badanej grupy	100
2.2. Liczba studentów APS odbywających praktykę pod opieką opiekuna	100
2.3. Opinia o praktyce opiekunów z ramienia uczelni	101
2.4. Zadania praktyki realizowane przez studentów APS w wypowiedziach opiekunów praktyk	103
2.5. Ocena organizacji praktyk studenckich w opinii opiekunów praktyk	105
2.6. Wskazówki dotyczące organizacji i przebiegu praktyk studenckich w opinii opiekunów praktyk	108
2.7. Ocena współpracy ze studentami APS w opinii opiekunów praktyk	109
2.8. Ocena szans zatrudnienia absolwentów APS w wyuczonym zawodzie w opinii opiekunów praktyk	112
2.9. Wnioski z badań opiekunów praktyk	113
Część 3: Ocena realizacji praktyk w opinii opiekunów praktyk z ramienia APS	115

3.0.	Wprowadzenie	115
3.1.	Charakterystyka badanej próby	115
3.2.	Ocena organizacji praktyk w opinii opiekunów z ramienia APS	116
3.3.	Deklaracja prowadzenia praktyk w kolejnym roku	119
3.4.	Trudności w pracy opiekuna praktyk.....	120
3.5.	Ocena merytorycznego programu praktyk	121
3.6.	Wpływ na przygotowywanie programu merytorycznego praktyk	121
3.7.	Elementy wpływające na poprawę realizacji praktyk.....	121
3.8.	Kontakt opiekuna ze studentami.....	122
3.9.	Ocenianie studenta.....	122
3.10.	Propozycje opiekunów dotyczące realizacji praktyk	123
3.11.	Ocena opiekunów na szanse zatrudnienia absolwenta APS	123
3.12.	Wnioski.....	123
4.0.	Rekomendacje	125

Część 1: Ocena realizacji praktyk w opinii studentów Wydziału Nauk Pedagogicznych APS

1.0. Wprowadzenie

Zgodnie z harmonogramem prac Komisji ds. Jakości Kształcenia Wydziału Nauk Pedagogicznych w roku akademickim 2013/2014 przedmiotem badania były praktyki studenckie. Członkom komisji przyświecało założenie objęcia badaniem studentów III roku studiów I stopnia (zarówno stacjonarnych jak i niestacjonarnych) wszystkich specjalności realizowanych na Wydziale Nauk Pedagogicznych Akademii Pedagogiki Specjalnej. W związku tym badaniami objęto studentów wszystkich kierunków kształcenia realizowanych na Wydziale Nauk Pedagogicznych APS. Badania obejmowały pomiar opinii na temat organizacji oraz przebiegu praktyk studentów WNP, którzy w roku akademickim 2013/2014 odbyli praktyki.

Niniejsze badanie miało za zadanie:

- Określenie ogólnej oceny praktyk w opinii studentów WNP.
- Ocenę organizacji praktyk studenckich przez studentów WNP.
- Ocenę realizacji praktyk studenckich przez studentów WNP pod kątem ich przydatności do rozwoju zawodowego w ramach studiowanych specjalności.
- Ocenę realizacji praktyk pod kątem możliwości jaki oferowały placówki, w których je realizowano.
- Określenie mocnych i słabych stron organizacji i realizacji praktyk w opinii studentów WNP.
- Ocenę przydatności informacji zwrotnych uzyskiwanych od opiekunów praktyk w opinii studentów WNP.
- Ocenę organizacji oraz realizacji praktyk ze względu na miejsce odbywania praktyk (placówka zaproponowana przez APS vs placówka zorganizowana przez studenta).
- Ocenę szans zatrudnienia w zawodzie wyuczonym w toku studiów przez studentów WNP.
- Ocenę organizacji oraz przebiegu praktyk w opinii studentów poszczególnych specjalności prowadzonych na Wydziale Nauk Pedagogicznych.

Autorom badania przyświecało założenie, aby dotrzeć do każdego ze studentów III roku studiów I stopnia (zarówno stacjonarnych jak i niestacjonarnych) wszystkich prowadzonych na Wydziale Nauk Pedagogicznych specjalności. Zgodnie z informacjami uzyskanymi od pracowników Biura ds. Organizacji i Planowania Kształcenia APS na III roku

studiów w roku akademickim 2013/2014 prowadzone były 22 specjalności, z czego: a) na kierunku pedagogika: animacja społeczno – kulturowa (studia stacjonarne), doradztwo zawodowe i BHP (studia stacjonarne), edukacja medialna (studia stacjonarne), pedagogika informatyki i pedagogika zdolności (studia stacjonarne), pedagogika wczesnoszkolna i korekcyjna (studia stacjonarne), psychopedagogika kreatywności (studia stacjonarne), wychowanie przedszkolne (studia stacjonarne oraz niestacjonarne), pedagogika wczesnoszkolna (studia niestacjonarne); b) na kierunku pedagogika specjalna: logopedia (studia stacjonarne), pedagogika niepełnosprawnych intelektualnie (studia stacjonarne oraz niestacjonarne), pedagogika resocjalizacyjna (studia stacjonarne oraz niestacjonarne), pedagogika terapeutyczna (studia stacjonarne), profilaktyka społeczna z resocjalizacją (studia stacjonarne), surdopedagogika (studia stacjonarne oraz niestacjonarne), terapia pedagogiczna (studia stacjonarne), wczesne wspomaganie rozwoju dziecka (studia stacjonarne oraz niestacjonarne); c) na kierunku edukacja artystyczna w zakresie sztuk plastycznych: arteterapia (studia stacjonarne). Studentom III roku wszystkich wymienianych specjalności przed udaniem się na praktyki do placówki (bądź już w trakcie jej trwania) dostarczono ankiety przeznaczone do samodzielnego wypełnienia. Zarówno dostarczanie jak i obiór wypełnionych już ankiet odbywał się za pośrednictwem opiekunów praktyk z ramienia APS. Studenci w trakcie zaliczania praktyk u nauczycieli Akademii oddawali wypełnione przez siebie ankiety. Fakt oddania (lub nie) wypełnionej przez studenta ankiety nie wpływał na zaliczenie praktyk. Kompletne wypełnione ankiety były przekazywane przez opiekunów praktyk z ramienia APS do Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia, gdzie poddano je analizie i opracowaniu. W tym miejscu członkowie Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia składają gorące podziękowania za pomoc opiekunom praktyk poszczególnych specjalności powadzonych na Wydziale Nauk Pedagogicznych APS za pomoc w przeprowadzeniu niniejszych badań.

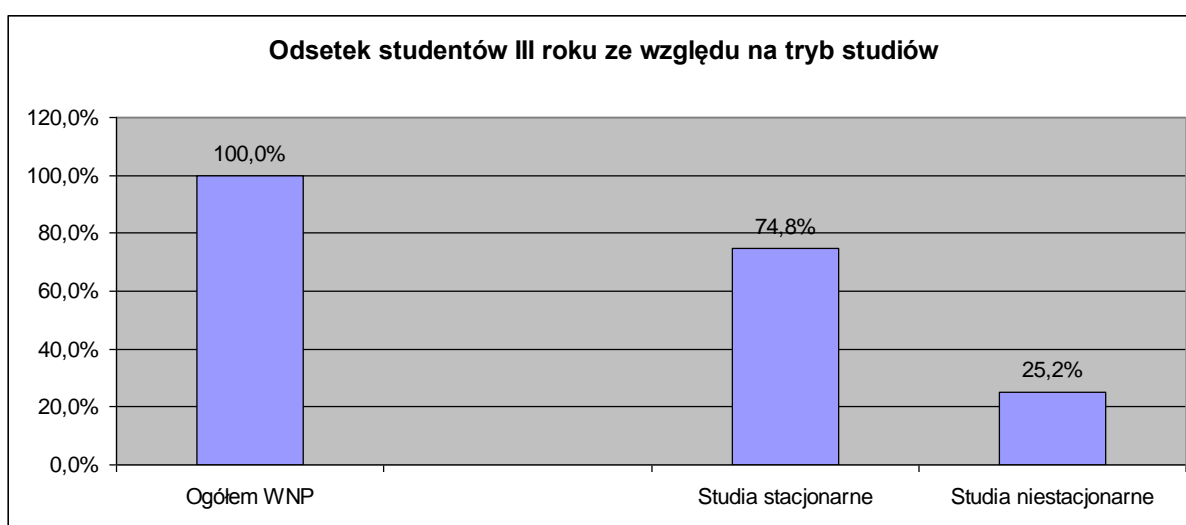
1.1. Charakterystyka badanej grupy

W badaniu wzięło udział łącznie 289 studentów Wydziału Nauk Pedagogicznych, z czego 149 (51,6% próby) z kierunku pedagogika, 130 (45,0% próby) z kierunku pedagogika specjalna i 7 (2,4% próby) z kierunku edukacja artystyczna. Trzy osoby (1,0% próby) nie udzieliły odpowiedzi na pytanie o kierunek studiów.

Ogółem procent zwrotów wypełnionych ankiet wyniósł 31,5% (bez względu na kierunek oraz tryb studiów w czasie, w którym przeprowadzono badanie na trzecim roku studiów znajdowało się 920 osób), przy czym odsetek zwrotów na kierunku pedagogika

wyniósł 36%, na kierunku pedagogika specjalna 27%, a na kierunku edukacja artystyczna 26%. Odsetek zwrotów wypełnionych ankiet okazał się stosunkowo niski, oznacza to, że niniejszy raport prezentuje opinie na temat organizacji oraz realizacji praktyk studenckich w opinii co trzeciego studenta Wydziału Nauk Pedagogicznych Akademii Pedagogiki Specjalnej.

Wszyscy badani byli studentami 3 roku, z czego trzy czwarte (74,8%) to studenci studiów stacjonarnych, a jedna czwarta (25,2%) to studenci studiów niestacjonarnych. Odsetek zwrotów wypełnionych ankiet bez względu na kierunek studiów na studiach stacjonarnych wyniósł 36%, zaś na studiach niestacjonarnych 22%.

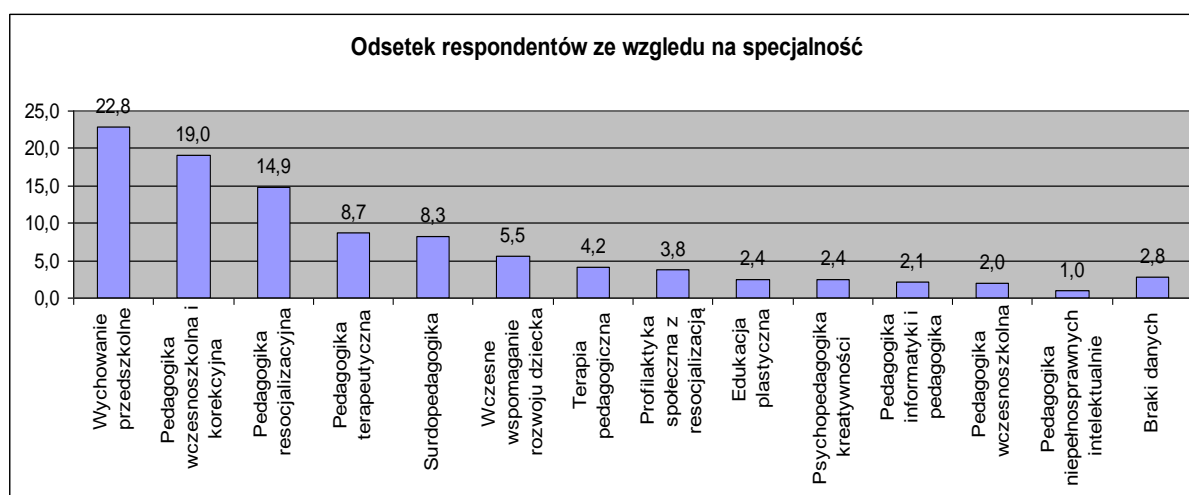
Wykres 1.1. Odsetek studentów III roku w podziale na tryb studiów

Zdecydowana większość respondentów (95%) to kobiety.

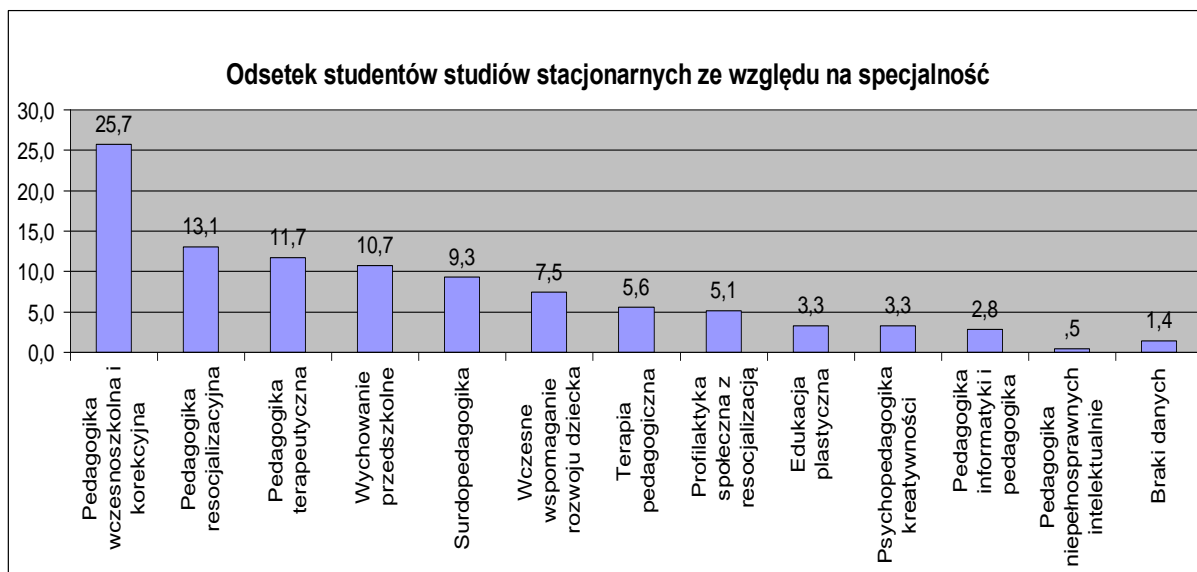
Wykres 1.2. Płeć respondentów

W badaniu wzięli udział studenci trzynastu specjalności. Na kierunku pedagogika byli to studenci pedagogiki wczesnoszkolnej, wychowania przedszkolnego, pedagogiki wczesnoszkolnej i korekcyjnej, pedagogiki informatyki i pedagogiki zdolności oraz psychopedagogiki kreatywności. Na kierunku pedagogika specjalna byli to studenci następujących specjalności: pedagogika niepełnosprawnych intelektualnie, pedagogika resocjalizacyjna, pedagogika terapeutyczna, profilaktyka społeczna z resocjalizacją, surdopedagogika, terapia pedagogiczna, wczesne wspomaganie rozwoju dziecka. Na kierunku edukacja artystyczna byli to studenci specjalności o nazwie edukacja plastyczna. W badaniu najliczniej reprezentowani byli studenci wychowania przedszkolnego (niemal co czwarty respondent) oraz pedagogiki wczesnoszkolnej i korekcyjnej (co piąty respondent). Mniej liczni byli studenci pedagogiki resocjalizacyjnej (co siódmy respondent), pedagogiki terapeutycznej (co jedenasty respondent), surdopedagogiki (co jedenasty respondent). Najmniej liczne grupy stanowili studenci edukacji plastycznej, psychopedagogiki kreatywności, pedagogiki informatyki i pedagogiki zdolności, pedagogiki wczesnoszkolnej oraz pedagogiki niepełnosprawnych intelektualnie. Niemal 3% respondentów nie udzieliło odpowiedzi na pytanie o specjalność.

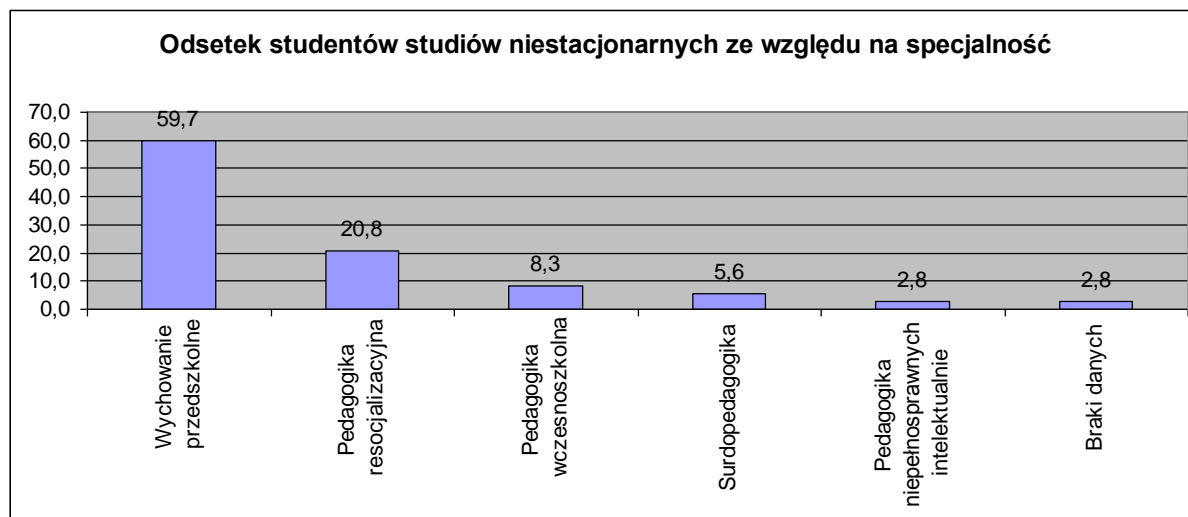
Wykres 1.3. Odsetek uczestników badania ze względu na studiowaną specjalność

W gronie studentów studiów stacjonarnych, którzy stanowili łącznie 74,8% badanej próby najliczniejsi byli studenci pedagogiki wczesnoszkolnej i korekcyjnej. Mniej liczni byli respondenci pedagogiki resocjalizacyjnej, pedagogiki terapeutycznej, wychowania przedszkolnego, surdopedagogiki oraz wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka. Najrzadziej reprezentowani spośród studentów studiów stacjonarnych w niniejszym badaniu okazali się studenci pedagogiki niepełnosprawnych intelektualnie.

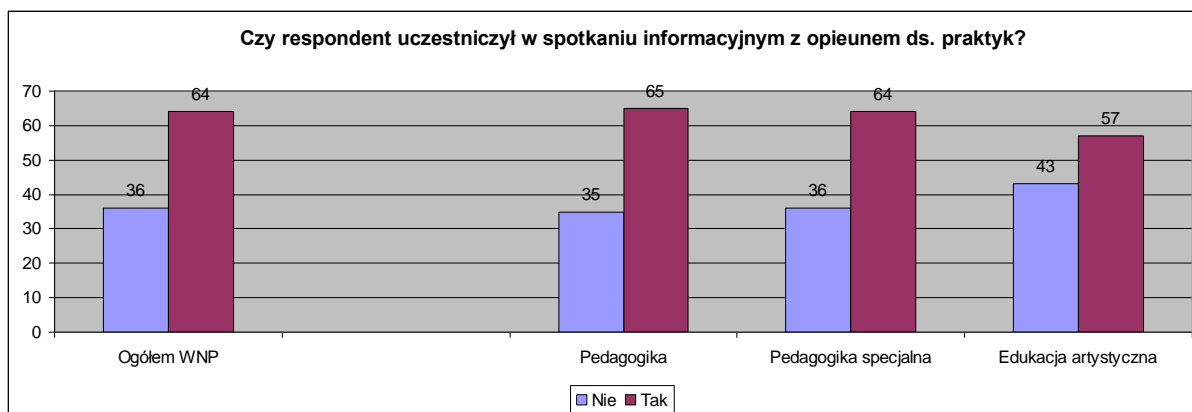
Wykres 1.4. Odsetek studentów studiów stacjonarnych ze względu na specjalność

W gronie studentów studiów niestacjonarnych, którzy stanowili łącznie 25,2% badanej próby najliczniejsi byli studenci wychowania przedszkolnego. Najrzadziej reprezentowani spośród studentów studiów niestacjonarnych okazali się studenci pedagogiki niepełnosprawnych intelektualnie.

Wykres 1.5. Odsetek studentów studiów niestacjonarnych ze względu na specjalność

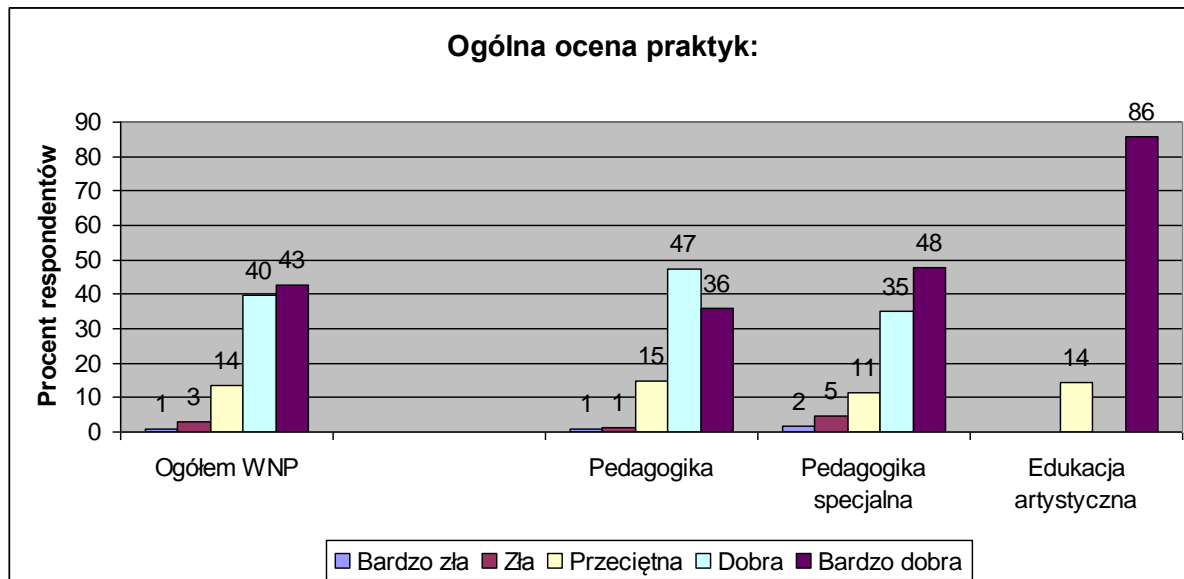
Ogółem dwie trzecie (64%) respondentów uczestniczyło w spotkaniu informacyjnym z opiekunem do spraw praktyk z ramienia Akademii. Odsetek tego typu osób był bardzo zbliżony na poszczególnych kierunkach kształcenia.

Wykres 1.6. Odsetek studentów ze względu uczestnictwo w spotkaniu z opiekunem do spraw praktyk z ramienia Akademii w podziale na kierunki kształcenia

1.2. Ogólna ocena praktyk w opinii studentów WNP

Ocena praktyk odbywała się na skali pięciopunktowej (1 – bardzo źle oceniam odbyte praktyki, 5 – bardzo dobrze oceniam odbyte praktyki). Ocenę praktyk w opinii wszystkich studentów WNP należy uznać za dobrą, średnia wyniosła $M = 4.20$ przy odchyleniu standardowym $SD = .85$. Zdecydowana większość (83%) studentów WNP oceniło odbyte praktyki dobrze lub bardzo dobrze, podczas gdy zaledwie 4% oceniło źle lub bardzo źle.

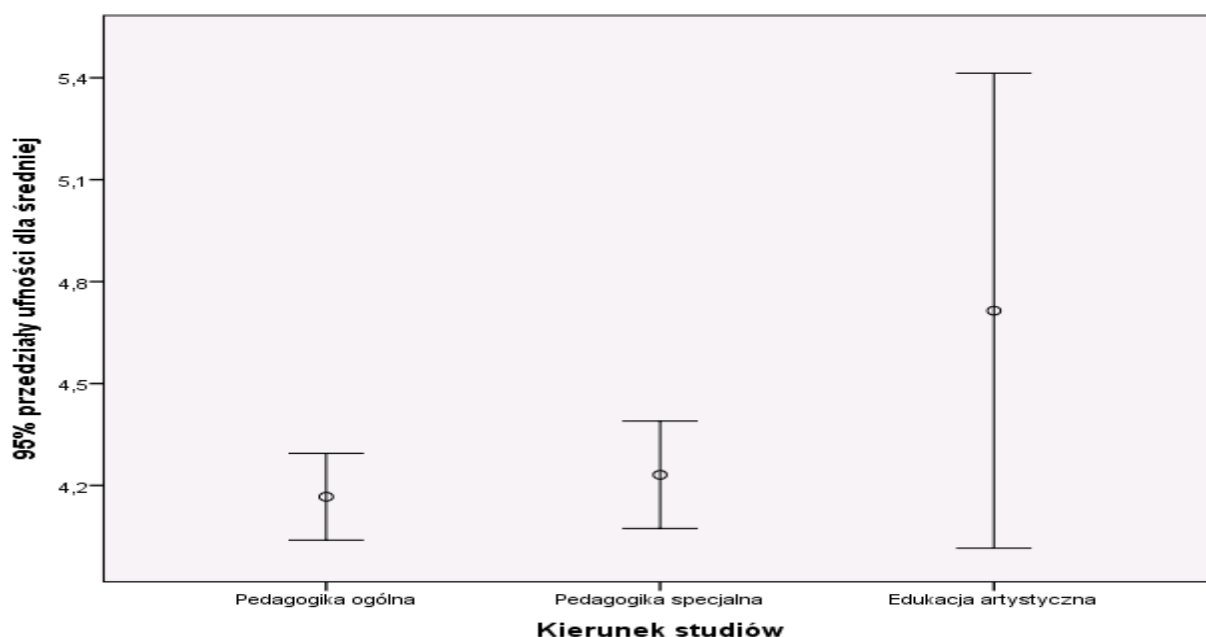

Wykres 1.7. Ogólna ocena praktyk w opinii studentów WNP ze względu na kierunki kształcenia.

Zdecydowana większość (83%) studentów kierunku pedagogika oceniło odbyte praktyki dobrze lub bardzo dobrze, z czego co drugi dobrze. Tylko 2% studentów tego kierunku oceniło praktyki źle lub bardzo źle. Analogicznie odbyte praktyki ocenili studenci

kierunku pedagogiki specjalnej, 83% oceniło je dobrze lub bardzo dobrze, z czego co drugi bardzo dobrze. Najmniejsze zróżnicowanie ocen odbytych praktyk zaobserwowano w gronie studentów kierunku edukacja artystyczna, aż 86% z nich oceniło je bardzo dobrze.

Średnią ocenę praktyk w opinii studentów na kierunku pedagogika $M = 4.17$; $SD = .77$ oraz pedagogika specjalna $M = 4.23$; $SD = .92$ należy uznać za dobrą, na kierunku edukacja artystyczna za bardzo dobrą $M = 4.71$; $SD = .76$. Średnie oceny praktyk w opinii studentów poszczególnych kierunków kształcenia prezentuje poniższy wykres¹.

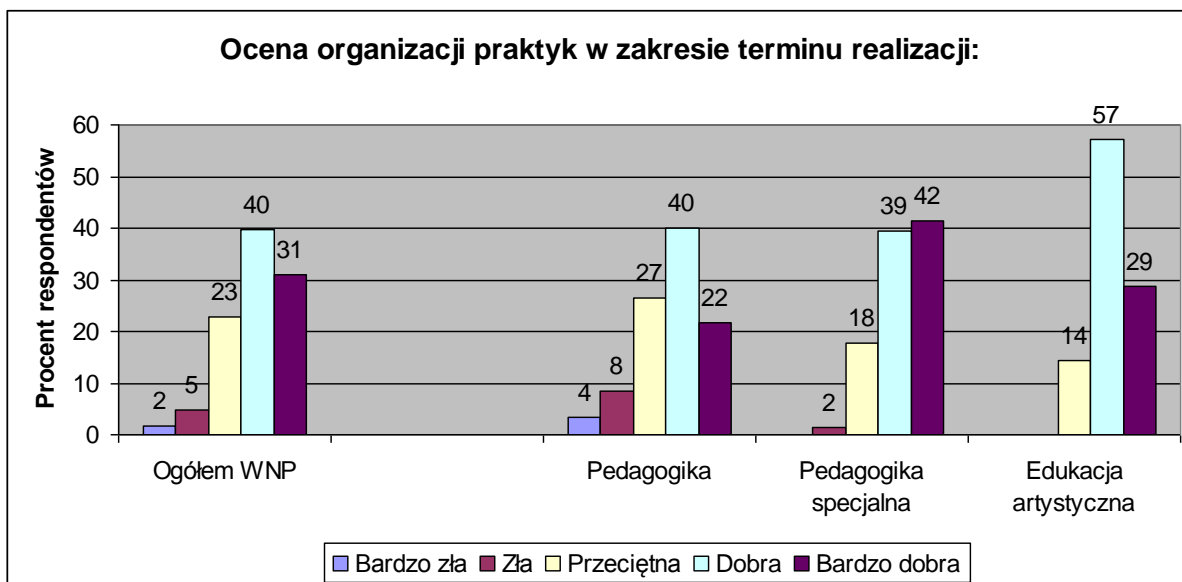
Wykres 1.8. Średnie oceny praktyk w opinii studentów WNP ze względu na kierunki kształcenia

1.3. Ocena organizacji praktyk w opinii studentów WNP

Ogółem studenci WNP dobrze oceniają organizację praktyk w zakresie terminu ich realizacji (skala pięciopunktowa, gdzie 1 – ocena bardzo zła, 5 – ocena bardzo dobra). Średnia ocen organizacji praktyk w tym zakresie wyniosła $M = 3.93$ przy $SD = .94$. Ogółem 71% studentów WNP dobrze lub bardzo dobrze ocenia organizację praktyk pod względem terminu ich realizacji, podczas gdy zaledwie 7% ocenia je źle lub bardzo źle. Istnieje jednak pewna

¹ Zrezygnowano z porównywania średnich ocen praktyk ze względu na kierunek kształcenia za pomocą jednoczynnikowej analizy wariancji z powodu niewielkiej liczebności studentów kierunku edukacja artystyczna ($n = 7$), która jest kilkanaście razy niższa od liczebności studentów na kierunku pedagogika ($n = 149$) oraz pedagogika specjalna ($n = 130$). Dla czytelności danych zdecydowano się prezentować 95% przedziały ufności dla średnich w porównywanych grupach. Jeżeli przedziały te nie zachodzą na siebie lub zachodzą jedynie w niewielkim stopniu oznacza to, że porównywane średnie różnią się istotnie. Niniejsza zasada będzie konsekwentnie stosowana w dalszej części raportu przy prezentacji szczegółowych kryteriów oceny organizacji oraz realizacji praktyk studenckich.

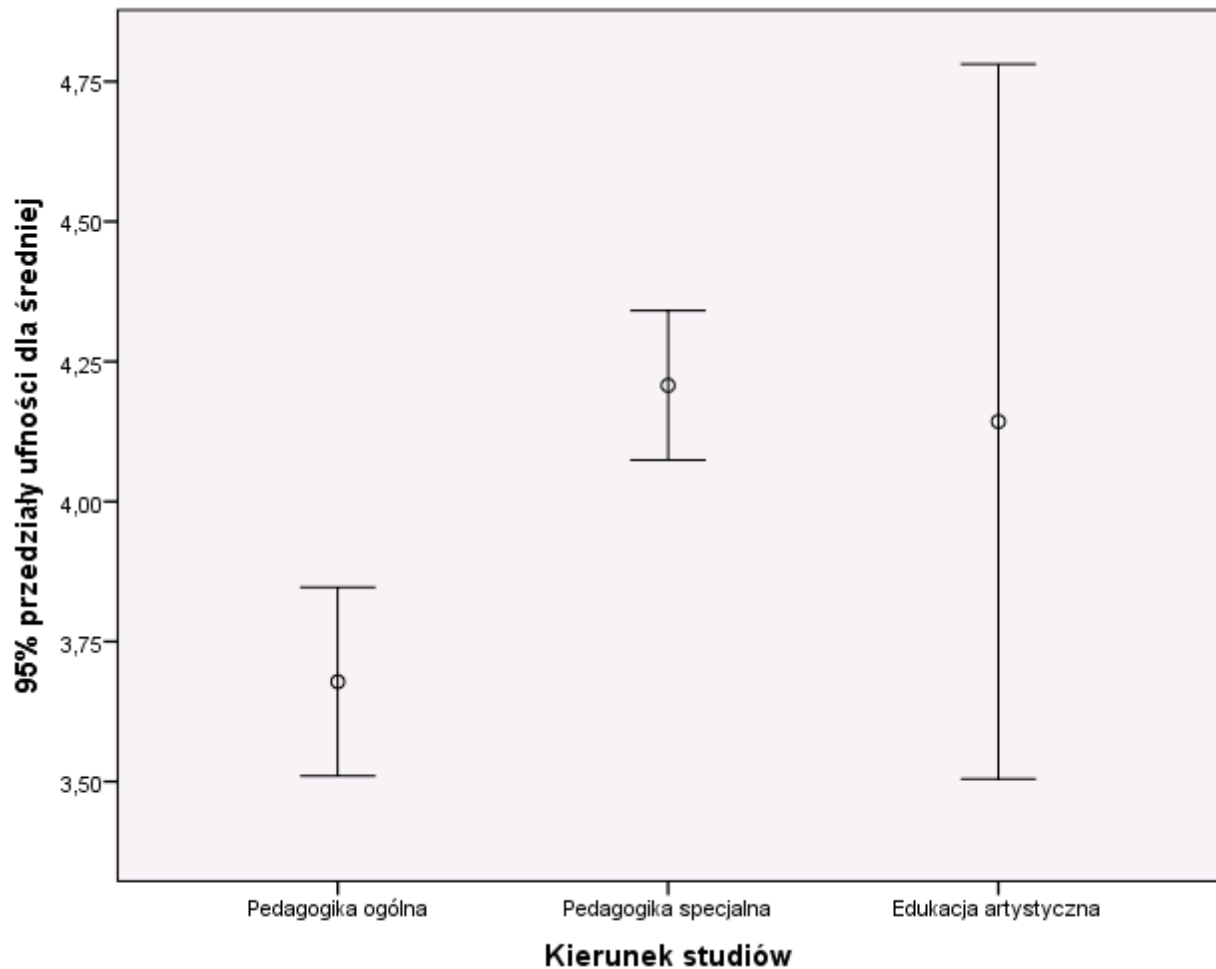
możliwość doskonalenia tego aspektu organizacji praktyk choćby dlatego, że niemal co czwarty student (23%) tylko przeciętnie ocenia czas realizacji praktyk. Co istotne na czas realizacji praktyk skarżą się również opiekunowie praktyk w placówkach, o czym będzie mowa w drugiej części raportu.

Wykres 1.9. Ocena organizacji praktyk w zakresie terminu realizacji ze względu na kierunki kształcenia

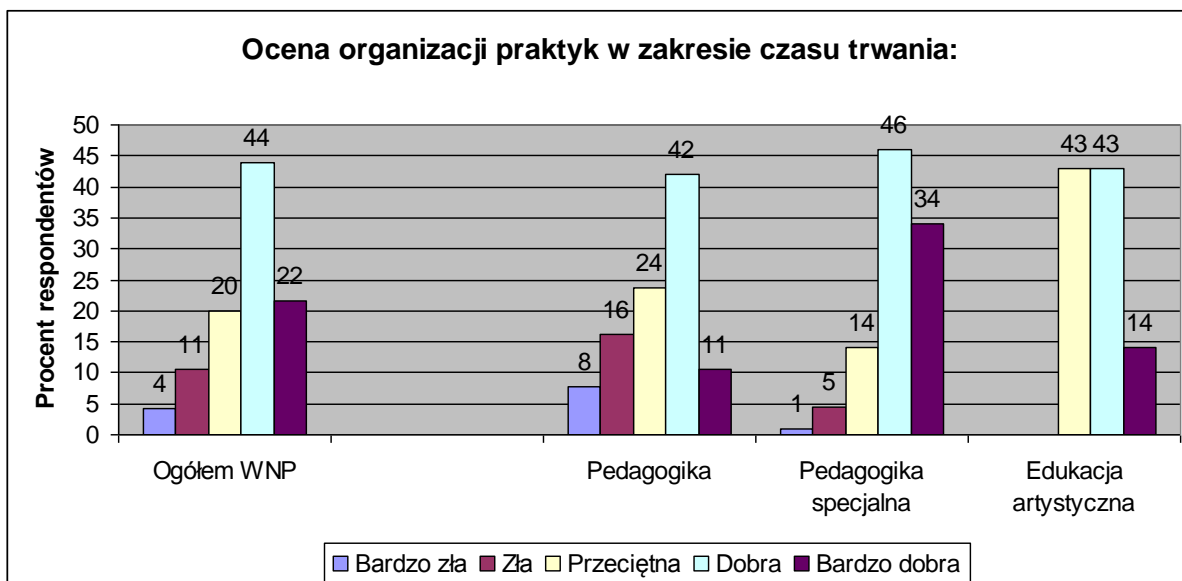
Większość 62% studentów na kierunku pedagogika dobrze lub bardzo dobrze oceniło organizację praktyk pod względem terminu realizacji. Co dziesiąty (12%) student tego kierunku termin realizacji praktyk oceniał źle lub bardzo źle, a co trzeci (27%) przeciętnie. Wyżej ten aspekt organizacji praktyk ocenili studenci pedagogiki specjalnej, 81% oceniło go dobrze lub bardzo dobrze. Podobnie termin realizacji praktyk oceniali studenci kierunku edukacja artystyczna, którzy w zdecydowanej większości 86% ocenili go dobrze lub bardzo dobrze, z czego większość dobrze. Żaden ze studentów kierunku edukacja artystyczna nie był niezadowolony z terminu realizacji praktyk.

Średnią ocenę terminu realizacji praktyk w opinii studentów kierunku pedagogika należy uznać za niemal dobrą $M = 3.68$; $SD = 1.02$ zaś studentów kierunku pedagogika specjalna $M = 4.21$; $SD = .78$ oraz edukacja artystyczna $M = 4.14$; $SD = .69$ za dobrą.

Wykres 1.10. Średnie oceny organizacji praktyk w zakresie terminu realizacji ze względu na kierunki kształcenia

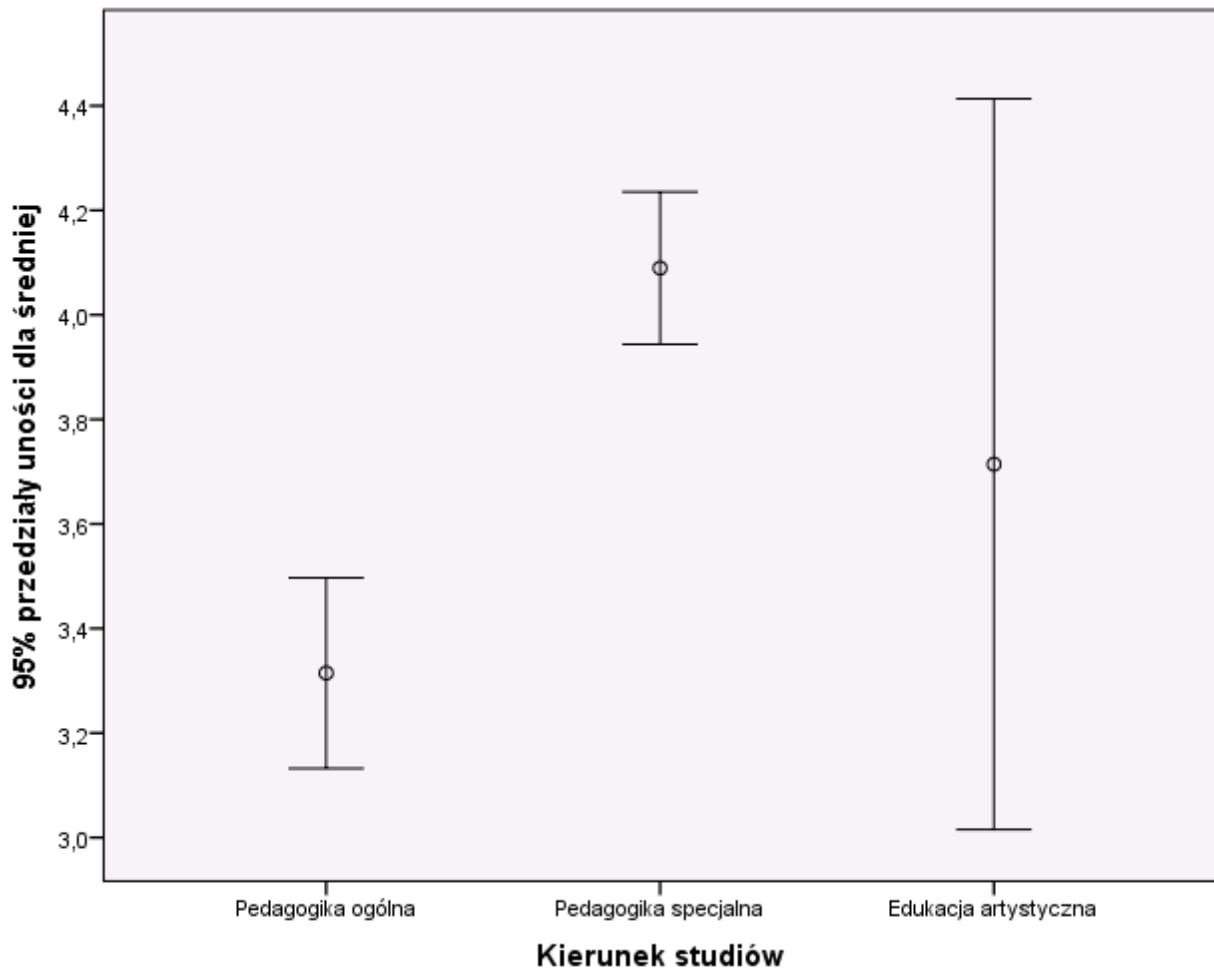
Ogółem studenci WNP raczej dobrze oceniają czas trwania praktyk (skala pięciopunktowa, gdzie 1 – ocena bardzo zła, 5 – ocena bardzo dobra). Średnia ocen organizacji praktyk w tym zakresie wyniosła $M = 3.68$ przy $SD = 1.05$. Ogółem, co drugi student WNP (66%) dobrze lub bardzo dobrze ocenia czas trwania praktyk, podczas gdy zaledwie 15% ocenia go źle lub bardzo źle. Co piąty student WNP (20%) przeciętnie ocenia czas trwania praktyk. Uzasadnienia słowne wskazują, że studenci woleliby, aby praktyki trwały dłużej w jednej placówce.

Wykres 1.11. Ocena organizacji praktyk w zakresie czasu trwania ze względu na kierunki kształcenia

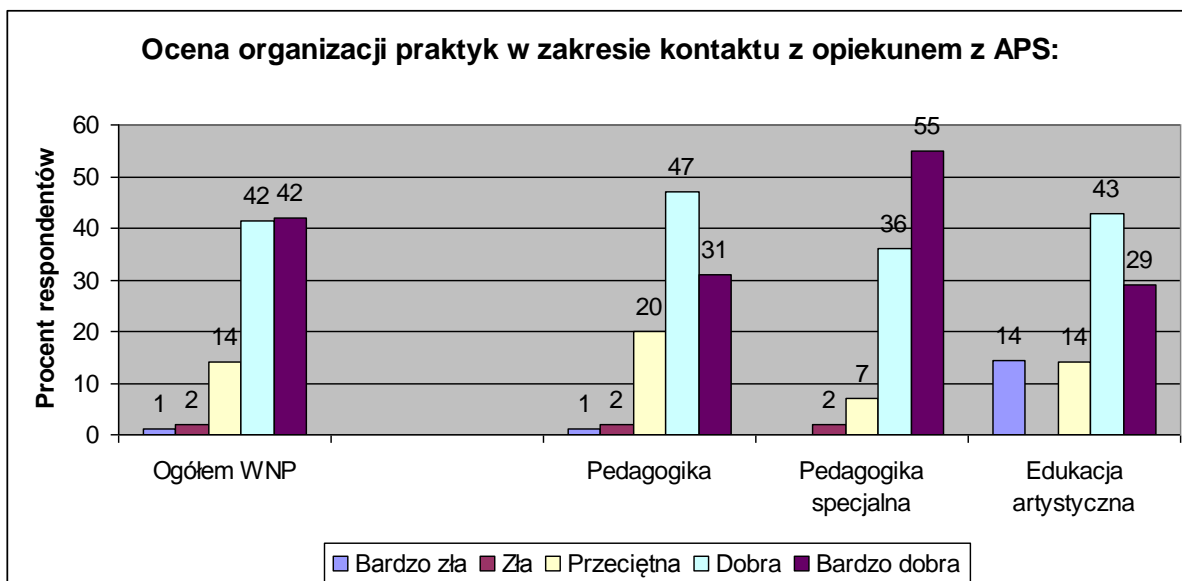
Zaledwie, co drugi (53%) student kierunku pedagogika ocenia czas trwania praktyk dobrze lub bardzo dobrze, z czego zdecydowana większość (42%) wystawia w tym zakresie ocenę dobrą. Co czwarty (24%) student tego kierunku jest niezadowolony z czasu trwania praktyk. Tymczasem zdecydowana większość (80%) studentów pedagogiki specjalnej ocenia czas trwania praktyk dobrze lub bardzo dobrze. Odsetek osób niezadowolonych, którzy czas trwania praktyk oceniają źle lub bardzo źle na tym kierunku studiów wynosi zaledwie 6%. Co drugi (57%) student kierunku edukacja artystyczna czas trwania praktyk ocenia dobrze lub bardzo dobrze, podczas gdy niemal co drugi (43%) oceniania go przeciętnie. Żaden ze studentów kierunku edukacja artystyczna nie był niezadowolony z czasu trwania praktyk.

Średnią ocenę czasu trwania praktyk w opinii studentów kierunku pedagogika należy uznać za przeciętną $M = 3.31$; $SD = 1.10$ podczas gdy studentów na kierunku pedagogika specjalna $M = 4.09$; $SD = .85$ oraz edukacja artystyczna $M = 3.71$; $SD = .76$ za dobrą.

Wykres 1.12. Średnie oceny organizacji praktyk w zakresie czasu trwania ze względu na kierunki kształcenia

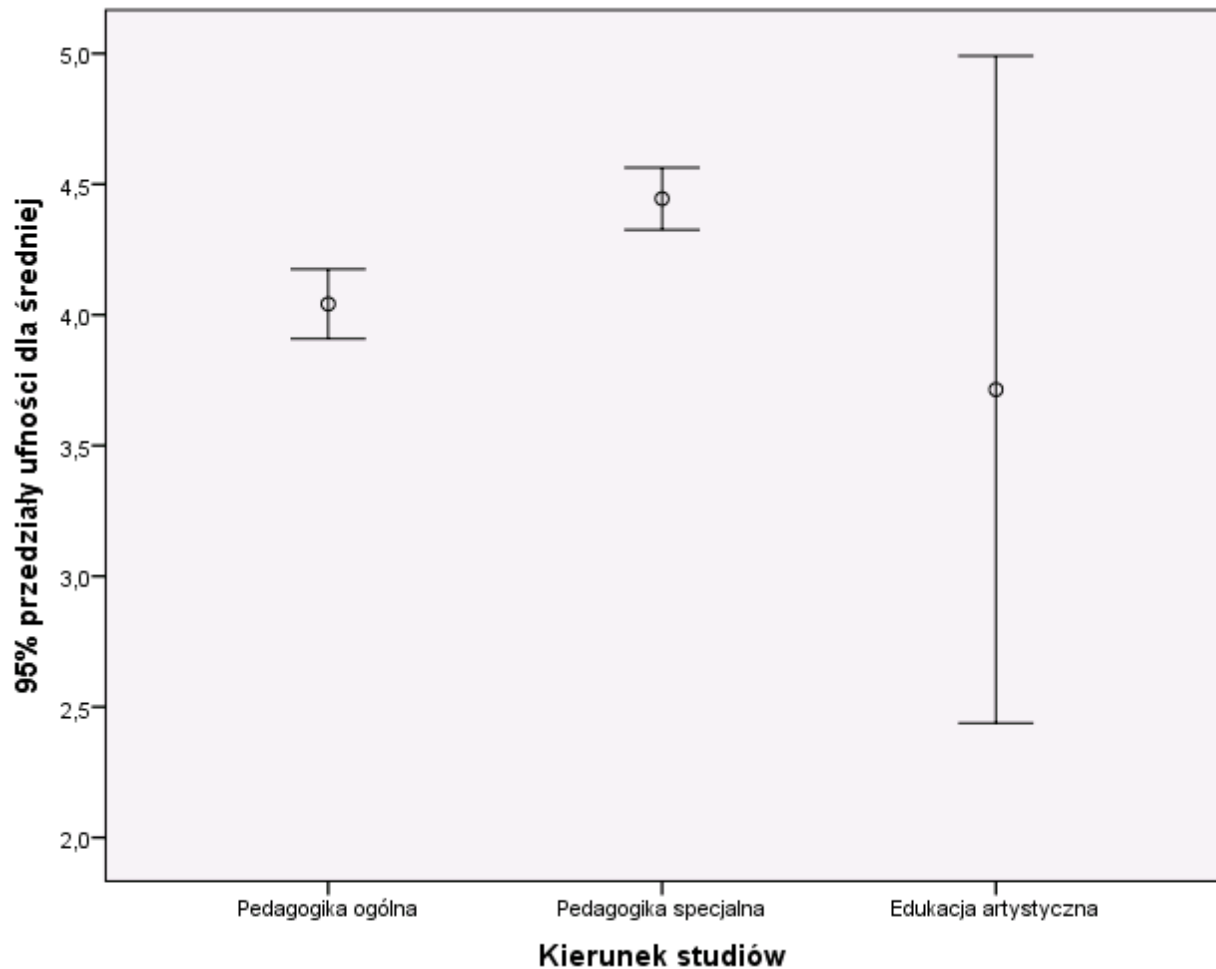
Ogółem studenci WNP dobrze oceniają kontakt z opiekunem praktyk z ramienia Akademii (skala pięciopunktowa, gdzie 1 – ocena bardzo zła, 5 – ocena bardzo dobra). Średnia ocen organizacji praktyk w tym zakresie wyniosła $M = 4.22$ przy $SD = .80$. Zdecydowana większość 84% studentów WNP dobrze lub bardzo dobrze ocenia kontakt z opiekunami praktyk z ramienia APS, podczas gdy zaledwie 3% ocenia go źle lub bardzo źle.

Wykres 1.13. Ocena organizacji praktyk w zakresie kontaktu z opiekunem praktyk z ramienia Akademii ze względu na kierunki kształcenia

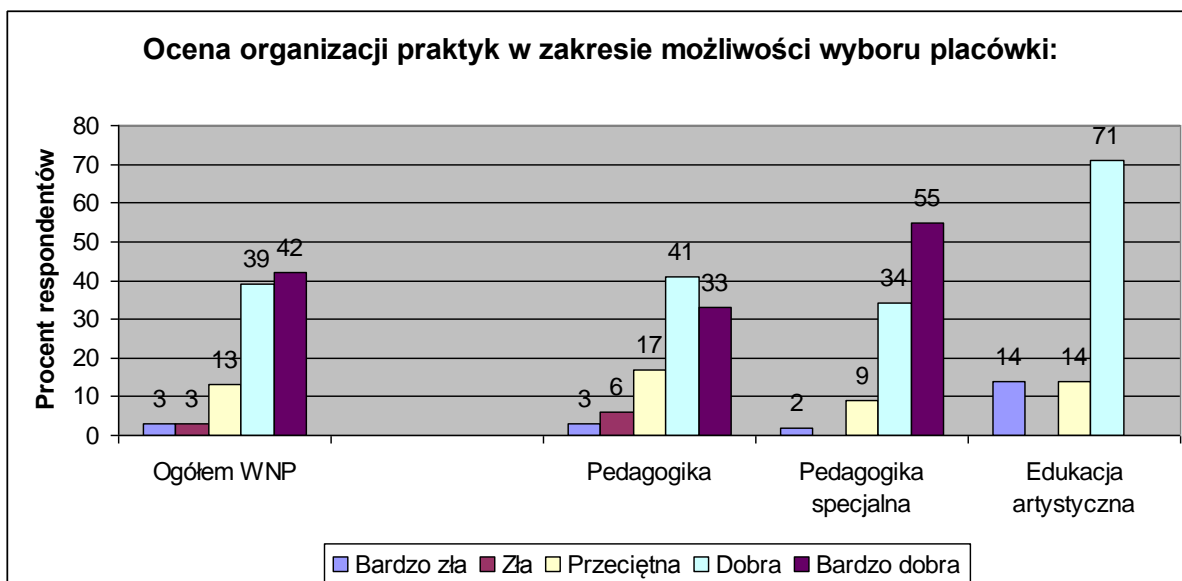
Zdecydowana większość (78%) studentów kierunku pedagogika ocenia czas trwania praktyk dobrze lub bardzo dobrze, przy czym co drugi (47%) wystawia tej współpracy ocenę dobrą. Jeszcze wyższy odsetek studentów zadowolonych z kontaktu z opiekunami praktyk z ramienia Akademii zaobserwowano na kierunku pedagogika specjalna. Niemal każdy (91%) student pedagogiki specjalnej ocenia kontakt z opiekunem praktyk z ramienia Akademii dobrze lub bardzo dobrze, przy czym co drugi wystawia tej współpracy ocenę najwyższą. Również zdecydowana większość (72%) studentów kierunku edukacja artystyczna kontakt z opiekunami praktyk ocenia dobrze lub bardzo dobrze przy czym niemal, co drugi (43%) wystawia w tym zakresie ocenę dobrą.

Oceny kontaktu z opiekunami praktyk z ramienia APS w opinii studentów wszystkich kierunków należy uznać za dobre, średnia ocena na kierunku pedagogika wyniosła $M = 4.04$; $SD = .81$, na kierunku pedagogika specjalna $M = 4.44$; $SD = .70$ i na kierunku edukacja artystyczna $M = 3.71$; $SD = 1.38$.

Wykres 1.14. Średnie oceny organizacji praktyk w zakresie kontaktu z opiekunami praktyk z ramienia APS ze względu na kierunki kształcenia

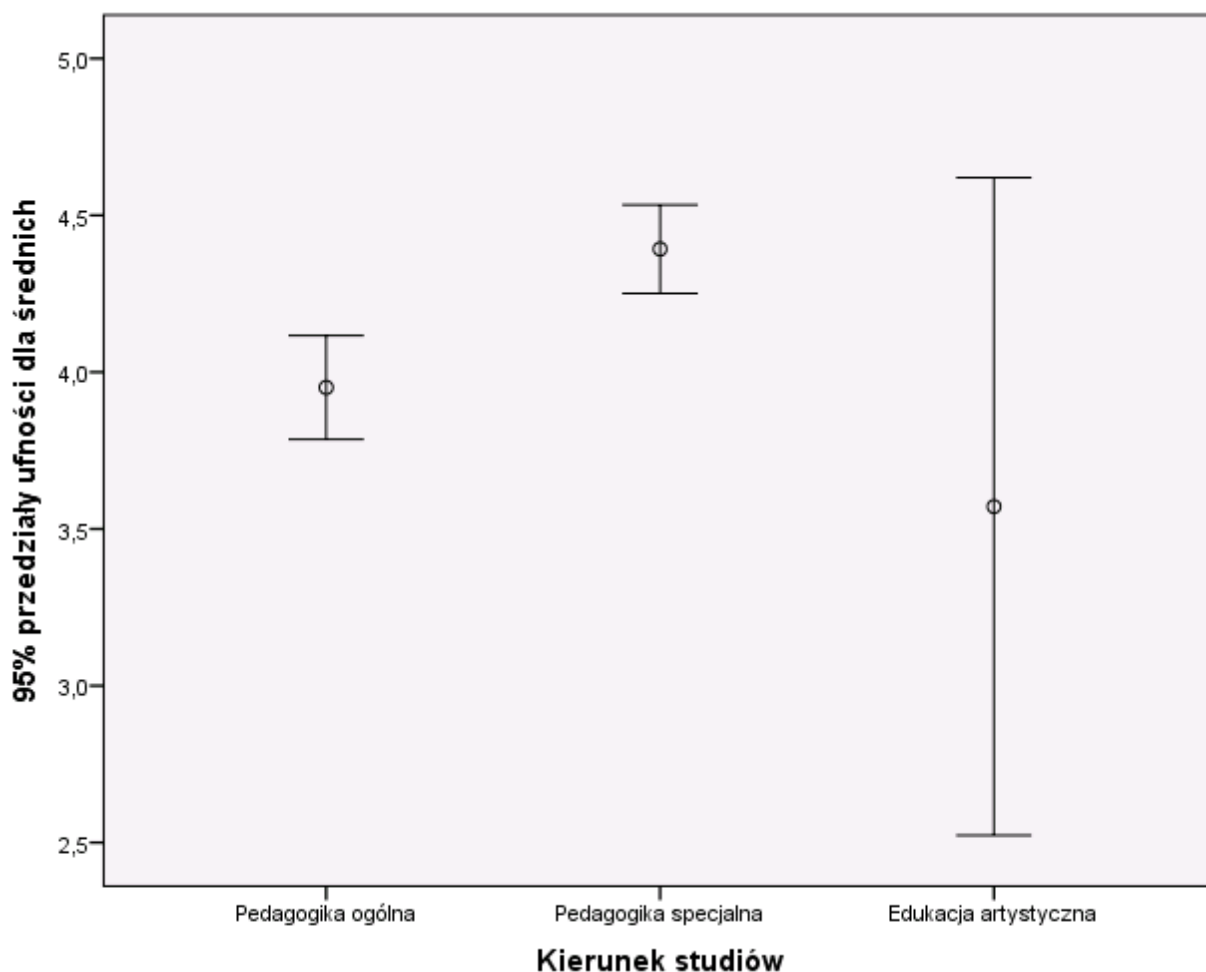
Ogółem studenci WNP dobrze oceniają możliwość wyboru placówki, w której odbywały się praktyki (skala pięciopunktowa, gdzie 1 – ocena bardzo zła, 5 – ocena bardzo dobra). Średnia ocen organizacji praktyk w tym zakresie wyniosła $M = 4.15$ przy $SD = .95$. Zdecydowana większość 81% studentów WNP dobrze lub bardzo dobrze ocenia możliwość wyboru placówki, w której odbywały się praktyki, podczas gdy zaledwie 6% ocenia ten aspekt organizacji praktyk źle lub bardzo źle.

Wykres 1.15. Ocena organizacji praktyk w zakresie możliwości wyboru placówki, w której odbywały się praktyki ze względu na kierunki kształcenia

Trzy czwarte (74%) studentów kierunku pedagogika ocenia możliwość wyboru placówki dobrze lub bardzo dobrze, przy czym niemal co drugi z nich (41%) ocenia tę możliwość jako dobrą. Niespełna co dziesiąty (9%) student tego kierunku jest niezadowolony z możliwości wyboru placówki i ocenia ten aspekt organizacji praktyk źle lub bardzo źle. Niemal każdy (89%) student pedagogiki specjalnej ocenia możliwość wyboru placówki, w której odbywały się praktyki dobrze lub bardzo dobrze, przy czym co drugi wystawia najwyższą ocenę. Zdecydowana większość (71%) studentów na kierunku edukacja artystyczna możliwość wyboru placówki ocenia dobrze. Co interesujące żaden ze studentów tego kierunku nie wystawia oceny bardzo dobrej, podczas gdy 14% jest z tego aspektu organizacji praktyk zdecydowanie niezadowolona. Wskazuje to na możliwość zwiększenia wyboru placówek, w których realizowane mają być praktyki dla studentów tego właśnie kierunku.

Oceny możliwości wyboru placówki, w której odbywały się praktyki w opinii studentów wszystkich kierunków należy uznać za dobre, średnia ocena na kierunku pedagogika wyniosła $M = 3.95$; $SD = 1.00$, na kierunku pedagogika specjalna $M = 4.39$; $SD = 0.83$ i na kierunku edukacja artystyczna $M = 3.57$; $SD = 1.13$.

Wykres 1.16. Średnie oceny organizacji praktyk w zakresie wyboru placówki ze względu na kierunki kształcenia

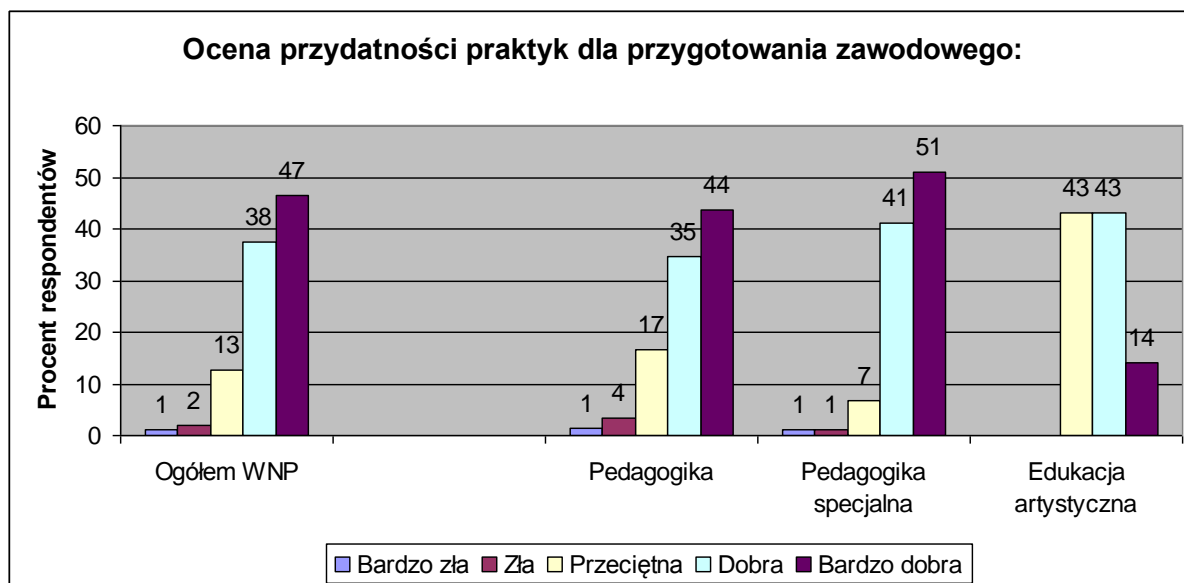
1.4. Ocena realizacji praktyk pod kątem ich przydatności do rozwoju zawodowego w opinii studentów WNP

Studenci WNP byli proszeni o ocenę odbytych praktyk w zakresie, zdobytej wiedzy, nabytych umiejętności oraz kompetencji społecznych, a także przydatności praktyk dla ich przygotowania zawodowego. Ponadto oceniali współpracę z opiekunem praktyk w placówce oraz stosunek, jaki mieli do nich przedstawiciele placówki, w której odbywała się praktyka. Ocena powyższych aspektów realizacji praktyk odbywała się na skali pięciopunktowej, gdzie 1 oznaczało ocenę bardzo złą zaś 5 ocenę bardzo dobrą.

Ogółem studenci WNP dobrze oceniają przydatność odbytych praktyk dla ich przygotowania zawodowego. Średnia ocena przydatności praktyk dla przygotowania zawodowego w opinii wszystkich studentów WNP wyniosła $M = 4.26$ przy $SD = .84$. Zdecydowana większość 85% studentów WNP dobrze lub bardzo dobrze ocenia przydatność odbytych praktyk dla ich przygotowania zawodowego, przy czym niemal co drugi (47%) z nich ocenia je bardzo

wysoko. Zaledwie 3% studentów WNP źle lub bardzo źle ocenia przydatność odbytych praktyk dla ich przygotowania zawodowego.

Ocena przydatności praktyk dla przygotowania zawodowego wysoko, dodatnio koreluje z oceną wiedzy zdobytej w trakcie praktyk ($r = 0.67$; $p < .001$), oceną umiejętności nabytych w trakcie praktyk ($r = 0.65$; $p < .001$) oraz oceną umiejętności społecznych nabytych w trakcie praktyk ($r = 0.64$; $p < .001$).

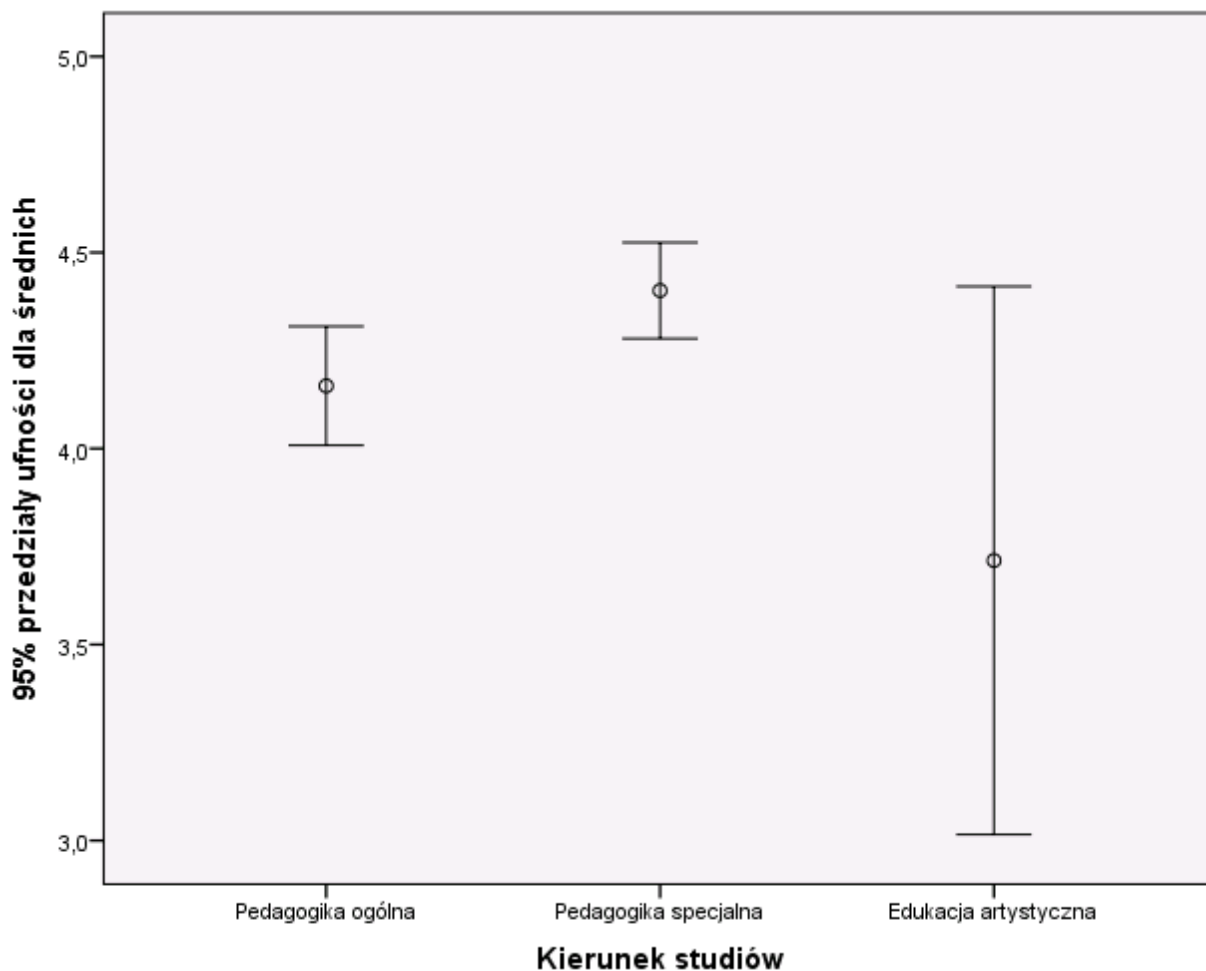

Wykres 1.17. Ocena przydatności praktyk dla przygotowania zawodowego ze względu na kierunku kształcenia

Zdecydowana większość (79%) studentów kierunku pedagogika dobrze lub bardzo dobrze ocenia przydatność odbytych praktyk dla ich przygotowania zawodowego przy czym niemal, co drugi student przyznaje im pod tym względem ocenę najwyższą. Zaletwie 5% studentów tego kierunku nisko bądź bardzo nisko ocenia przydatność odbytych praktyk dla swojego przygotowania zawodowego. Niemal każdy ze studentów pedagogiki specjalnej (92%) wysoko lub bardzo wysoko ocenia przydatność odbytych praktyk dla swojego przygotowania zawodowego, przy czym co drugi z nich (51%) przyznaje ocenę najwyższą. Studenci kierunku edukacja artystyczna niżej oceniają przydatność odbytych praktyk dla ich przygotowania zawodowego. Niemal, co drugi (43%) student tego kierunku przeciętnie ocenia pod tym względem odbyte praktyki. Tyle samo z nich (43%) ocenia praktyki dobrze, podczas gdy 14% ocenia je pod tym względem bardzo wysoko. Może to oznaczać, że należy rozważyć zasady realizacji praktyk dla studentów tego kierunku. Niemniej należy wyraźnie

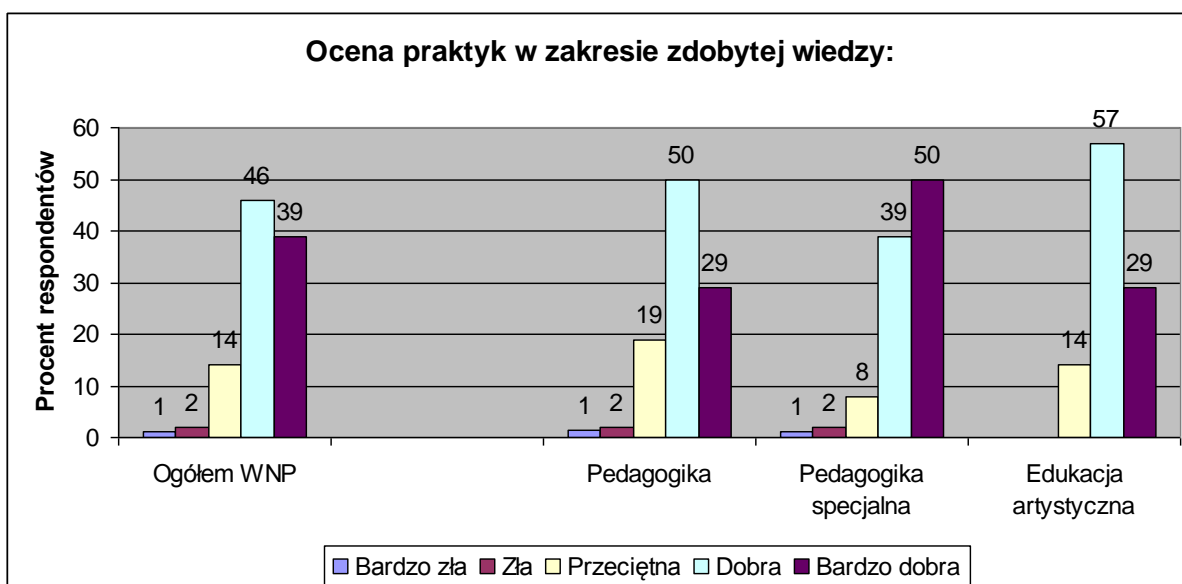
podkreślić, że kierunek edukacja artystyczna istnieje na WNP od niedawna, co może mieć znaczenie dla realizacji na nim praktyk studenckich.

Oceny przydatności odbytych praktyk dla przygotowania zawodowego w opinii studentów wszystkich kierunków należy uznać za dobre, średnia ocena na kierunku pedagogika wyniosła $M = 4.16$; $SD = .92$, na kierunku pedagogika specjalna $M = 4.40$; $SD = .72$ i na kierunku edukacja artystyczna $M = 3.71$; $SD = .76$.

Wykres 1.18. Średnie oceny przydatności praktyk dla przygotowania zawodowego ze względu na kierunki kształcenia

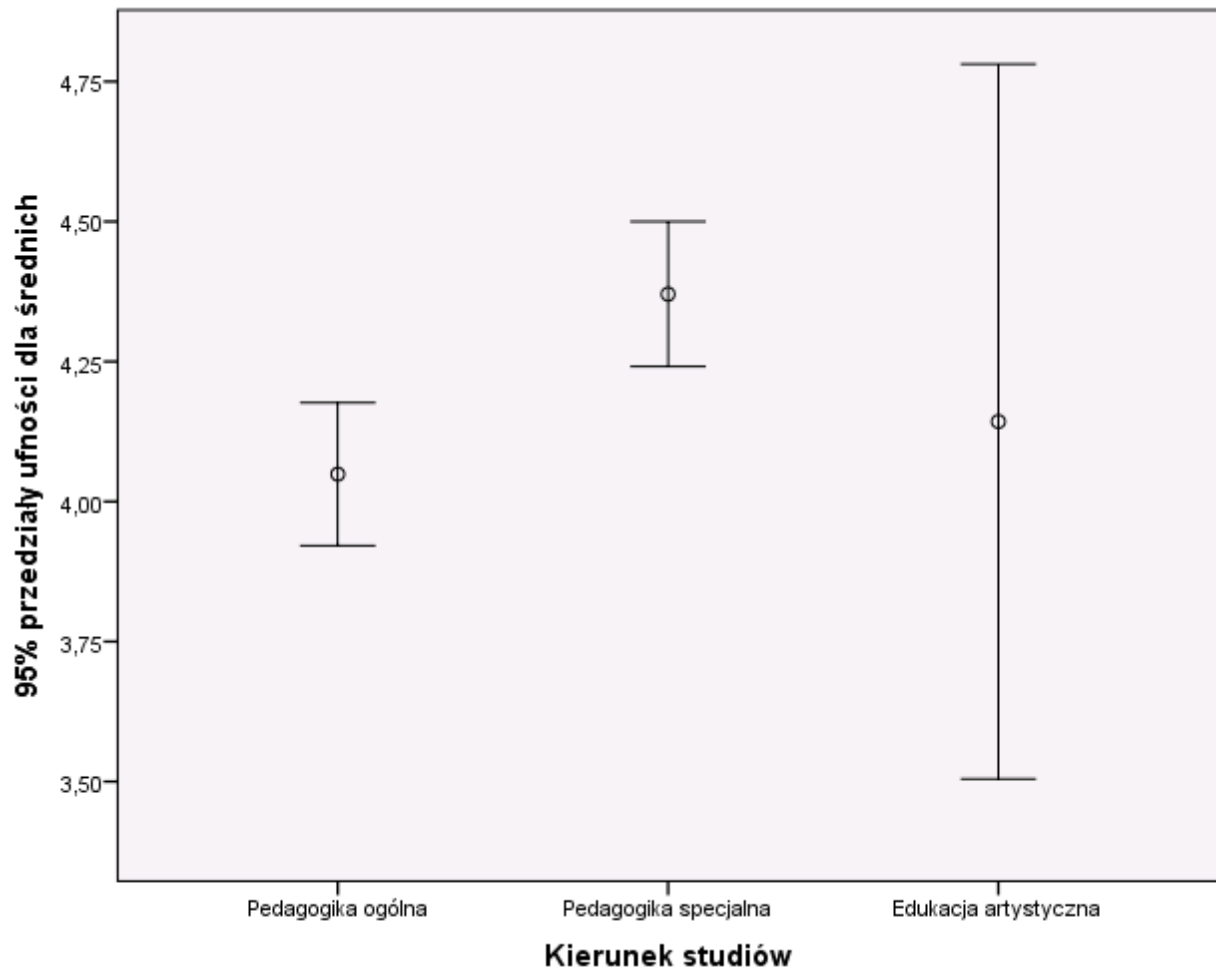
Studenci WNP dobrze oceniają praktyki pod względem zdobytej na nich wiedzy $M = 4.20$; $SD = .78$. Zdecydowana większość 85% studentów WNP dobrze lub bardzo dobrze ocenia praktyki pod względem możliwości poszerzania wiedzy, przy czym niemal co drugi (46%) z nich ocenia je wysoko. Zaledwie 3% studentów WNP źle lub bardzo źle ocenia odbyte praktyki pod względem możliwości rozwoju swojej wiedzy. Oznacza to, że praktyki, zgodnie z założeniami dają studentom możliwość rozwoju wiedzy.

Wykres 1.19. Ocena praktyk w zakresie wiedzy zdobytej w trakcie ich trwania ze względu na kierunki kształcenia

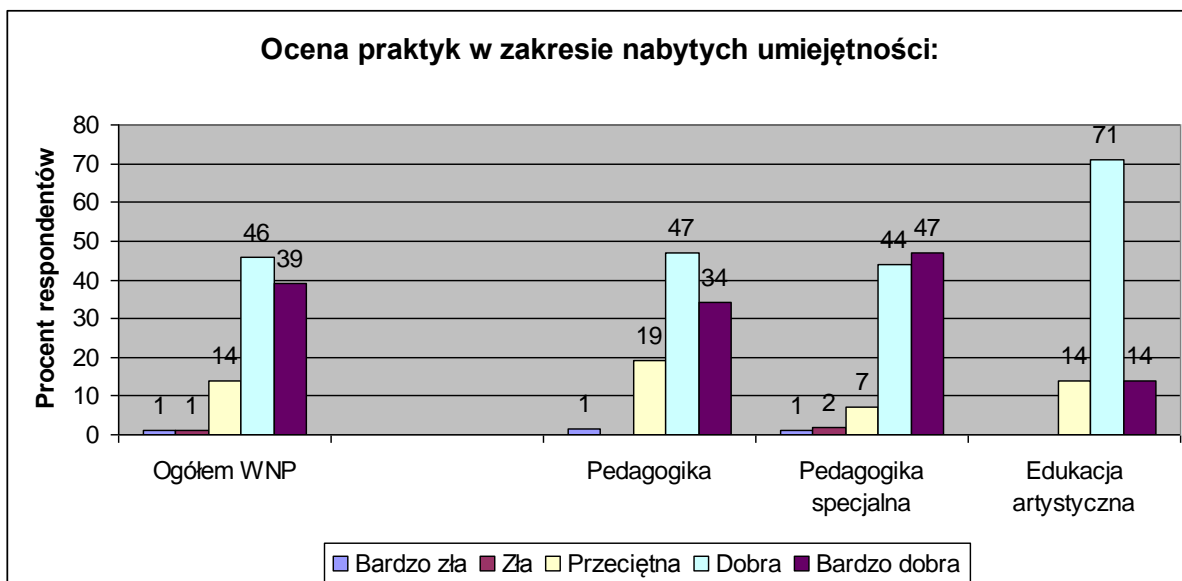
Zdecydowana większość (79%) studentów kierunku pedagogika dobrze lub bardzo dobrze ocenia możliwość zdobywania wiedzy w trakcie praktyk, przy czym co drugi (50%) przyznaje w tym zakresie ocenę dobrą. Analogicznie praktyki oceniają studenci kierunku edukacja artystyczna. Z kolei niemal każdy ze studentów pedagogiki specjalnej (89%) wysoko lub bardzo wysoko ocenia praktyki pod względem możliwości poszerzania wiedzy, przy czym co drugi przyznaje pod tym względem ocenę najwyższą (50%).

Oceny praktyk pod względem rozwijania wiedzy w opinii studentów wszystkich kierunków należy uznać za dobre, średnia ocena na kierunku pedagogika wyniosła $M = 4.05$; $SD = .77$, na kierunku pedagogika specjalna $M = 4.37$; $SD = 0.76$ i na kierunku edukacja artystyczna $M = 4.14$; $SD = .69$.

Wykres 1.20. Średnie oceny praktyk w zakresie wiedzy zdobytej w trakcie ich trwania ze względu na kierunki kształcenia

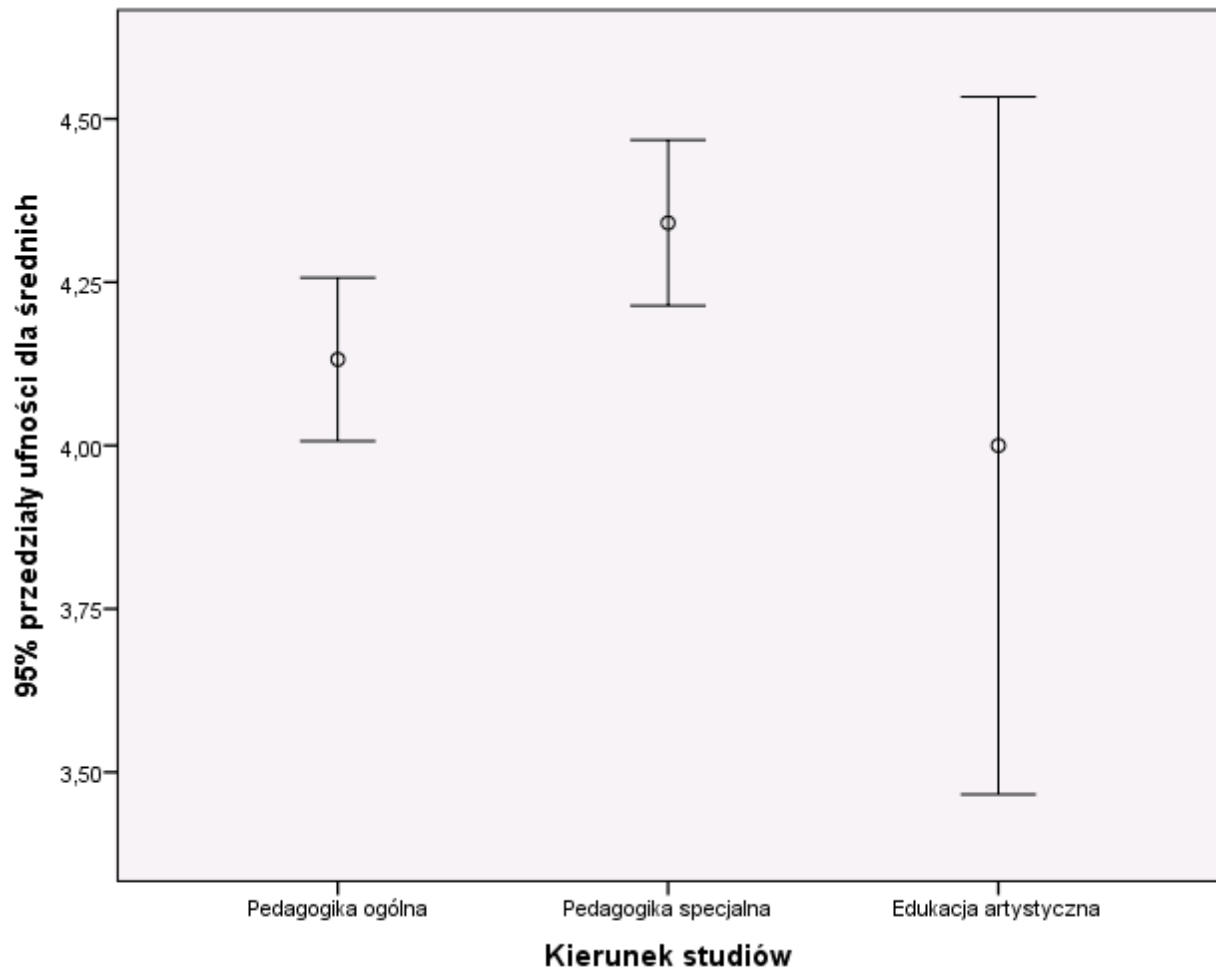
Studenci WNP dobrze oceniają praktyki pod względem nabytych na nich umiejętności $M = 4,22$; $SD = ,75$. Zdecydowana większość z nich (85%) dobrze lub bardzo dobrze ocenia praktyki pod względem możliwości doskonalenia swoich umiejętności, przy czym niemal co drugi (46%) z nich ocenia je wysoko. Oznacza to, że praktyki dają studentom możliwość rozwoju umiejętności istotnych z punktu widzenia przygotowania zawodowego.

Wykres 1.21. Ocena praktyk w zakresie nabytych na nich umiejętności ze względu na kierunki kształcenia

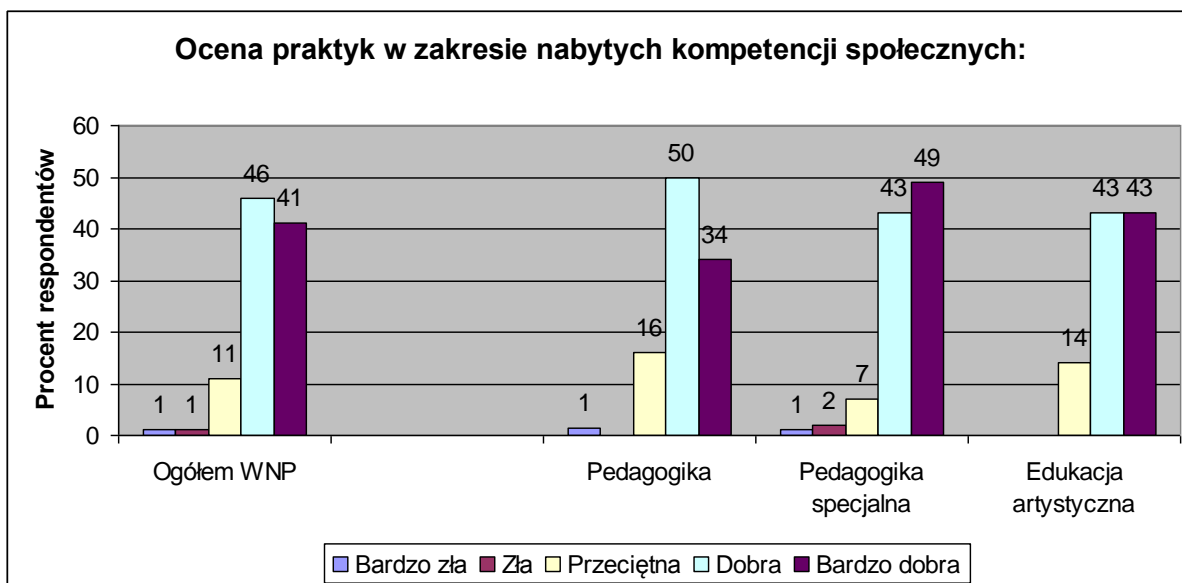
Zdecydowana większość (81%) studentów kierunku pedagogika dobrze lub bardzo dobrze ocenia praktyki pod względem nabytych na nich umiejętności, przy czym co drugi student (47%) przyznaje pod tym względem ocenę dobrą. Co piąty (19%) student tego kierunku przeciętnie ocenia praktyki tym pod względem. Niemal każdy ze studentów pedagogiki specjalnej (91%) wysoko lub bardzo wysoko ocenia praktyki pod względem nabytych na nich umiejętności. Analogiczne oceny przyznaje również zdecydowana większość (85%) studentów kierunku edukacja artystyczna.

Oceny praktyk pod względem możliwości rozwijania umiejętności w opinii studentów wszystkich kierunków należy uznać za dobre, średnia ocena na kierunku pedagogika wyniosła $M = 4.13$; $SD = .76$, na kierunku pedagogika specjalna $M = 4.34$; $SD = .75$ i na kierunku edukacja artystyczna $M = 4.00$; $SD = .58$.

Wykres 1.22. Średnie oceny praktyk w zakresie nabytych na nich umiejętności ze względu na kierunki kształcenia

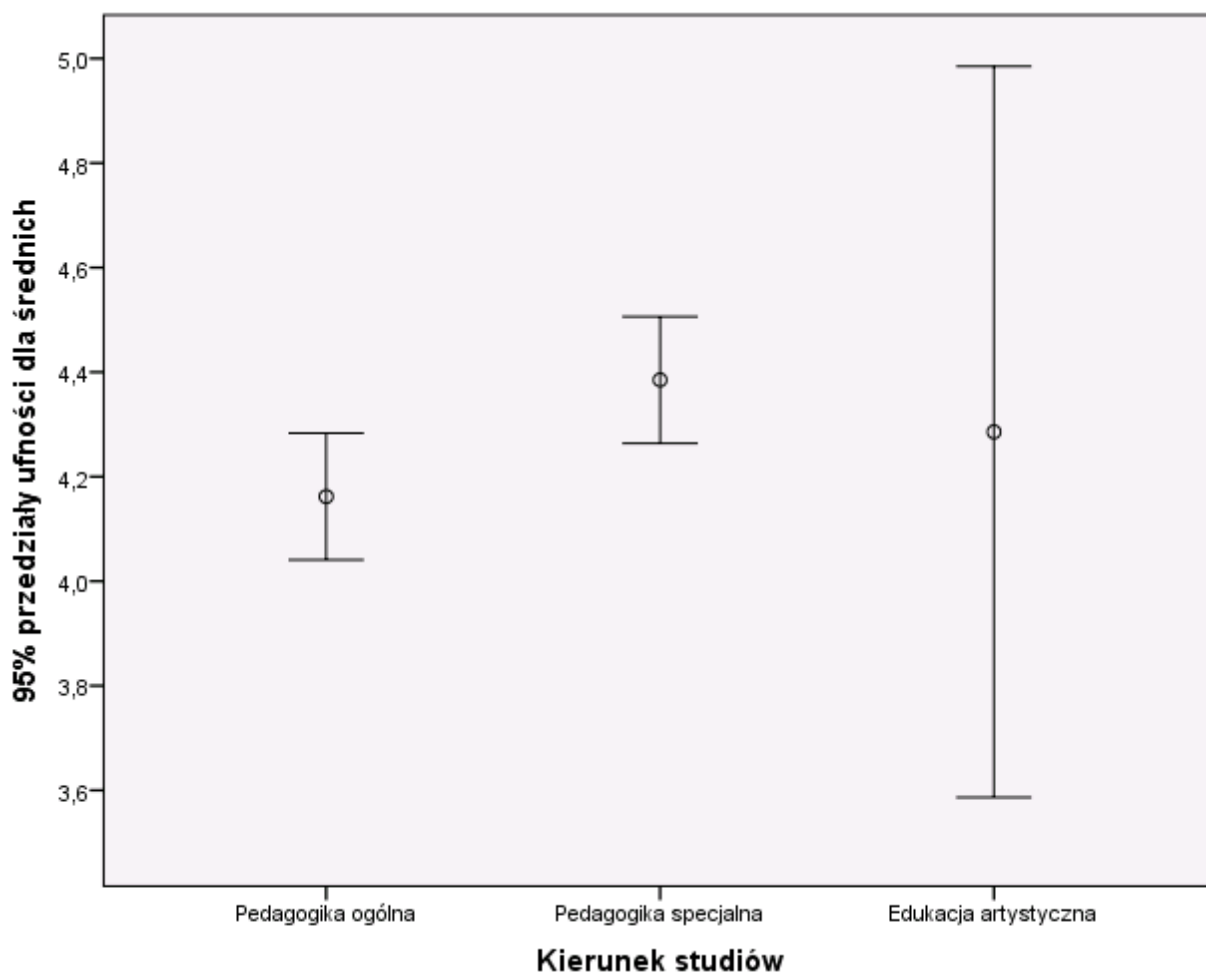
Praktyki były sprzyjające również dla rozwoju kompetencji społecznych studentów WNP. Studenci WNP dobrze oceniają praktyki pod względem możliwości doskonalenia kompetencji społecznych $M = 4.27$; $SD = .72$. Zdecydowana większość studentów WNP (87%) dobrze lub bardzo dobrze ocenia praktyki w tym zakresie.

Wykres 1.23. Ocena praktyk w zakresie nabytych na nich kompetencji społecznych ze względu na kierunki kształcenia

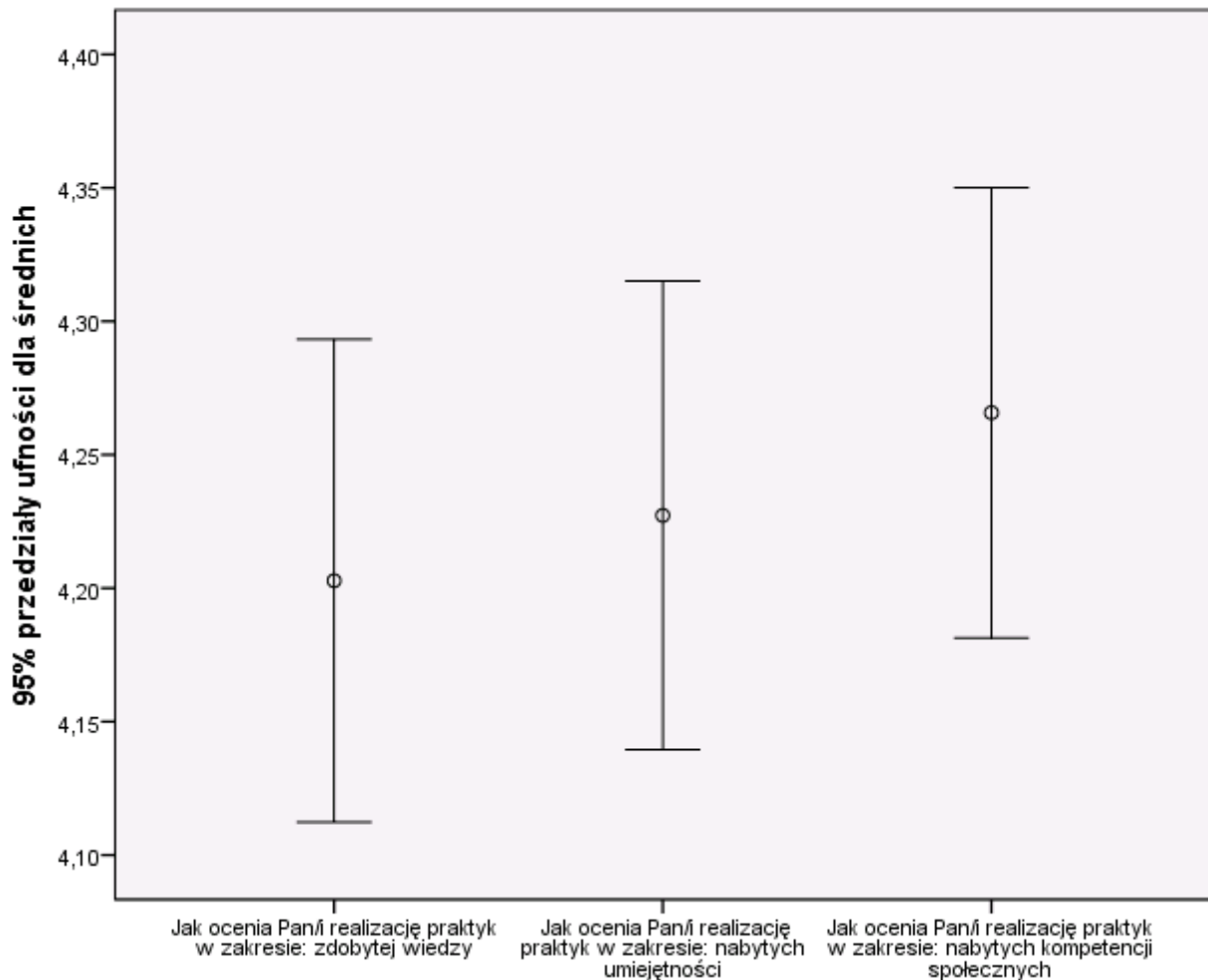
Zdecydowana większość (84%) studentów kierunku pedagogika dobrze lub bardzo dobrze ocenia praktyki pod względem nabytych na nich kompetencji społecznych, przy czym co drugi student (50%) przyznaje pod tym względem ocenę dobrą. Niemal każdy ze studentów pedagogiki specjalnej (92%) wysoko lub bardzo wysoko ocenia praktyki pod względem nabytych na nich kompetencji społecznych, przy czym co drugi (49%) przyznaje pod tym względem ocenę najwyższą. Również zdecydowana większość (86%) studentów kierunku edukacja artystyczna wysoko lub bardzo wysoko ocenia praktyki pod względem rozwoju własnych kompetencji społecznych.

Oceny praktyk pod względem rozwijania kompetencji społecznych w opinii studentów wszystkich kierunków należy uznać za dobre, średnia ocena na kierunku pedagogika wyniosła $M = 4.16$; $SD = .73$, na kierunku pedagogika specjalna $M = 4.39$; $SD = .71$ i na kierunku edukacja artystyczna $M = 4.29$; $SD = .76$.

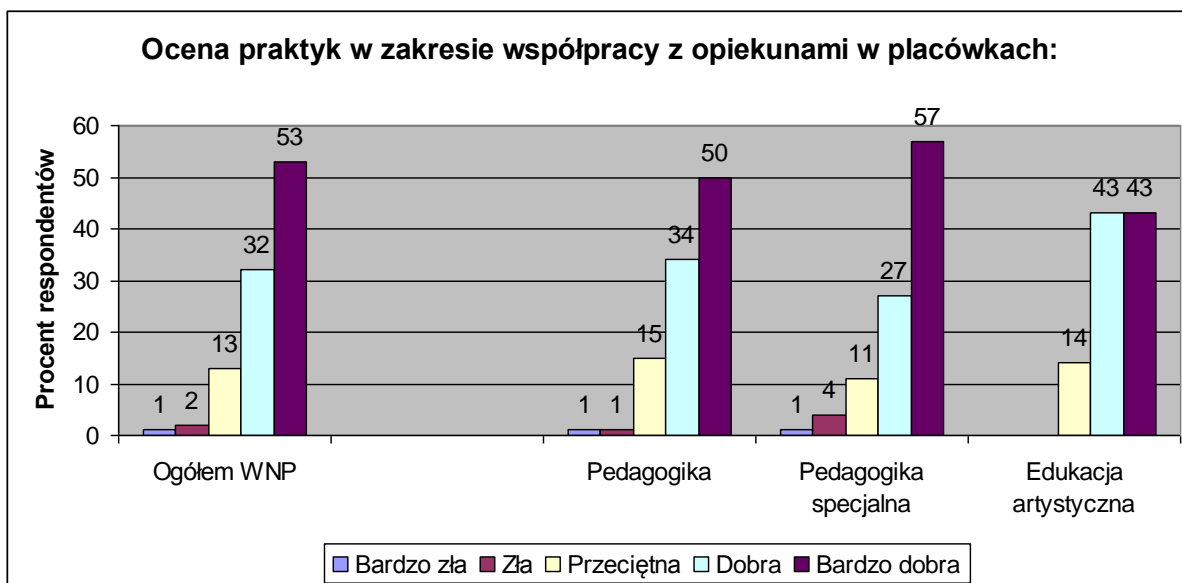
Wykres 1.24. Średnie oceny praktyk w zakresie nabytych na nich kompetencji społecznych ze względu na kierunki kształcenia

W tym miejscu warto podkreślić, że średnie oceny praktyk w zakresie zdobytej wiedzy, nabytych umiejętności oraz kompetencji społecznych w opinii wszystkich studentów WNP nie różnią się od siebie istotnie. Potwierdzają to stosowne porównania testami dla prób zależnych oraz poniższy wykres. Oznacza to, że praktyki studenckie z porównywalną siłą służą realizacji tych trzech rodzajów efektów kształcenia.

Wykres 1.25. Średnie oceny praktyk w zakresie zdobytej wiedzy, nabytych umiejętności i kompetencji społecznych w opinii wszystkich studentów WNP

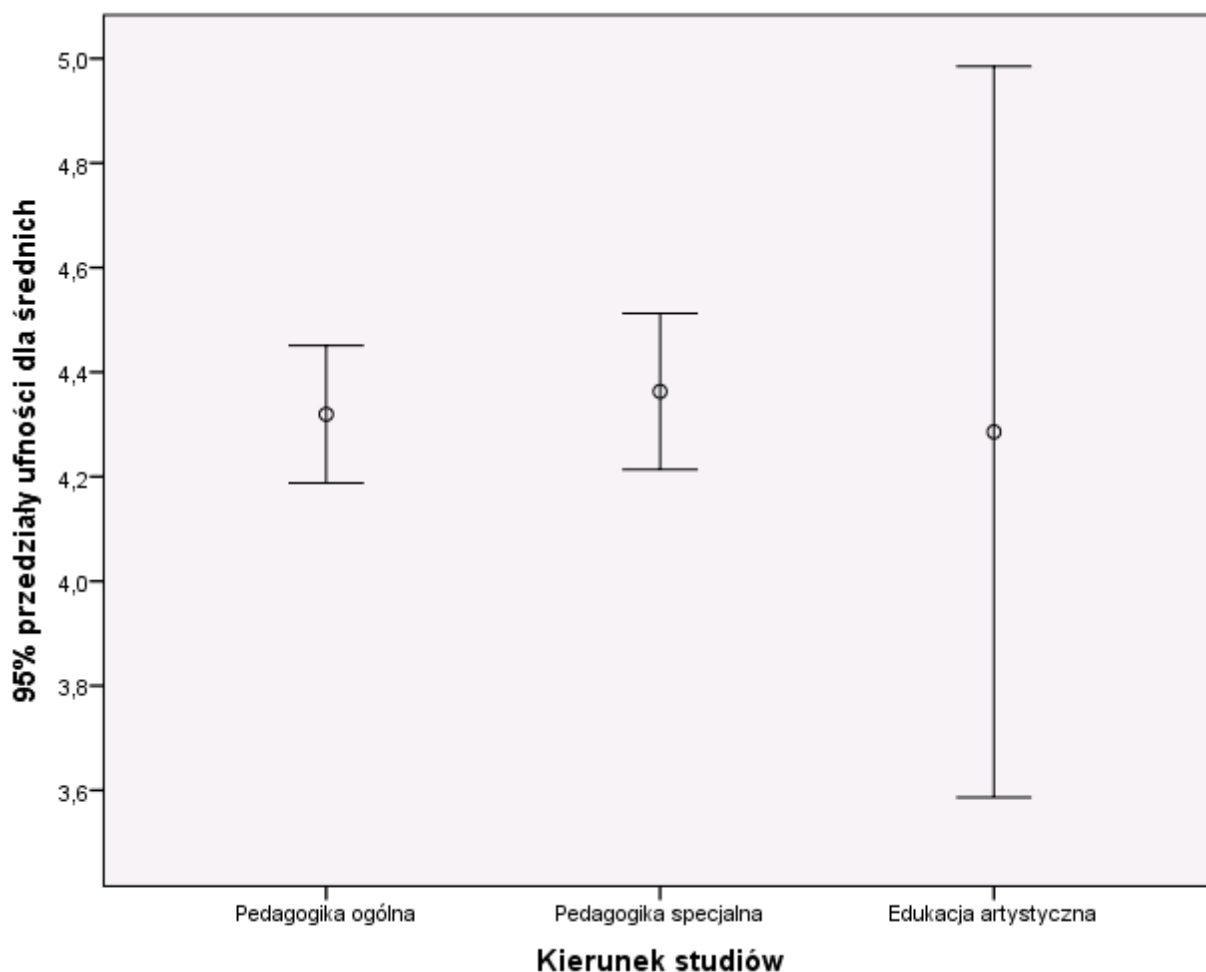
Studenci WNP są zadowoleni ze współpracy z opiekunami w placówkach, w których odbywali praktyki. Studenci WNP dobrze oceniają praktyki pod tym względem $M = 4.34$; $SD = .83$. Zdecydowana większość z nich 84% dobrze lub bardzo dobrze ocenia praktyki ze względu na współpracę z opiekunami praktyk w placówkach. Zaledwie 3% studentów wystawia tej współpracy ocenę złą lub bardzo złą.

Wykres 1.26. Ocena praktyk w zakresie współpracy z opiekunami w placówkach ze względu na kierunki kształcenia

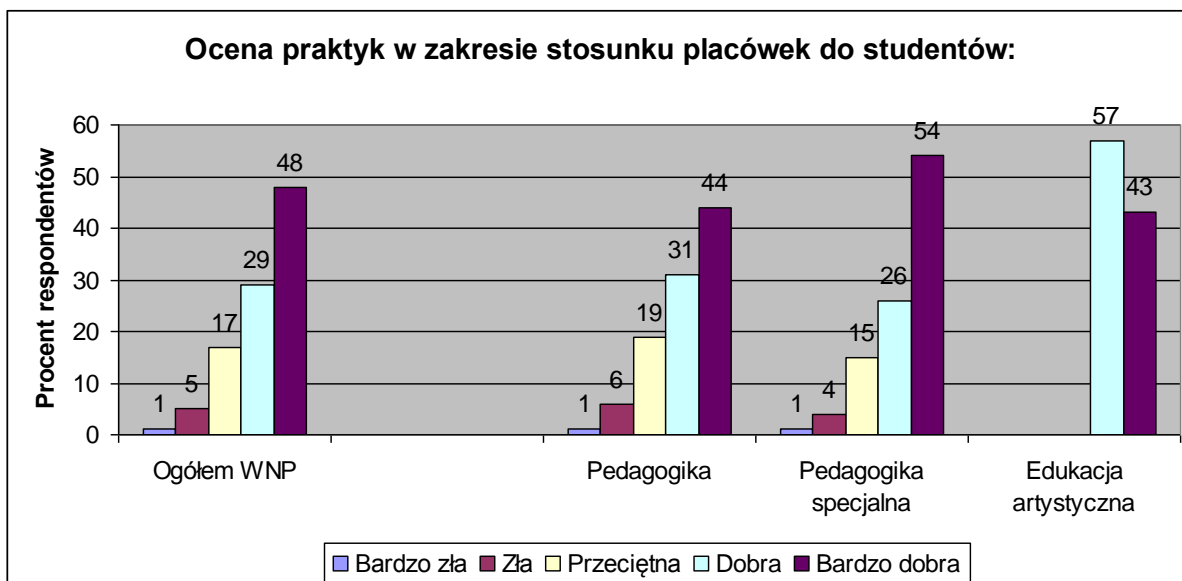
Zdecydowana większość (84%) studentów kierunku pedagogika dobrze lub bardzo dobrze ocenia praktyki pod względem współpracy z opiekunami w placówkach, przy czym co drugi student (50%) przyznaje pod tym względem ocenę najwyższą. Podobną ocenę współpracy z opiekunami praktyk w placówkach wystawiają studenci pedagogiki specjalnej, co drugi z nich (57%) przyznaje ocenę najwyższą. Również zdecydowana większość (86%) studentów kierunku edukacja artystyczna wysoko lub bardzo wysoko ocenia praktyki pod względem współpracy z opiekunami w placówkach.

Oceny praktyk ze względu na współpracę z opiekunami w placówkach w opinii studentów wszystkich kierunków należy uznać za dobre, średnia ocena na kierunku pedagogika wyniosła $M = 4.32$; $SD = 0.78$, na kierunku pedagogika specjalna $M = 4.36$; $SD = .88$ i na kierunku edukacja artystyczna $M = 4.29$; $SD = .76$.

Wykres 1.27. Średnie oceny praktyk w zakresie współpracy z opiekunami w placówkach ze względu na kierunki kształcenia

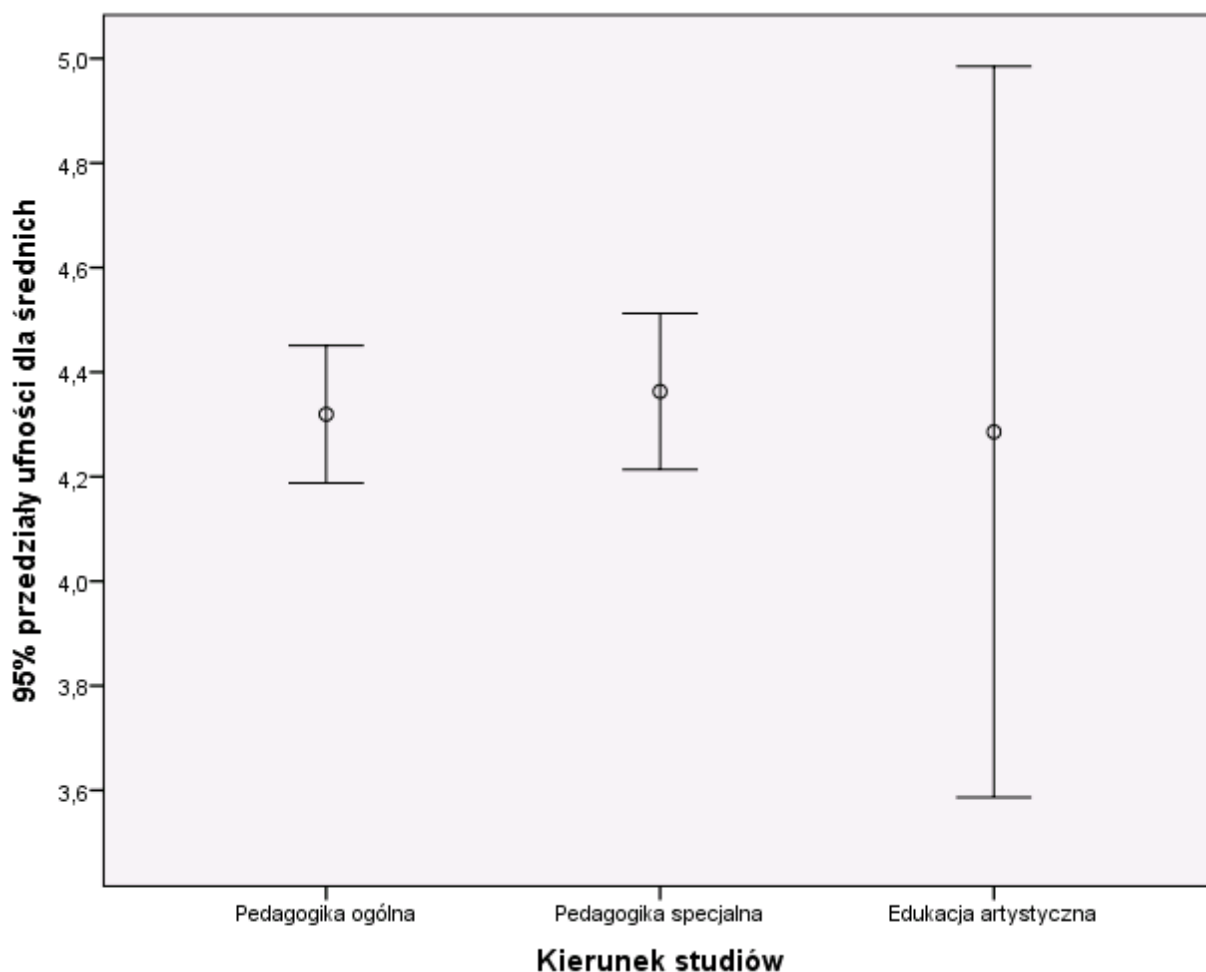
Studenci WNP są zadowoleni ze stosunku, jaki mieli do nich przedstawiciele placówek, w których odbywali praktyki. Dobrze oceniają praktyki pod tym względem $M = 4.20$; $SD = .93$. Trzy czwarte z nich (77%) dobrze lub bardzo dobrze ocenia praktyki ze względu na stosunek, jaki mieli do nich przedstawiciele placówek, w których odbywali praktyki, przy czym co drugi (48%) z nich wystawia pod tym względem ocenę bardzo dobrą. Zaledwie 6% studentów wystawia temu aspektowi praktyk ocenę złą lub bardzo złą. Oznacza to, że praktyki realizowane są w miejscach, które dbają nie tylko o rozwój wiedzy i umiejętności studentów WNP, ale również traktują ich z szacunkiem. Na tej podstawie można wnioskować, że praktykanci nie są traktowani jak „intruzi”, czy osoby przeszkadzające w realizacji codziennych zadań placówek.

Wykres 1.28. Ocena praktyk w zakresie stosunku przedstawicieli placówki/instytucji do studenta ze względu na kierunki kształcenia

Zdecydowana większość (75%) studentów kierunku pedagogika dobrze lub bardzo dobrze ocenia praktyki pod względem stosunku placówek do praktykantów, przy czym niemal co drugi student (44%) przyznaje pod tym względem ocenę najwyższą. Podobną ocenę wystawiają studenci pedagogiki specjalnej, co drugi z nich (54%) przyznaje najwyższą ocenę stosunku placówki, w której odbywali praktyki do praktykantów. Z relacji z pracownikami placówek, w których realizowane były praktyki zadowoleni byli wszyscy (100%) studenci kierunku edukacja artystyczna, którzy wysoko lub bardzo wysoko ocenili praktyki pod tym względem, z czego większość (57%) wystawiła ocenę dobrą.

Oceny praktyk ze względu na stosunek przedstawicieli placówek do praktykantów w opinii studentów wszystkich kierunków należy uznać za dobre, średnia ocena na kierunku pedagogika wyniosła $M = 4.11$; $SD = .95$, na kierunku pedagogika specjalna $M = 4.28$; $SD = .93$ i na kierunku edukacja artystyczna $M = 4.43$; $SD = .53$.

Wykres 1.29. Średnie oceny praktyk w zakresie stosunku przedstawicieli placówki do praktykantów ze względu na kierunki kształcenia

Studenci WNP pytani o to, co dały im praktyki w zakresie wiedzy o realiach życia zawodowego twierdzą, że dzięki praktykom zetknęli się z realiami pracy pedagogicznej w przedszkolach, szkołach, poradniach i innych placówkach edukacyjnych. Mięli okazję poznać organizację pracy w tych placówkach, zakres zadań, w tym również tych wykraczających poza obowiązki dydaktyczno wychowawcze, jak na przykład organizacja wycieczek, czy zebrań z rodzicami. Doświadczyli trudów dokumentowania pracy pedagogicznej przed i po przeprowadzeniu zajęć (umiejętność wypełniania dokumentów, pisanie planów, scenariuszy zajęć itp.). Mogli zorientować się, że relacje między nauczycielami w szkole, czy przedszkolu nie są najlepsze, a „współpraca z rodzicami” w praktyce nie jest najłatwiejsza. Mogli zobaczyć, że często przeprowadzane zajęcia nie pokrywają się z zakładanym scenariuszem, że w ogóle często teoria nie pokrywa się z praktyką. Ogólnie w ich wypowiedziach bardzo często pojawia się twierdzenie, że jest to

bardzo trudny, wymagający cierpliwości, zaangażowania i ogromnego nakładu pracy zawod, w dodatku słabo opłacany.

Podczas pobytu w placówkach studenci WNP mieli możliwość poszerzenia swojej wiedzy praktycznej dotyczącej metod, form i środków dydaktycznych w pracy z dzieckiem, często nieznanym studentom z ćwiczeń na uczelni. Praktyki pokazały, jak pracować z dzieckiem zdolnym i z dzieckiem ze specjalnymi trudnościami, jak prowadzić zajęcia indywidualne i jak panować nad całą grupą, jak utrzymać dyscyplinę w klasie szkolnej. Nauczyły tworzenia konspektów (scenariuszy) lekcji (zajęć), wypełniania protokołów, korzystania z różnorodnych materiałów. Kształtowały umiejętność radzenia sobie w trudnych sytuacjach. Studenci obserwowali zajęcia i samodzielnie je prowadzili, nabierając pewności siebie.

W zakresie umiejętności praktycznych studenci, twierdzą, że zdobyli konkretne umiejętności zwłaszcza te dotyczące rozplanowywania materiału, przygotowywania scenariuszy zajęć, przygotowania zajęć od strony technicznej, organizacji czasu. Studenci edukacji wczesnoszkolnej nauczyli się wprowadzania liter, cyfr, dodawania, odejmowania, mnożenia, a studenci psychopedagogiki twórczości realizowania treningów twórczości w warunkach szkolnych. Nauczyli się nawiązywania kontaktu z dzieckiem, panowania nad klasą i rozładowywania konfliktów w grupie, ale także zachęcania dzieci do zajęć, zainteresowania ich tematem. Praktyki dały im sposobność przygotowywania pomocy dydaktycznych i organizacji warsztatu pracy, dały im możliwość sprawdzenia się w roli nauczyciela.

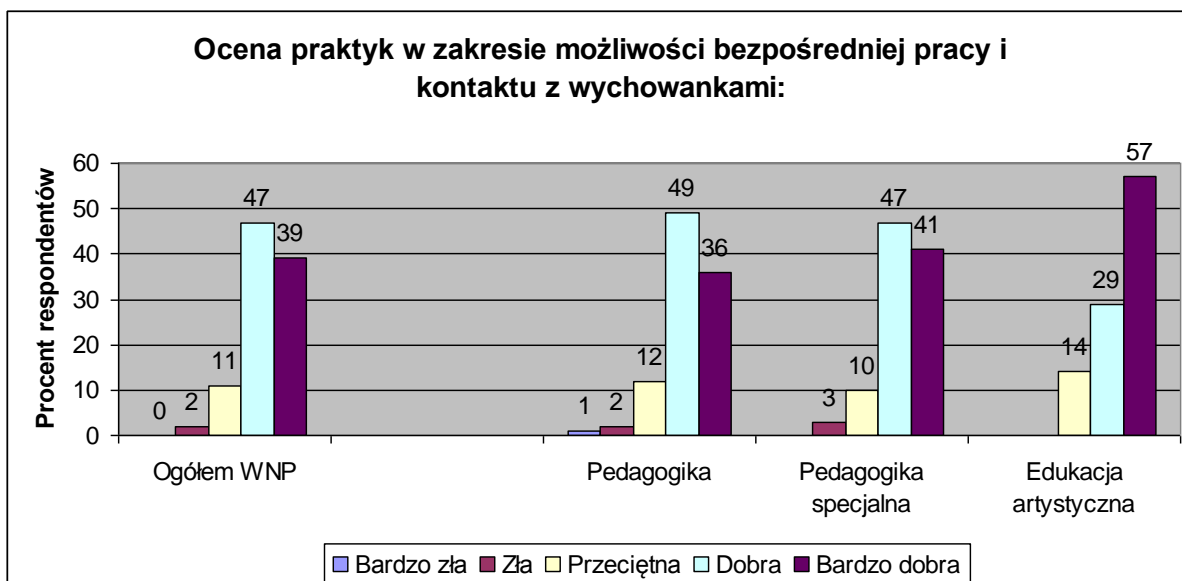
Większość studentów kierunku pedagogika wskazała na to, że praktyki dały im możliwość rozwoju kompetencji społecznych. Dzięki praktykom nabyli umiejętności rozmowy z podopiecznymi, rodzicami i pracownikami placówek, w których odbywali praktyki. Bardzo ważny był dla nich bezpośredni kontakt z uczniami, wpływający na wzrost umiejętności właściwego reagowania w sytuacjach trudnych, konfliktowych. Pozytywnie oceniany był też kontakt z doświadczonymi pracownikami placówek, w których odbywali praktyki. Studenci wskazywali na przełamywanie lęków i pokonywanie stresu związanego z bezpośrednim kontaktem z podopiecznym oraz prowadzeniem zajęć. W ocenie dwóch osób odbyte praktyki nie dały oczekiwanych rezultatów w zakresie kompetencji społecznych. Z kolei studenci pedagogiki specjalnej podkreślali znaczenie bezpośredniego kontaktu oraz współpracy z podopiecznymi, rodzicami, terapeutami i innymi pracownikami placówek, w których odbywali praktyki. Dla wielu studentów tego kierunku istotny był indywidualny rozwój oraz kształtowanie takich cech charakteru jak: cierpliwość, wyrozumiałość,

konsekwencja, pewność siebie i otwartość na innych. Dwie osoby odpowiedziały, że odbyte praktyki nic im nie dały. Z kolei dla studentów edukacji artystycznej ważny był bezpośredni kontakt, możliwość zapoznania się z funkcjonowaniem placówki oraz zwiększenie umiejętności interpersonalnych w komunikacji z osobami niepełnosprawnymi.

1.5. Ocena realizacji praktyk pod kątem możliwości stwarzanych przez placówki

Studenci WNP byli proszeni o ocenę odbytych praktyk w zakresie możliwości, jakie oferowały placówki, w których je realizowano. Ten aspekt oceny skoncentrowany był na próbie odpowiedzi na szereg pytań związanych z tym, czy placówki w których realizowane są praktyki studenckie: a) dają możliwość bezpośredniej pracy lub kontaktu z wychowankiem; b) dają możliwość obserwowania i asystowania personelowi placówki; c) dają możliwość poznania w praktyce standardowych metod pracy z wychowankiem; d) dają możliwość poznania w praktyce nowatorskich metod pracy z wychowankiem; e) dają możliwość poznania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych lub nietypowych w pracy z wychowankiem, f) oddają możliwość realizacji własnych propozycji pracy z wychowankiem? Ocena powyższych aspektów realizacji praktyk odbywała się na skali pięciopunktowej, gdzie 1 oznaczało ocenę bardzo złą, zaś 5 ocenę bardzo dobrą.

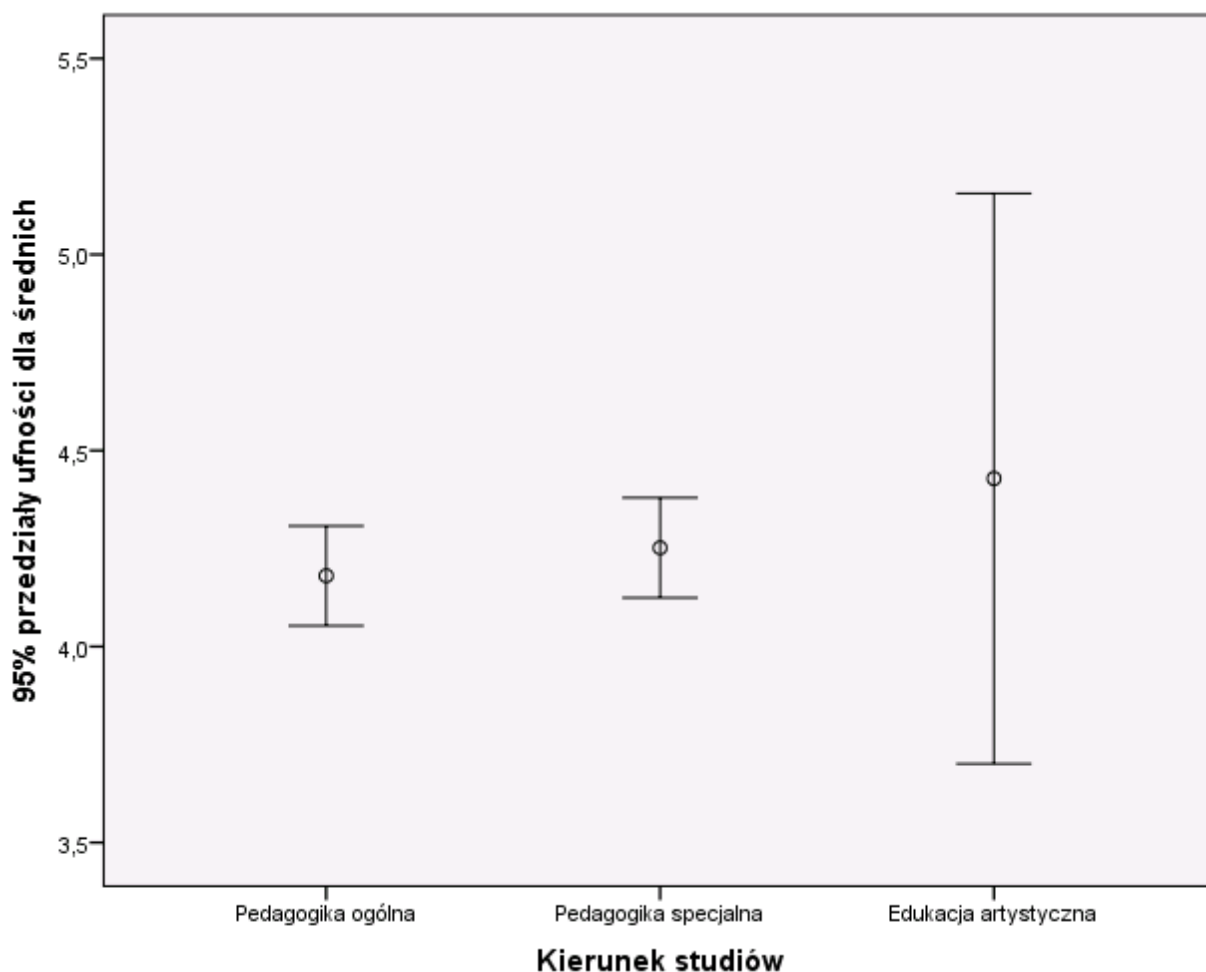
Studenci WNP dobrze oceniają możliwość bezpośredniej pracy lub kontaktu z wychowankami w trakcie praktyk, średnia ocena wyniosła $M = 4.22$; $SD = .76$. Zdecydowana większość z nich (86%) dobrze lub bardzo dobrze ocenia możliwości, jakie dawały im placówki w zakresie bezpośredniej pracy lub kontakt z wychowankami, przy czym co drugi (47%) wystawia w tym zakresie ocenę dobrą. Zaledwie 2% studentów wystawia temu aspektowi praktyk ocenę złą lub bardzo złą. Niniejsza informacja oznacza prawidłową realizację praktyk studenckich, gdzie wbrew obiegowym opiniom studenci wcale „nie parzą kawy opiekunom praktyk”, tylko doskonali swoje umiejętności zawodowe w bezpośrednich kontaktach z wychowankami. Ponadto informacja ta potwierdza prezentowane w kolejnej części raportu informacje uzyskane od opiekunów praktyk, którzy jednoznacznie wskazywali, że do podstawowych zadań (obowiązków) studentów w trakcie praktyk należy zaplanowanie a następnie samodzielne poprowadzenie zajęć z uczniami / wychowankami. Jak widać na zamieszczonym niżej wykresie możliwość bezpośredniej pracy z wychowankami w opinii studentów skutkuje wysoką oceną praktyk.

Wykres 1.30. Ocena praktyk w zakresie możliwości bezpośredniej pracy i kontaktu z wychowankami ze względu na kierunki kształcenia

Bez względu na kierunek studiów zdecydowana większość studentów jest zadowolona z możliwości, jakie placówki w których odbywali praktyki dawały im w zakresie bezpośredniej pracy z wychowankami. Zdecydowana większość (85%) studentów pedagogiki, (88%) studentów pedagogiki specjalnej oraz (86%) studentów edukacji artystycznej wystawia temu aspektowi praktyk ocenę dobrą lub bardzo dobrą. Odsetki osób niezadowolonych z możliwości kontaktu z wychowankami są na poszczególnych kierunkach studiów znikome.

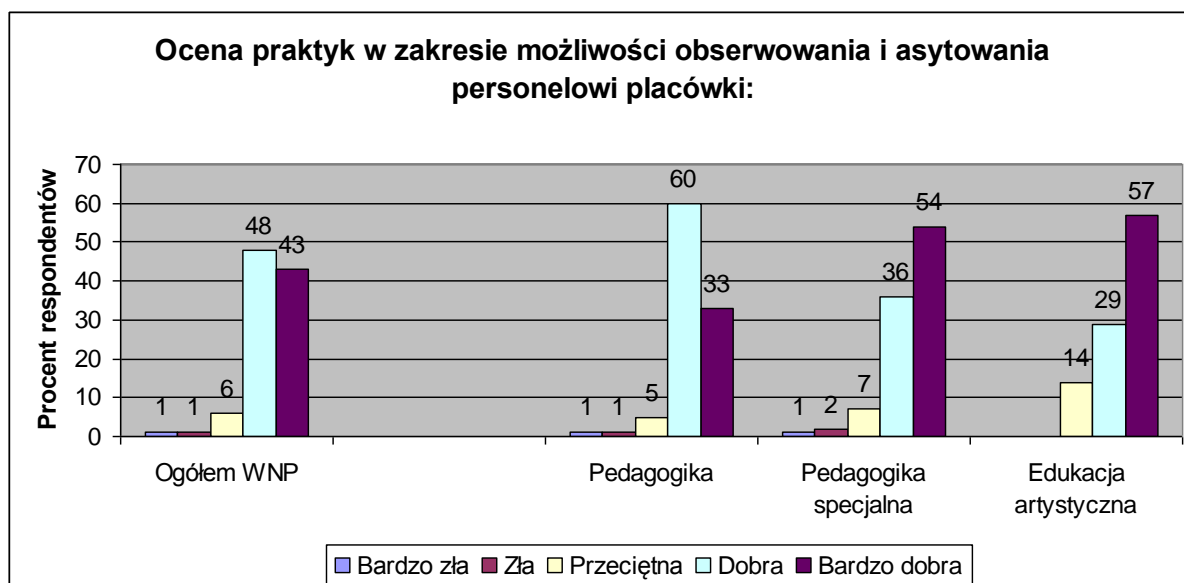
Oceny praktyk ze względu na możliwość bezpośredniej pracy czy kontaktu z wychowankami w opinii studentów wszystkich kierunków należy uznać za dobre, średnia ocena na kierunku pedagogika wyniosła $M = 4.18$; $SD = .77$, na kierunku pedagogika specjalna $M = 4.25$; $SD = .75$ i na kierunku edukacja artystyczna $M = 4.43$; $SD = .79$.

Wykres 1.31. Średnie oceny praktyk w zakresie możliwości bezpośredniej pracy i kontaktu z wychowankami ze względu na kierunki kształcenia

Studenci WNP dobrze oceniają możliwość obserwowania i asystowania personelowi placówki w pracy z wychowankami, średnia ocena w tym zakresie wyniosła $M = 4.32$; $SD = .72$. Niemal każdy z nich (91%) dobrze lub bardzo dobrze ocenia możliwości, jakie dawały im placówki w zakresie obserwowania i asystowania personelowi w realizacji zadań zawodowych, przy czym co drugi (47%) wystawia w tym zakresie ocenę dobrą. Zaledwie 2% studentów wystawia temu aspektowi realizacji praktyk ocenę złą lub bardzo złą. Należy wyraźnie wskazać, że informacje uzyskane od studentów WNP dotyczące możliwości obserwowania i asystowania personelowi placówek w pracy z wychowankami, potwierdzają prezentowane w kolejnej części raportu poglądy samych opiekunów praktyk w tych placówkach. Otóż ich zdaniem, samodzielna praca praktykantów z wychowankami powinna zostać poprzedzona obserwacją zachowań doświadczonych nauczycieli. Dlatego do głównych

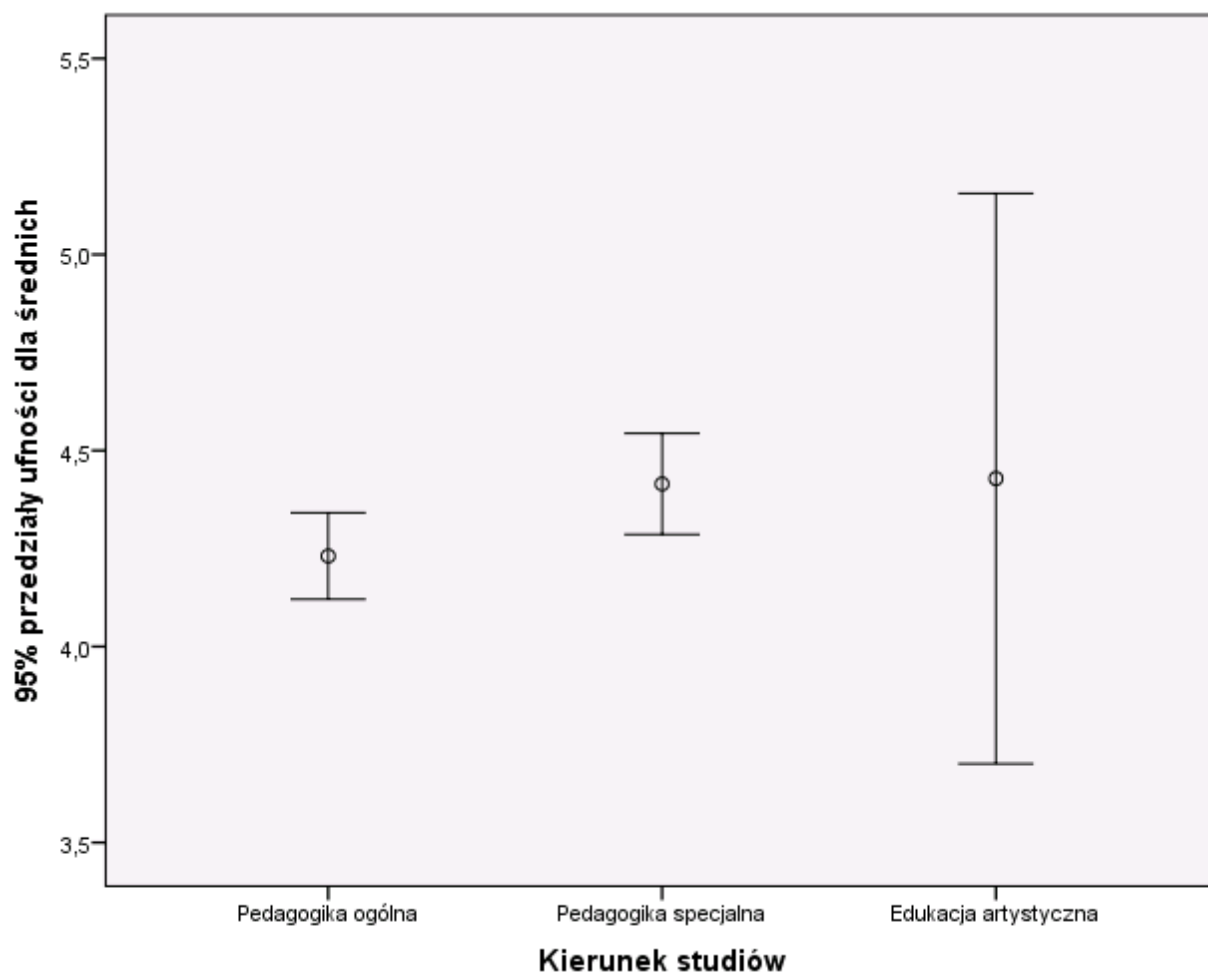
zadań praktykantów w placówkach opiekuńwie praktyk zaliczali konieczność obserwowania doświadczonych nauczycieli i asystowania im w pracy.

Wykres 1.32. Ocena praktyk w zakresie obserwowania i asystowania personelowi placówki w pracy z wychowankami ze względu na kierunki kształcenia

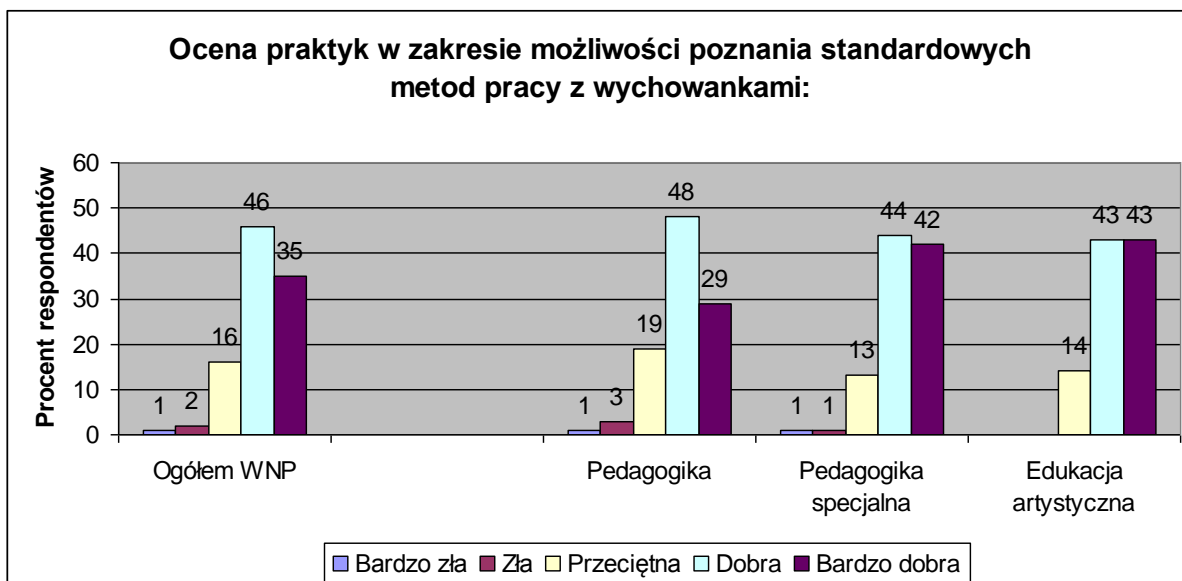
Bez względu na kierunek studiów zdecydowana większość studentów jest zadowolona z możliwości, jakie placówki w których odbywali praktyki dawały im w zakresie obserwowania i asystowania doświadczonemu personelowi. Niemal każdy ze studentów na kierunku pedagogika (93%), pedagogika specjalna (90%) oraz edukacja artystyczna (86%) wystawia temu aspektowi praktyk ocenę dobrą lub bardzo dobrą.

Oceny praktyk ze względu na możliwość obserwowania i asystowania personelowi praktyk w pracy z wychowankami w opinii studentów wszystkich kierunków należy uznać za dobre, średnia ocena na kierunku pedagogika wyniosła $M = 4,23$; $SD = .67$, na kierunku pedagogika specjalna $M = 4,41$; $SD = .76$ i na kierunku edukacja artystyczna $M = 4,43$; $SD = .79$.

Wykres 1.33. Średnie oceny praktyk w zakresie możliwości obserwowania i asystowania personelowi placówki w pracy z wychowankami ze względu na kierunki kształcenia

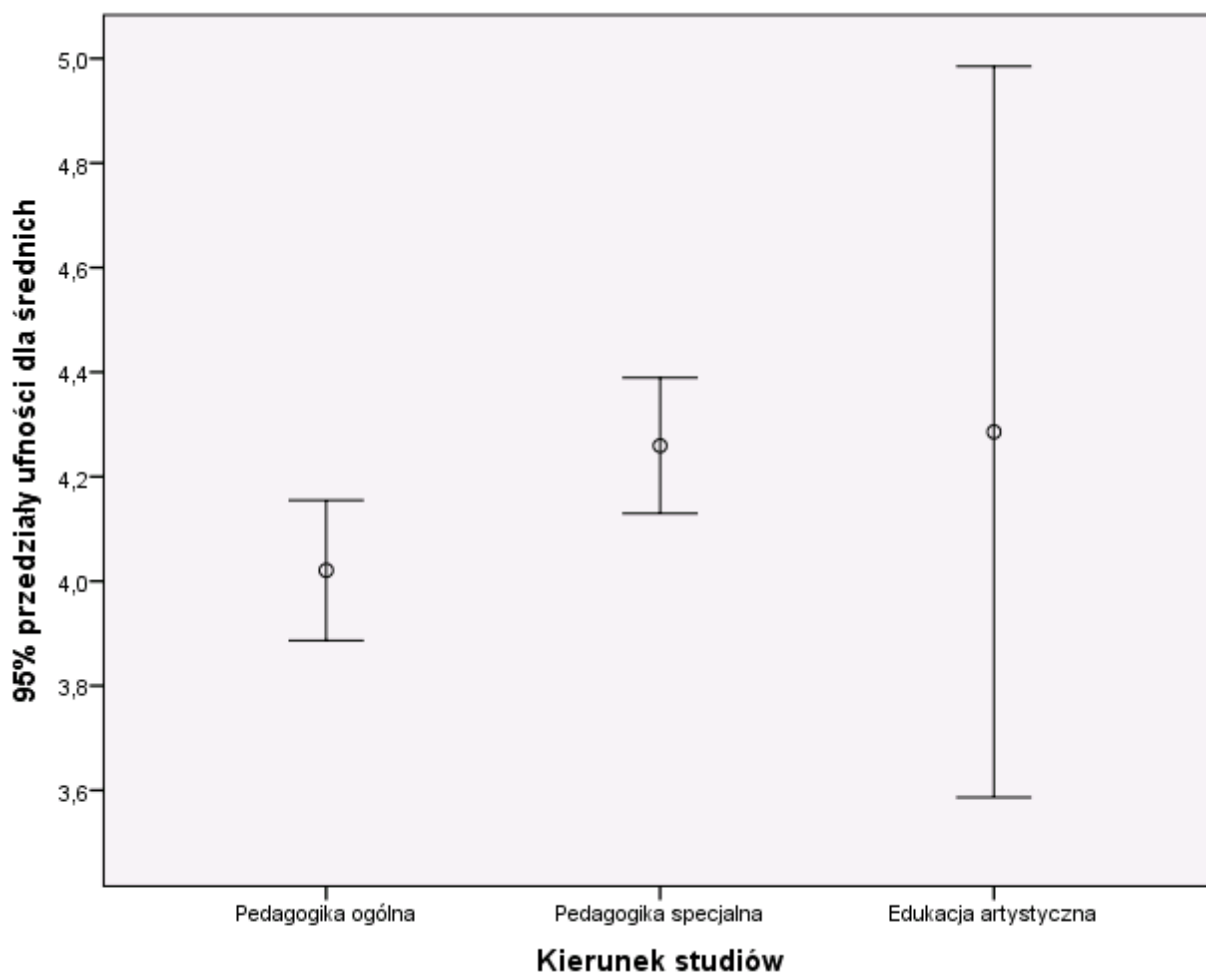
Studenci WNP dobrze oceniają praktyki ze względu na możliwość poznania w praktyce standardowych metod pracy z wychowankiem. Średnia ocena praktyk pod tym względem wyniosła $M = 4.13$; $SD = .79$. Zdecydowana większość studentów WNP (81%) dobrze lub bardzo dobrze ocenia możliwości, jakie dawały im placówki w zakresie możliwości poznania w praktyce standardowych metod pracy z wychowankiem, przy czym co drugi (46%) wystawia w tym zakresie ocenę dobrą.

Wykres 1.34. Ocena praktyk w zakresie możliwości poznania w praktyce standardowych metod pracy z wychowankami ze względu na kierunki kształcenia

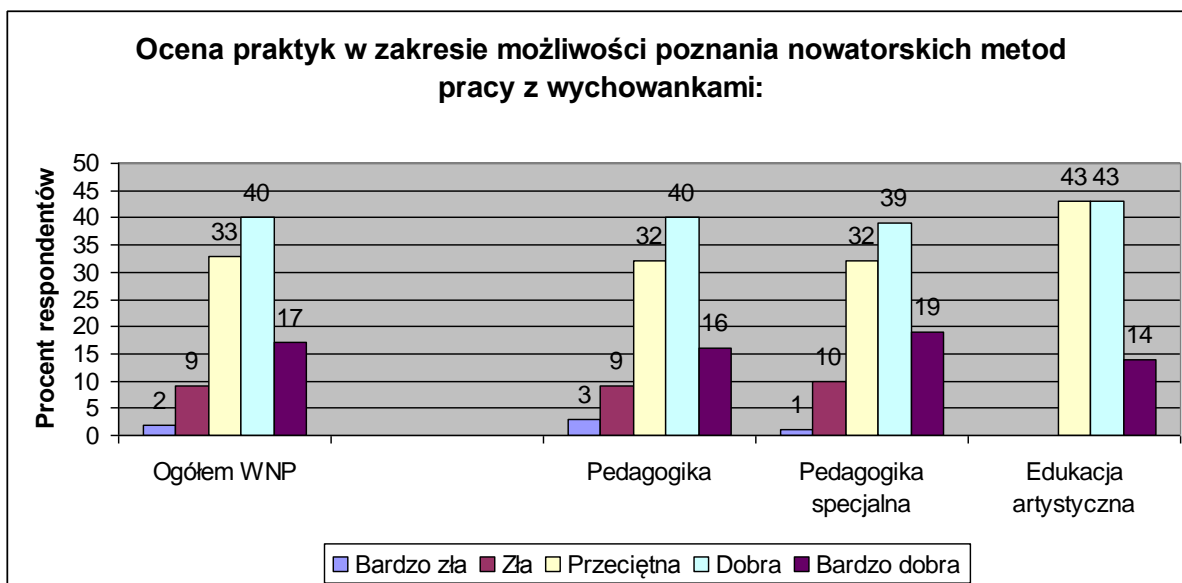
Trzy czwarte (77%) studentów kierunku pedagogika dobrze lub bardzo dobrze ocenia praktyki pod względem możliwości poznania w praktyce standardowych metod pracy z wychowankami, przy czym co drugi z nich (48%) przyznaje pod tym względem ocenę dobrą. Dobrą lub bardzo dobrą ocenę praktyk w tym zakresie przyznaje również 86% studentów kierunku pedagogika oraz 86% na kierunku edukacja artystyczna. Odsetki osób niezadowolonych i przyznających oceny niskie lub bardzo niskie na każdym z kierunków studiów pozostają znikome, przy czym na kierunku edukacja artystyczna takie osoby w ogóle nie występują.

Oceny praktyk pod względem możliwości poznania w praktyce standardowych metod pracy z wychowankami w opinii studentów wszystkich kierunków należy uznać za dobre, średnia ocena na kierunku pedagogika wyniosła $M = 4.02$; $SD = .82$, na kierunku pedagogika specjalna $M = 4.26$; $SD = 0.6$ i na kierunku edukacja artystyczna $M = 4.29$; $SD = .76$.

Wykres 1.35. Średnie oceny praktyk w zakresie możliwości poznania w praktyce standardowych metod pracy z wychowankami ze względu na kierunki kształcenia

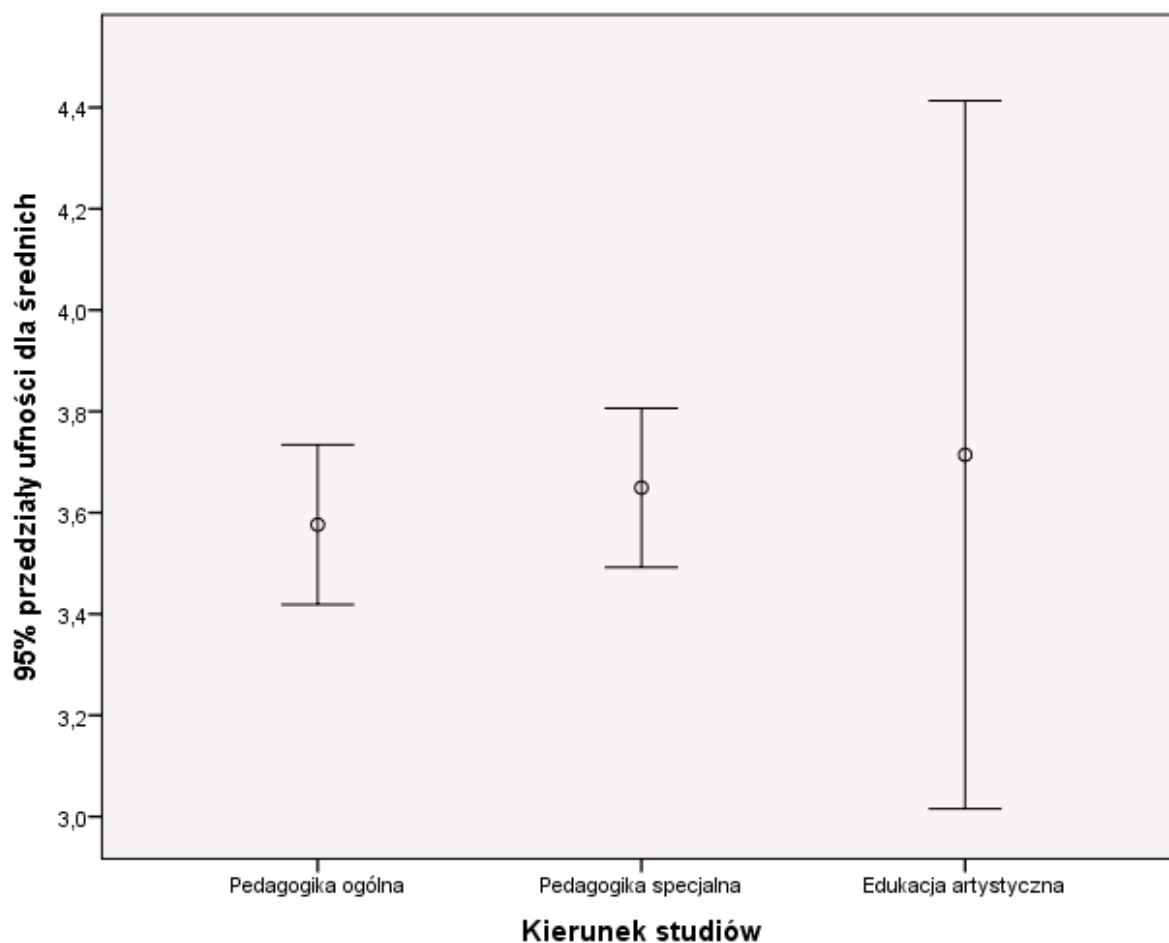
Studenci WNP raczej przeciętnie oceniają praktyki ze względu na możliwość poznania nowatorskich metod pracy z wychowankiem, średnia ocena wyniosła $M = 3.61$; $SD = .93$. Mimo, że większość z nich z nich (57%) dobrze lub bardzo dobrze ocenia możliwości, jakie dawały im placówki w zakresie możliwości poznania nowatorskich metod pracy z wychowankiem, to co trzeci student (33%) ocenia praktyki w tym zakresie przeciętnie, a co dziesiąty (11%) wystawia ocenę złą lub bardzo złą. Na podstawie opinii studentów WNP należy stwierdzić, że być może praktyki studenckie dają możliwość nauki nowatorskich metod pracy z wychowankami, ale w tym zakresie istnieje jeszcze duży obszar do ich doskonalenia. Ocena tego aspektu praktyk nie jest zła, jednak wskazuje na to, że placówki w których realizowane są praktyki studenckie nie radzą sobie tak dobrze z nauką nowatorskich metod pracy z uczniami, jak z nauką metod standardowych.

Wykres 1.36. Ocena praktyk w zakresie możliwości poznania w praktyce nowatorskich metod pracy z wychowankami ze względu na kierunki kształcenia

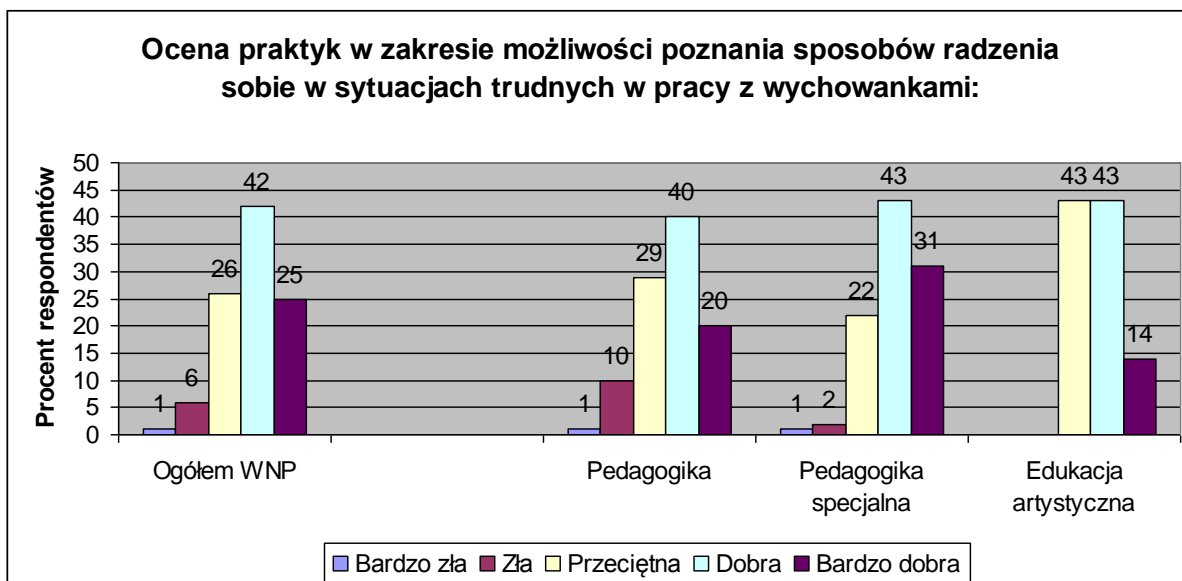
Możliwości poznania w trakcie praktyk nowatorskich metod pracy z uczniami są podobnie oceniane przez studentów wszystkich kierunków kształcenia (choć stosunkowo najlepiej przez studentów kierunku edukacja artystyczna). Co trzeci student (32%) kierunku pedagogika zaledwie przeciętnie ocenia możliwość poznania w trakcie praktyk nowatorskich metod pracy z uczniami, co drugi (56%) ocenia dobrze lub bardzo dobrze, zaś o dziesiąty (11%) źle lub bardzo źle. Analogicznie odbyte praktyki oceniają studenci kierunku pedagogika specjalna. Tymczasem niemal, co drugi student kierunku edukacja artystyczna (43%) przeciętnie ocenia możliwości poznania nowatorskich metod pracy z wychowankami i co drugi (57%) ocenia je dobrze lub bardzo dobrze.

Oceny praktyk pod względem możliwości poznania w praktyce nowatorskich metod pracy z wychowankami w opinii studentów wszystkich kierunków należy uznać za raczej przeciętne, średnia ocena na kierunku pedagogika wyniosła $M = 3.58$; $SD = .96$, na kierunku pedagogika specjalna $M = 3.65$; $SD = .92$ i na kierunku edukacja artystyczna $M = 3.71$; $SD = .76$.

Wykres 1.37. Średnie oceny praktyk w zakresie możliwości poznania w praktyce nowatorskich metod pracy z wychowankami ze względu na kierunki kształcenia

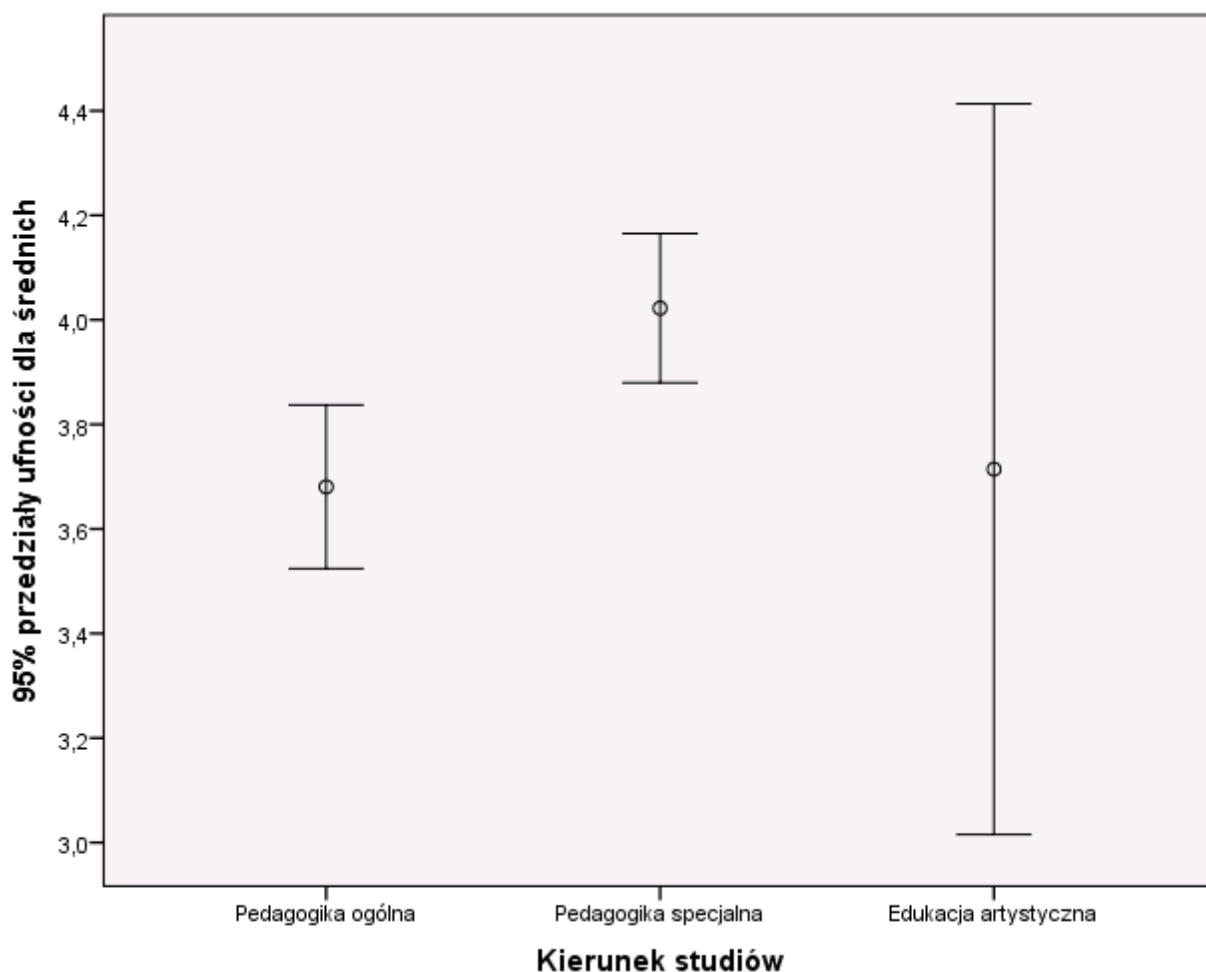
Również ocena praktyk pod względem możliwości poznania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych (bądź nietypowych) w pracy z wychowankami nie jest najwyższa. Średnia ocena praktyk w tym zakresie wyniosła $M = 3.84$; $SD = .94$. Mimo, że większość ze studentów WNP (67%) dobrze lub bardzo dobrze ocenia możliwości, jakie dawały im placówki w zakresie możliwości poznania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych, to co czwarty student (26%) ocenia praktyki w tym zakresie przeciętnie, a niemal co dziesiąty (7%) źle lub bardzo źle. Ujawnione wnioski potwierdzają wcześniejsze ustalenia, zgodnie z którymi placówki, w których obywają się praktyki raczej słabo radzą sobie z przygotowaniem studentów do pracy w trudnych warunkach, które mogą wymagać stosowania nietypowych metod pracy z wychowankami. Mimo, że ocena studentów nie jest zła, to ten aspekt praktyk winien być doskonały.

Wykres 1.38. Ocena praktyk w zakresie możliwości poznania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych w pracy z wychowankami ze względu na kierunki kształcenia

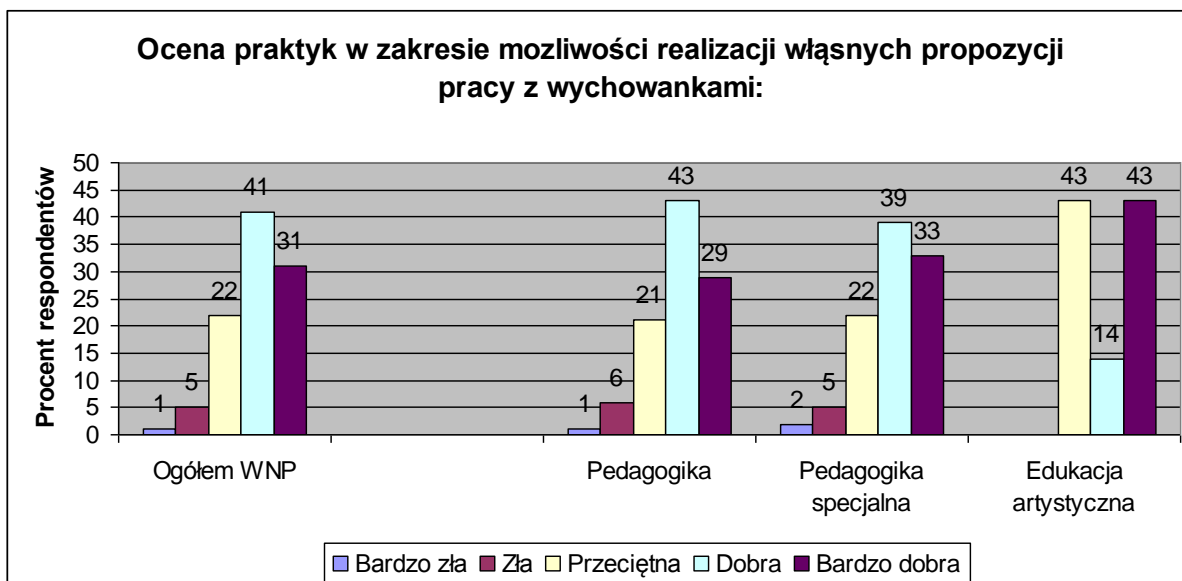
Mimo iż większość (60%) studentów kierunku pedagogika dobrze lub bardzo dobrze ocenia praktyki ze względu na możliwość poznania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych w pracy z uczniami, to niemal, co trzeci z nich (29%) przyznaje pod tym względem ocenę przeciętną, a co dziesiąty (11%) złą lub bardzo złą. Nieznacznie lepiej pod tym względem praktyki oceniają studenci kierunku pedagogika. Większość z nich (74%) jest zadowolona z tego, że w trakcie praktyk miała możliwość poznania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych z wychowankami. Tylko znikomy odsetek studentów tego kierunku (3%) źle lub bardzo źle ocenia praktyki pod tym względem. Większość studentów kierunku edukacja artystyczna (57%) dobrze lub bardzo dobrze ocenia możliwość poznania w trakcie praktyk metod radzenia sobie w sytuacjach trudnych, zaś 43% ocenia tę możliwość przeciętnie.

Oceny praktyk pod względem możliwości poznania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych w pracy z wychowankami w opinii studentów kierunków pedagogika ($M = 3.68$; $SD = .95$) oraz edukacja artystyczna ($M = 6.71$; $SD = .76$) należy uznać za przeciętne. Ocena praktyk pod tym względem w opinii studentów kierunku pedagogika specjalna jest dobra $M = 4.02$; $SD = .84$.

Wykres 1.39. Średnie oceny praktyk w zakresie możliwości poznania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych w pracy z wychowankami ze względu na kierunki kształcenia

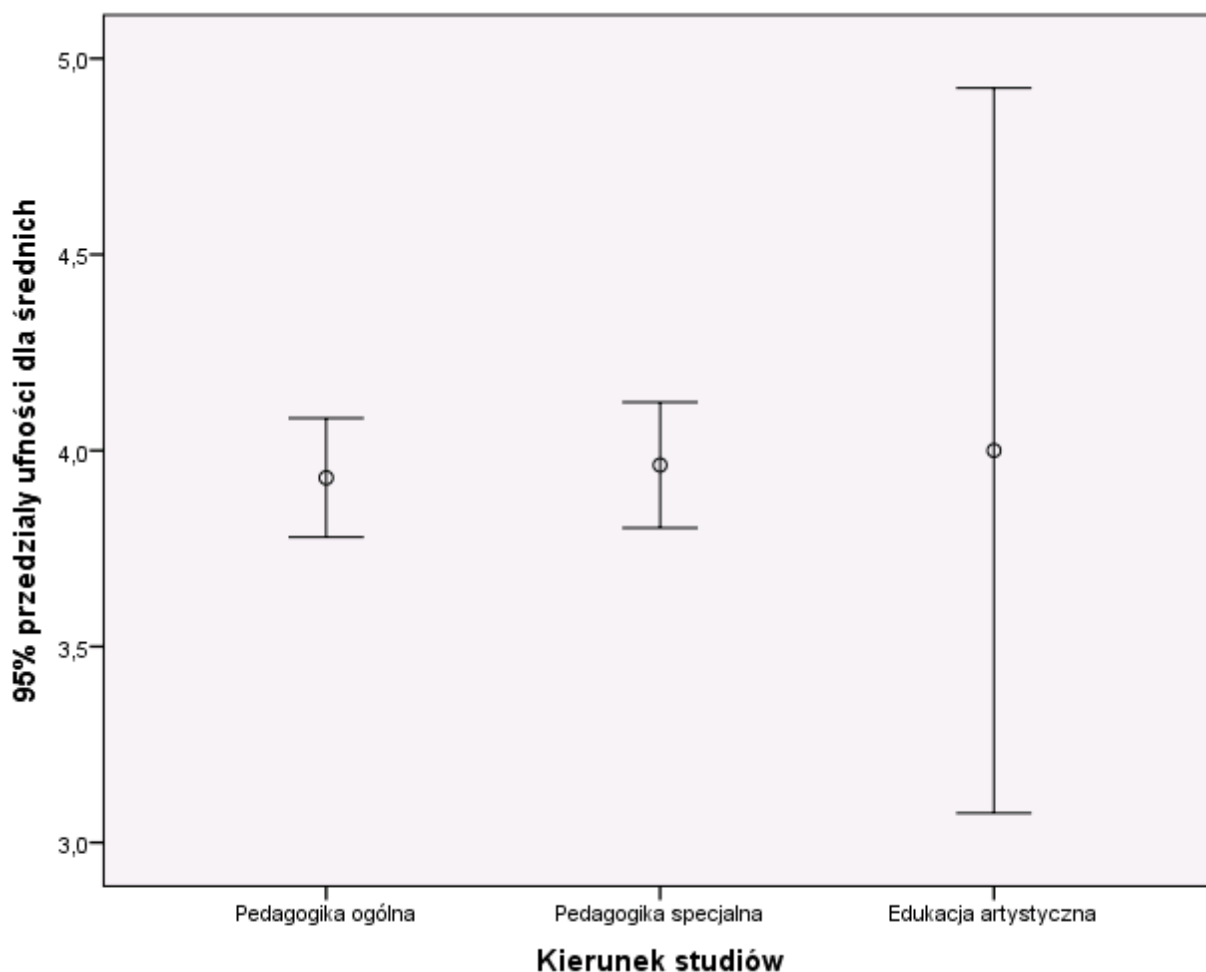
Studenci WNP dobrze oceniają praktyki ze względu na możliwość realizacji własnych propozycji pracy z wychowankami. Średnia ocena w tym zakresie wyniosła $M = 3.94$; $SD = .93$. Większość studentów (72%) dobrze lub bardzo dobrze ocenia możliwości, jakie dawały im placówki w zakresie realizacji własnych propozycji pracy z wychowankami, przy czym 41% z nich wystawia w tym zakresie ocenę dobrą. Zaledwie 6% studentów wystawia temu aspektowi realizacji praktyk ocenę złą lub bardzo złą, co może oznaczać, że nie mieli oni w trakcie odbywania praktyk możliwości realizowania własnych propozycji pracy z wychowankami.

Wykres 1.40. Ocena praktyk w zakresie możliwości realizowania własnych propozycji pracy z wychowankami ze względu na kierunki kształcenia

Zdecydowana większość studentów kierunku pedagogika (72%) dobrze lub bardzo dobrze ocenia praktyki pod względem możliwości realizacji własnych propozycji pracy z wychowankami, przy czym niemal, co drugi z nich (43%) wystawia ocenę dobrą. Zaledwie 7% studentów tego kierunku wskazuje na problemy z realizacją własnych propozycji pracy z wychowankami w trakcie praktyk. Analogicznie ten aspekt realizacji praktyk oceniają studenci kierunku pedagogika specjalna. Większość studentów kierunku edukacja artystyczna (57%) dobrze lub bardzo dobrze ocenia możliwość realizacji własnych propozycji pracy z uczniami, zaś 43% ocenia tę możliwość przeciętnie.

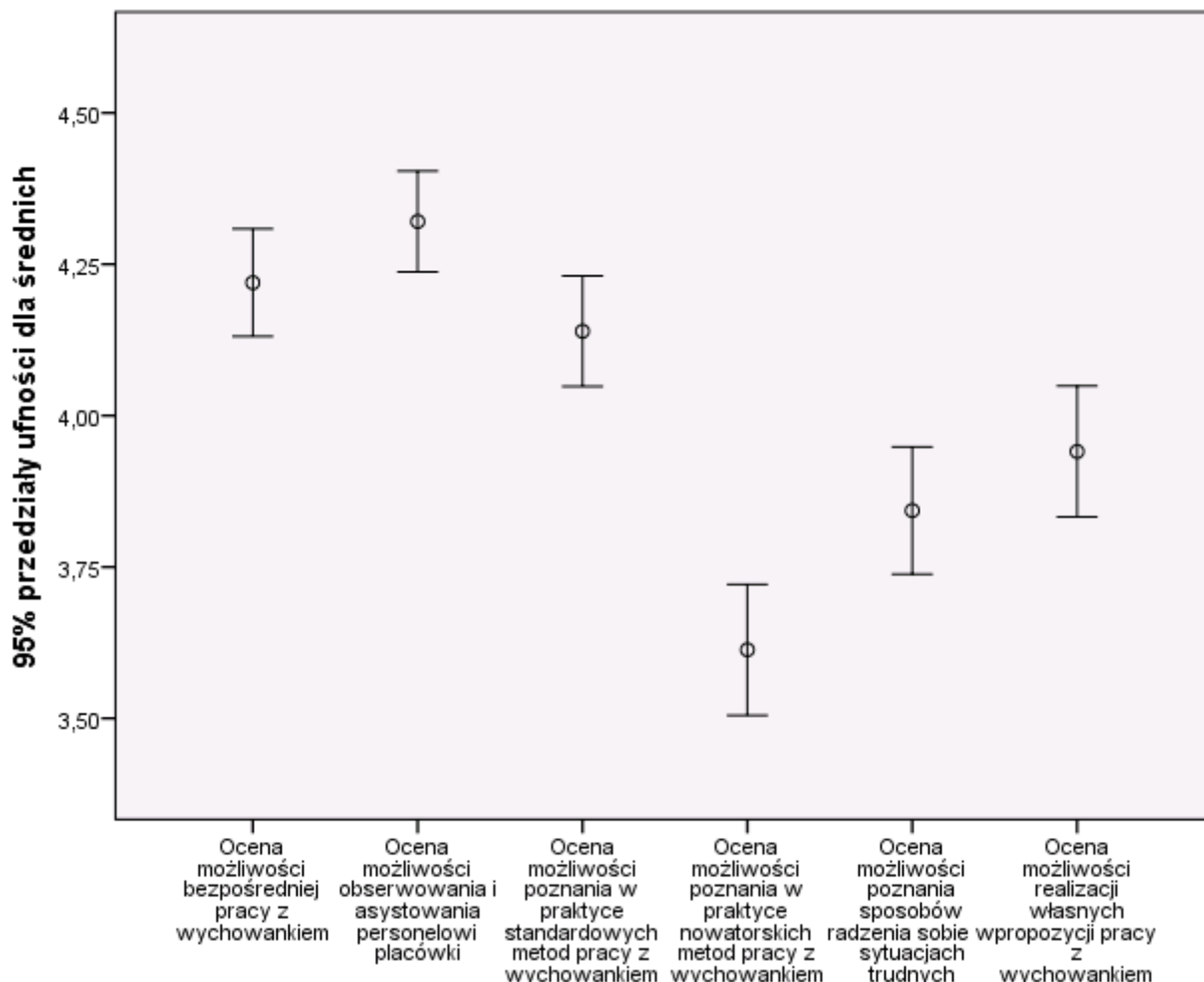
Oceny praktyk ze względu na możliwość realizacji własnych propozycji pracy z wychowankami w opinii studentów poszczególnych kierunków należy uznać za dobre, średnia ocena na kierunku pedagogika wyniosła $M = 3.93$; $SD = .92$, na kierunku pedagogika specjalna $M = 3.96$; $SD = .94$ i na kierunku edukacja artystyczna $M = 4.00$; $SD = 1.00$.

Wykres 1.41. Średnie oceny praktyk w zakresie możliwości realizacji własnych propozycji pracy z wychowankami ze względu na kierunki kształcenia

Zgodnie z informacjami zawartymi na kolejnym wykresie, studenci WNP najniżej oceniają praktyki pod względem możliwości poznania w ich trakcie nowatorskich metod pracy z wychowankami. Średnia ocen praktyk w tym zakresie jest istotnie niższa od wszystkich pozostałych aspektów oceny realizacji praktyk. Respondenci nieco wyżej oceniają praktyki pod względem możliwości poznania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych, niemniej ocena ta jest istotnie niższa od ocen możliwości bezpośredniej pracy z wychowankami, możliwości obserwowania i asystowania personelowi placówki oraz możliwości poznania standardowych metod pracy z wychowankiem. Również ocena możliwości realizacji własnych propozycji pracy z wychowankami jest istotnie niższa od oceny możliwości bezpośredniej pracy z wychowankami, oceny możliwości obserwowania oraz asystowania personelowi placówki oraz oceny możliwości poznania standardowych metod pracy z wychowankiem. Powyższe różnice między średnimi wskazują, że praktyki w opinii studentów WNP dają więcej możliwości nauki realizacji typowych zadań

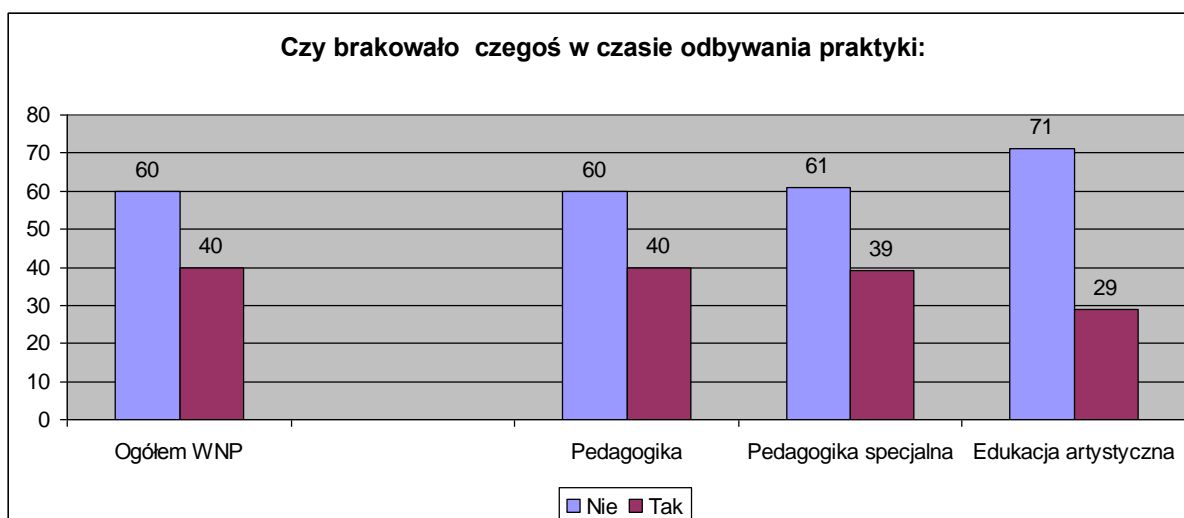
wychowawczych, jakimi są poznawanie standardowych metod pracy z wychowankami, praca z wychowankami, czy obserwowanie i asystowanie personelowi placówki, niż zadań nietypowych, do jakich należy zaliczyć możliwość poznania nowatorskich metod pracy z wychowankami, czy sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych.

Wykres 1.42. Średnie oceny praktyk pod względem możliwości oferowanych przez placówki, w których były one realizowane

1.6. Mocne i słabe strony organizacji i realizacji praktyk w opinii studentów WNP

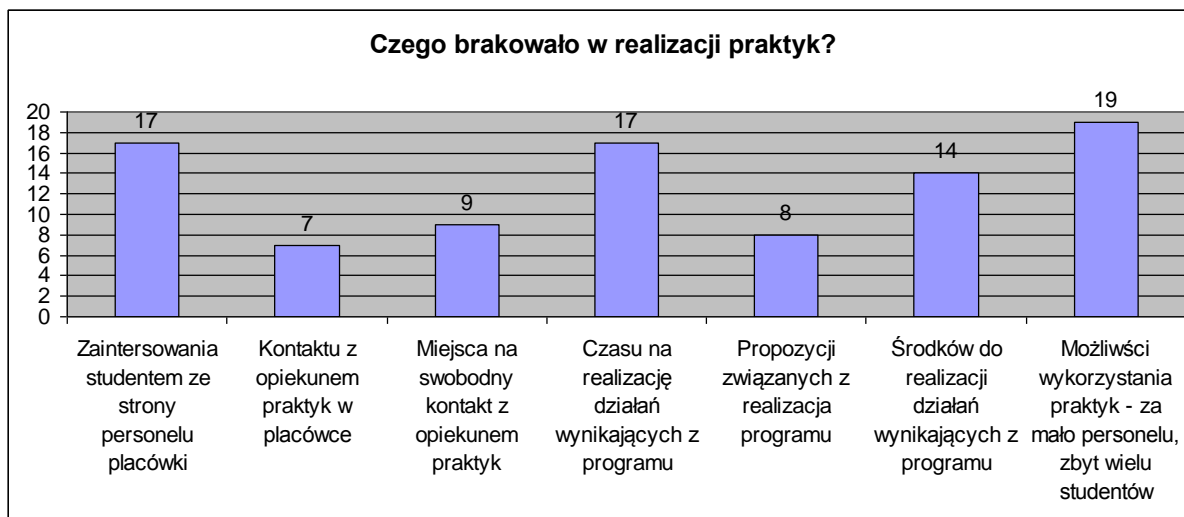
Większości studentów WNP (60%) niczego od strony organizacyjnej oraz realizacyjnej praktyk nie brakowało. Podobnie uważa 60% studentów kierunku pedagogika, 60% studentów kierunku pedagogika specjalna oraz 71% studentów kierunku edukacja artystyczna. Oznacza to, że bez względu na kierunek kształcenia studenci w większości uznawali, że praktyki zostały właściwie przeprowadzone.

Wykres 1.43. Odsetek osób dostrzegających niedostatki w organizacji praktyk ze względu na kierunki kształcenia

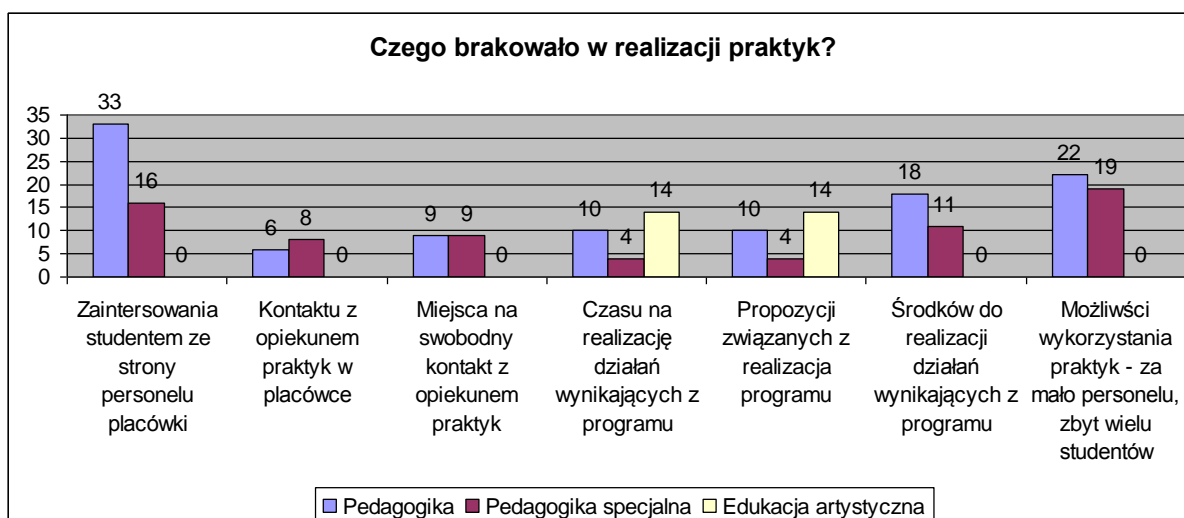
Co trzeci student WNP (40%) zwracał uwagę na pewne mankamenty realizacji praktyk. Mankamenty te były w znacznej mierze natury organizacyjnej, bowiem sprowadzały się do obserwacji, że w trakcie trwania praktyk zbyt wielu studentów przebywało w jednej placówce, oraz tego, że brakowało czasu i środków dydaktycznych do pełnej realizacji zadań wynikających z programu praktyk. Najczęściej wskazywanym mankamentem realizacji praktyk były ograniczone możliwości pełnego wykorzystania praktyk, co przejawiało się tym, że w trakcie ich trwania w danej placówce było zbyt wielu praktykantów i zbyt mało personelu. Uważa tak co piąty (19%) z badanych studentów WNP. Ponadto niemal, co piąty respondent (17%) zwraca uwagę na to, że w trakcie realizacji praktyk brakowało mu czasu na działania wynikające z programu praktyk oraz zainteresowania ze strony pracowników placówki (wrażenie, że studenci w placówce są pozostawieni samym sobie). Warto zwrócić uwagę również na fakt, że 14% studentów zwraca uwagę na to, że w trakcie trwania praktyk brakowało im środków i pomocy dydaktycznych do realizacji zadań wynikających z programu praktyk. Wymieniane przez studentów mankamenty realizacji praktyk są zgodne z opiniami samych opiekunów praktyk w placówkach, o czym będzie mowa w kolejnej części niniejszego raportu. Uprzedzając fakty, można stwierdzić, że zarówno studenci jak i opiekunowie skarżą się na zbyt krótki czas trwania praktyk. Wśród opiekunów praktyk pojawiają się głosy, że zbyt wiele czasu w programie praktyk przewiduje się na analizę dokumentacji, a zbyt mało na bezpośrednią pracę z wychowankami czy przygotowywanie materiałów do prowadzenia zajęć. Ponadto opiekunowie zauważają, że studenci nie są zwalniani z zajęć na Akademii w trakcie odbywania praktyk, w związku z czym pojawiają się

bardzo licznie w placówkach w tych samych porach (zarówno dnia jak i roku szkolnego), w których nie mają zajęć akademickich. Taka sytuacja wywołuje pewne trudności w realizacji praktyk i dyskomfort zarówno po stronie pracowników placówek je realizujących, jak i samych praktykantów.

Wykres 1.44. Rodzaje mankamentów w realizacji praktyk (dane procentowane ogółem do $n = 289$)

Co siódmemu (14%) studentowi kierunku edukacja artystyczna brakowało tylko dwóch rzeczy, a mianowicie dostatecznej ilości czasu na realizację zadań wynikających z programu, oraz ewentualnych propozycji działań płynących od personelu placówek. Tymczasem, co trzeciemu (33%) studentowi kierunku pedagogika brakowało zainteresowania ze strony personelu placówki, co piątemu (19%) pełnej możliwości wykorzystania praktyk ze względu na zbyt dużą liczbę studentów w placówce w stosunku do jej możliwości, oraz (18%) środków dydaktycznych do realizacji działań wynikających z programu praktyk, co dziesiątemu zaś (10%) propozycji od personelu placówki, (10%) czasu na realizację zadań, oraz (9%) miejsca na swobodny kontakt z opiekunem praktyk. Co piątemu studentowi pedagogiki specjalnej (19%) brakowało pełnej możliwości wykorzystania praktyk ze względu na zbyt dużą liczbę studentów w placówce w stosunku do jej możliwości, co siódmemu (16%) zbrakowało zainteresowania ze strony personelu placówki, zaś co dziesiątemu (11%) środków do realizacji działań wynikających z programu praktyk, bądź (9%) miejsca na swobodny kontakt z opiekunem.

Wykres 1.45. Mankamenty w realizacji praktyk ze względu na poszczególne kierunki studiów

Respondentów poproszono wskazanie słabych stron praktyk oraz możliwości ich korygowania. Odpowiedzi przedstawiono w podziale na kierunki kształcenia.

a) Studenci pedagogiki

Studenci WNP byli proszeni o przedstawienie mankamentów dotyczących organizacji i przebiegu praktyk. Zdecydowana większość studentów pedagogiki (80%) odniosła się do tego pytania i wskazała na obszary praktyki, które w ich ocenie stanowią słabe jej strony. Ankieterzy podawali zróżnicowane przyczyny, które pogrupowano w następujące kategorie:

- organizacja praktyk w Akademii Pedagogiki Specjalnej,
- dokumentowanie praktyki przez studenta,
- termin praktyki,
- czas realizacji praktyki,
- wybór placówki,
- opiekun praktyk w placówce,
- organizacja praktyk w placówce,
- realizacja praktyki.

Największa liczba opinii studentów pedagogiki dotyczących słabych stron praktyk odnosiła się do czasu ich realizacji (19%), niewiele mniejsza dokumentowania praktyki przez studenta (18%), a następnie opiekuna praktyk w placówce (15%) oraz terminu praktyki (12%), organizacji praktyki w APS (12%), wyboru placówki (9%), realizacji praktyki (8%). Najmniej studentów odniosło się do organizacji praktyki w placówce (4%).

W kwestii czasu realizacji praktyki prawie wszyscy studenci ustosunkowali się do liczby godzin, jaka jest przeznaczona na jej odbywanie. Niemalże jednogłośnie (poza nielicznymi wyjątkami - 3 osoby) stwierdzili, że na praktykę zaplanowano zbyt dużą liczbę godzin.

Prawie co 6 student kierunku pedagogika, jako mankament praktyki wskazywał na jej dokumentację, uznając ją za zbyt obszerną. Typowe wypowiedzi w tym zakresie przedstawiały się następująco: „za dużo biurokracji i formalności, zbyt obszerny dziennik praktyk” lub „bardzo dużo dokumentów związanych z odbywaniem praktyki”.

Na osobę opiekuna praktyk w kontekście słabych stron praktyki zwrócił uwagę prawie co 7 student (15%). Na podstawie wypowiedzi studentów wyłoniono w tym obszarze 3 grupy przyczyn:

- dużą liczbę studentów przypadających na jednego opiekuna (8%),
- kontakt z nauczycielem (6%),
- brak przygotowania opiekunów do przyjęcia opieki nad studentem (1%).

Co 8 student kierunku pedagogika poruszył kwestię terminu praktyki. Studenci stwierdzali głównie, że termin jest narzucony oraz, że trudno pogodzić go z pracą (4%) i zajęciami na uczelni (1%), a także z organizacją pracy w placówce (1%).

W przypadku organizacji praktyki ze strony APS największa liczba studentów, wskazywała na niedoskonałą procedurę rejestracji (5%), a przede wszystkim na czas związany z logowaniem się i działanie zasady „kto pierwszy ten lepszy”. Ankietowani studenci poruszyli też problem przydziału godzin przeznaczonych na poznanie placówki. W ich opinii (2%) zbyt dużo godzin w programie praktyk przeznaczono na zadania związane z poznaniem dokumentacji placówki oraz jej topografii i organizacji. Pozostałe osoby wskazywały ogólnie na plan praktyki, program praktyki, kontakt z opiekunem w uczelni (pojedynczy głos).

Co 12 student kierunku pedagogika uczestniczący w badaniu wyraził negatywną opinię na temat wyboru placówki. Typowe wypowiedzi z tego zakresu brzmiały:

- „brak możliwości swobodnego wyboru placówek”,
- „narzucone placówki, które odbiegały profilem od mojej specjalności”,
- „wyznaczone placówki realizacji praktyk”,
- „narzucanie placówek, przedszkola specjalne dla studentów pedagogiki ogólnej”,
- „mało miejsc w placówkach”.

Mimo, że kwestia została podniesiona przez niewielką liczbę studentów, to jej waga dla organizacji praktyki może być istotna.

Prawie co 14 student, odnosił się do kwestii realizacji praktyki w kontekście wsparcia ze strony placówki. Studenci podawali swoje opinie dotyczące różnych aspektów:

- „wolałabym otrzymać więcej wskazówek od opiekuna praktyk”,
- „nie dostałam konkretnych wskazówek, jakie obowiązki powinnam pełnić”,
- „zadania wykonywane na czas” (2%),
- „chciałabym otrzymać większą swobodę tematyczną prowadzonych zajęć”,
- „za dużo godzin do prowadzenia zajęć przy minimalnym czasie hospitacji i wprowadzenia w życie grupy/klasy”,
- „mało możliwości bezpośredniego kontaktu z dziećmi”,
- „brak możliwości swobodnego odbywania praktyk, a nawet odbywanie prowadzenia zajęć w parach”,
- „konieczność wręcz proszenia się o prowadzenie zajęć”,
- „niekiedy narzucone schematy prowadzenia zajęć”,
- „brak wprowadzenia dzieci, czemu tam byłam”,
- „specyficzne miejsce - organizacja pozarządowa (Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej).

Dzieci są bardzo mocno osadzone w rolach, ciężko zaproponować nowe formy”.

Powyższe wypowiedzi studentów, choć nieliczne, mogą prowokować do namysłu, czy ze strony uczelni jest wystarczający kontakt ze studentem realizującym praktykę oraz jego opiekunem.

Studenci raczej nie dostrzegają niedociągnięć organizacyjnych ze strony placówek. Tylko 4 osoby poruszyły ten aspekt. W swoich głosach odnieśli się do:

- procedury czekania na czas realizacji praktyki,
- nieodpowiedniego przygotowania placówki (2 osoby),
- małej liczby godzin opiekuna praktyk.

Chociaż są to znikome głosy, ale wskazane przez studentów uchybienia na tyle ważne, że należałoby wykazać nimi zainteresowanie ze strony uczelni, aby przynajmniej monitorować przebieg praktyki pod tym kątem.

b) Studenci pedagogiki specjalnej

Zdecydowana większość (73%) studentów kierunku pedagogika specjalna wskazała słabe strony organizacji oraz przebiegu praktyk. Biorąc pod uwagę wyłonione wcześniej kategorie, studenci pedagogiki specjalnej najczęściej zwracali uwagę na: opiekuna praktyk (17%), dokumentowanie praktyki przez studenta (15%), czas realizacji praktyki (11%), organizację praktyki w placówce (10%), terminy praktyki (10%), wybór placówki (8%) oraz

organizację praktyk w APS (4%), przebieg praktyki (4%). Odpowiedzi studentów pedagogiki specjalnej akcentowali inne aspekty praktyk niż studenci pedagogiki. Ich uwaga w znacznej mierze skupiła się na realizacji praktyk.

Prawie co 5 student pedagogiki specjalnej, biorący udział w badaniu zwracał uwagę na osobę opiekuna praktyk w placówce, uznając tę część praktyki za jej słabe ogniwo. Ankietowani studenci wskazywali przede wszystkim na brak właściwego zainteresowania ze strony opiekuna, a także w nielicznych głosach na brak odpowiedniego przygotowania nauczyciela do podjęcia zadania opiekuna praktyk, obciążenie opiekuna praktyk liczbą podległych mu studentów, oraz na jego małą dyspozycyjność. Pojawił się także jednostkowy głos, wskazujący na słaby kontakt z opiekunem praktyk ze strony uczelni. Analiza wypowiedzi studentów może prowadzić do wniosku, że studenci mają potrzeby w zakresie lepszej opieki ze strony opiekuna praktyk w placówce.

Dokumentowanie praktyki przez studenta zostało uznane za słaby element praktyki przez prawie co 7 ankietowanego studenta pedagogiki specjalnej. Studenci jednogłośnie odnoszą się do kwestii związanej z ilością dokumentacji. Opinie studentów obrazują poniższe wypowiedzi:

- „mnóstwo pisania w dzienniku praktyk, za dużo dokumentów”,
- „uzupełnianie dokumentacji, która zajmuje więcej czasu, niż zrealizowanie praktyk”.
- „duża liczba dokumentów, skomplikowana dokumentacja”.

Czas realizacji praktyki nie jest dobrze postrzegany przez co 9 studenta pedagogiki specjalnej z grupy uczestniczącej w badaniu. Znamienne jest, że na grupę 15 studentów poruszających ten problem, zdecydowana większość - 9 osób stwierdza, że na praktykę przeznaczono za małą liczbę godzin. Tylko 4 osoby określają zaplanowaną liczbę godzin jako zbyt dużą. Wypowiadający się w tym obszarze studenci, mimo nielicznej reprezentacji, wskazują na potrzeby prawdopodobnie wąskiego środowiska studentów w zakresie nabywania kwalifikacji zawodowych.

W ocenie (10%) studentów pedagogiki specjalnej istnieją istotne mankamenty praktyki związane są z jej organizacją w placówce. Studenci podają różne przyczyny tych uchybień. Wymieniają:

- „mało zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, zbyt mała sala, nie realizowano tego, co było wcześniej zaplanowane, w dzienniku było to jednak zapisane”,
- „słabe możliwości pracy z osadzonymi”,
- „zbyt dużo studentów” (2% respondentów),
- „problemy z przydzieleniem opiekuna praktyk”,

- „brak możliwości przeprowadzenia indywidualnej rozmowy z podopiecznym”,
- „czasem nie była potrzebna obecność studentów”,
- „nie wiedziałam, kto będzie następnego dnia moim opiekunem”,
- „kontakt z dyrektorem w celu zaliczenia praktyki”
- „kontakt z placówką, dyrektorem”(2% respondentów),
- „mało się w tych placówkach dzieje”,
- „zbyt duża liczba godzin przeznaczona na te same zajęcia”,
- „niechęć do przyjmowania studentów na praktyki”.

Powyższe dane, mimo, iż pochodzą od znikomej liczby studentów, wskazują na obszary organizacyjne w placówce, które można poddać analizie i poprawie. Jednocześnie prowadzą do stanowiska, że należałoby zwrócić baczniejszą uwagę na placówkę przyjmującą studentów na praktyki, zwłaszcza w niektórych jej punktach.

Terminy praktyk były przedmiotem wskazań 10% badanych studentów pedagogiki specjalnej. Ich negatywna ocena tego aspektu praktyki sprowadziła się do trudności z terminowego wywiązania się z praktyki ze względu na pracę oraz trudności wynikających z pogodzenia realizacji praktyki z zajęciami na uczelni. Biorąc pod uwagę wskazania studentów, zasadne wydaje się poczynienie odniesienia do kwestii jednoczesnej realizacji studiów i praktyki.

Wybór placówki był przedmiotem krytycznej oceny 8% badanych studentów pedagogiki specjalnej. Studenci w swoich wypowiedziach odnieśli się do:

- braku możliwości samodzielnego wyboru placówki,
- liczby placówek do wyboru,
- możliwości wyboru tych samych placówek w kolejnych latach,
- trudności ze znalezieniem placówki do realizacji praktyki,
- trudności ze zrealizowaniem określonej praktyki w okresie wakacyjnym,
- braku określonych placówek.

Ze powyższych wskazań należy wyciągnąć wnioski.

Do organizacji praktyk w APS jako słabego jej ogniwa odniosło się tylko 6 studentów pedagogiki specjalnej. Ich negatywna ocena dotyczyła:

- logowania się do systemu,
- odpłatność za praktyki (dotyczy to placówek/poradni dla dzieci z wadą słuchu),
- zbyt dużej liczby godzin hospitacji i zbyt małej przeznaczonej na prowadzenie zajęć,
- lokalizacji szkół, utrudnień z dojazdem do nich (2 osoby).

Ze względu na znikome głosy studentów w obszarze ujętym jako organizacja praktyk w APS można sądzić, że do elementów włączonych w ten obszar studenci nie mają większych zastrzeżeń. Jednakże na uwagę zasługuje fakt, iż wyłączone z tego obszaru takie elementy, jak: dokumentowanie praktyki przez studenta, czas realizacji praktyki, terminy praktyki. Warto jednak zwrócić uwagę chociażby na kwestię odpłatności za praktyki.

Na przebieg praktyki jako obszar, który jest jej słabym elementem zwróciło uwagę tylko 6 studentów (4,4% badanych studentów pedagogiki specjalnej). Wypowiedzi studentów przedstawiają się następująco:

- „nie zawsze student może się wykazać”,
- „brak możliwości wykonania wszystkich zadań, które przewiduje program praktyk”,
- „ograniczona możliwość przeprowadzenia diagnozy dziecka”,
- „wykonywanie zadań zupełnie nie związanych z programem praktyk”,
- „zbyt dużo pracy opiera się na zwykłym czytaniu akt”,
- „niewiele możliwości pracy z dzieckiem sam na sam”.

Powyższe, wskazane przez studentów uchybienia powinny prowokować do tego, aby baczniej przyjrzeć się realizacji praktyki studentów już w placówce oraz ich bezpośredniego kontaktu z opiekunem w placówce.

Respondenci wskazywali również obszary organizacji oraz realizacji praktyk, które ich zdaniem należy skorygować. Wskazywane przez nich kategorie zmian pokrywają się z omawianymi wcześniej słabymi stronami (mankamentami) organizacji praktyk a więc:

- sposobem organizacji praktyk przez Akademię Pedagogiki Specjalnej,
- dokumentowaniem praktyki przez studenta,
- terminem praktyki,
- czasem realizacji praktyki,
- wyborem placówki,
- osobą opiekuna praktyk w placówce,
- organizacją praktyk w placówce,
- realizacją praktyki.

Oprócz wskazania mocnych i słabych stron praktyki studentom zadano pytanie, co należy skorygować i w jaki sposób. Poniżej zawarto odpowiedzi studentów na podane pytanie.

a) Studenci pedagogiki

Zdecydowana większość (81%) studentów pedagogiki biorących udział w badaniu wskazało obszary organizacji oraz realizacji praktyk, które należy usprawnić.

W odniesieniu do sposobu organizacji praktyki przez APS wypowiedziało się 21 studentów (14%), którzy sformułowali następujące wskazania:

- należy zmienić sposób logowania,
- proponowane studentom placówki powinny być zgodne ze specjalnością,
- wprowadzenie większej elastyczności godzinowej w zakresie realizacji programu praktyk,
- w rejestracji do placówek uwzględnić miejsce zamieszkania studenta,
- wybierać placówki, które są pozytywnie nastawione do praktykantów,
- dokonać zmian godzinowych w programie w kierunku większej liczby godzin przeznaczonych na hospitację zajęć oraz ich prowadzenie,
- przyłączyć więcej placówek do projektu,
- realizować więcej metodyk przed praktykami,
- zmniejszyć liczbę studentów przypadających na jedną placówkę,
- dla osób pracujących, które wykazują odpowiedni zawód, zamiast pełnej realizacji wystarczyłoby zaświadczenie o pracy i opinia pracodawcy,
- wyznaczyć placówki chętne do współpracy,
- rozliczać się z uczelnią z pieniędzy wydanych na materiały dla dzieci.

Na temat funkcjonującej dokumentacji studentów z praktyki i zmian w tym obszarze wypowiedziało się 21 studentów (14%). Wypowiedzi studentów głównie nawiązywały do stwierdzenia, że należy zmniejszyć liczbę dokumentów powiązanych z praktykami i uprościć proces dokumentacji odbywania praktyk. Pojawiły się jeszcze głosy z sugestiami zmian w kierunku uproszczenia dokumentacji, oraz głos, aby precyzyjnie omówić wypełnianie dziennika praktyk.

Swoje wskazówki dotyczące korekty w zakresie terminu praktyki podało 16 studentów kierunku pedagogika (11%). Studenci w swoich wypowiedziach zaproponowali następujące zmiany:

- dawanie studentom więcej wolnego czasu na realizację praktyki,
- czas przeznaczony na praktykę powinien być wolny od zajęć na uczelni,
- lepsze informowanie opiekunów praktyk, co do możliwości czasowych studentów,
- wydłużyć praktyki w jednej placówce,
- na praktyki powinno być przeznaczone I półrocze.

Do kwestii czasu przeznaczonego na realizację praktyki odniosło się 19 studentów (13%). Wypowiedzi studentów nawiązywały do zwiększenia bądź zmniejszenia liczby godzin przeznaczonych na praktykę. Większa grupa studentów stwierdzała, że należałoby zmniejszyć

liczbę godzin przeznaczoną na praktyki. Pojawiły się tylko 2 wypowiedzi podejmujące propozycje zmian w tym zakresie. Wypowiedzi studentów przedstawiają się następująco:

- „więcej godzin na I roku, aby nie obciążać studentów na III roku”,
- „więcej w dwóch poprzednich latach, mniej na III roku”
- „praktyki na ostatnim roku (tylko i wyłącznie)”.

Swoje wskazówki dotyczące poczynienia konstruktywnych zmian w zakresie wyboru placówki próbowało podać 9 studentów (6%). W wypowiedziach studenci nawiązywali do:

- wskazania większej liczby placówek do wyboru studentom,
- pomocy studentowi ze strony uczelni w zorganizowaniu praktyki,
- dawania studentowi swobody w wyborze placówki,
- przestrzeganie zasady, aby placówka była zgodna ze specjalnością.

Na temat opiekunów praktyk (łącznie opiekunowie w placówce i na uczelni) wypowiedziało się 18 studentów (12%). Padły następujące propozycje:

- dokładniejszy dobór opiekunów,
- termin pracy opiekuna uczelnianego powinien pokrywać się z czasem realizowania praktyki przez studenta,
- opiekun praktyki powinien dokładnie informować studenta o jego postępach lub ich braku,
- większa ilość opiekunów w placówce,
- większa liczba godzin na konsultacje z opiekunem w uczelni,
- wybór osób, które pełniłyby rolę opiekuna w placówce,
- współpraca opiekuna uczelnianego z opiekunem w placówce,
- większa kontrola studentów ze strony opiekuna uczelnianego,
- przeszkolenie personelu szkoły z obsługi platformy
- mniej osób przypadających na jednego opiekuna.

Do obszaru organizacja praktyki w placówce nie padła ze strony studentów żadna propozycja zmian. Być może dlatego, że tylko jednostkowe głosy podnosiły tę kwestię. Można tym samym sądzić, że strona organizacyjna placówki, w której studenci realizują praktykę przedstawia się w ich odczuciu satysfakcjonująco.

W kwestii udoskonaleń w kategorii realizacja praktyki padły dwie następujące wypowiedzi:

- nauczyciel powinien pozwolić oddalić się tematycznie od zajęć prowadzonych na lekcji,
- danie możliwości obserwowania zajęć z takiego zakresu, w jakim student mógłby mieć problem z samodzielną realizacją danego tematu.

b) Studenci pedagogiki specjalnej

Studenci z kierunku pedagogika specjalna byli również poproszeni o udzielenie wskazówek dotyczących organizacji i przebiegu praktyki. Odpowiedzi studentów analizowano analogicznie jak w przypadku studentów pedagogiki, pod kątem wyszczególnionych wcześniej kategorii. Co drugi z nich (50%) przedstawił swoje propozycje zmian w tym zakresie, przy czym żaden z nich odniósł się do organizacji praktyk w placówce. Najwięcej propozycji studentów związanych było ze sposobem organizacji praktyk przez Akademię Pedagogiki Specjalnej (20%).

Co 5 student uczestniczący w badaniu z kierunku pedagogika specjalna wypowiedział się na temat propozycji zmian w sposobie organizacji praktyk przez Akademię Pedagogiki Specjalnej. Podawane przez studentów rozwiązania dotyczyły różnych kwestii:

- odpłatności za praktyki,
- zwiększenia liczby placówek w projekcie,
- usprawnienia współpracy z placówkami,
- wydawania zaświadczeń po odbytej praktyce w celu wpisania do CV,
- umieszczenia na platformie numeru telefonu do koordynatora oraz opiekuna praktyk w placówce,
- zmniejszenia liczby godzin zajęć prowadzonych w trakcie praktyk przez studenta,
- zmniejszenia liczby godzin hospitacji na III roku i zwiększenia godzin prowadzenia zajęć
- organizacji zajęć, podczas których studenci przygotowywaliby się praktycznie do prowadzenia lekcji, kontaktu z pracodawcą,
- wyszukiwania placówek, które chętnie przyjmują studentów na praktyki,
- informowania, jak chronić się przed wykorzystywaniem, jak działa Państwowa Inspekcja Pracy,
- stosowania kontroli placówek,
- organizacji spotkania dla osób, które będą kontaktować się z praktykantem
- zorganizowania środków do realizacji praktyki.

Prawie co 14 student pedagogiki specjalnej podał propozycję zmian w zakresie dokumentowania praktyki przez studenta. Zawierały one następujące rozwiązania:

- zawieranie konkretniejszych informacji w dokumentach,
- zmniejszenie liczby dokumentów,
- zmiana formy dokumentowania praktyk,

- zmniejszenie rozmiarów dziennika, podzielić go na mniejsze części, tzn. jeden dziennik na jeden rok.

Co 15 student pedagogiki specjalnej, biorący udział w badaniu podał swoje wskazania zmian w zakresie tematu termin praktyki. Głosy studentów sprowadzały się do poczynienia następujących korekt:

- wyznaczenia dni wolnych od zajęć dydaktycznych na realizację praktyki,
- wyznaczenia takich terminów praktyk, które uwzględniają działalność danej placówki,
- zmniejszenie liczby godzin hospitacji na III roku i zwiększenie godzin prowadzenia zajęć,
- lepszej organizacji grafiku praktyk,
- samodzielnego wyboru terminów do realizacji praktyki.

Prawie co 20 student wypowiedział się w zakresie zmian w ramach czasu realizacji praktyki. W swoich propozycjach studenci uwzględnili skrócenie bądź wydłużenie czasu realizacji praktyki. Głosy studentów w tej kwestii rozłożyły się równomiernie.

Tylko 3 studentów podniosło kwestię propozycji zmian w zakresie wyboru placówki na praktykę. W swoich wypowiedziach studenci nawiązują do zmian w zakresie:

- wyłączenia organizowania praktyki przez uczelnię,
- dawania studentom listy z propozycjami miejsc,
- pomocy studentom studiów niestacjonarnych w znalezieniu miejsc realizacji praktyki.

Co 15 student pedagogiki specjalnej uczestniczący w badaniu ustosunkował się do propozycji zmian w w zakresie współpracy z opiekunem praktyk. W swoich pomysłach studenci uwzględnili:

- zmniejszenie liczby podległych opiekunowi studentów,
- uzależnienie opłaty opiekuna za praktykę od tego, jak wywiązuje się ze swoich obowiązków,
- sprawdzanie, jak opiekunowie wywiązują się ze swoich obowiązków,
- nie powoływanie na opiekunów osób, które nie interesują się studentem,
- większą liczbę opiekunów.

Na temat propozycji zmian w zakresie realizacji praktyk wypowiedziało się 4 studentów. Studenci ci zasugerowali:

- większy dostęp do podopiecznych,
- umożliwienie sporządzenia diagnozy dzieci,
- umożliwienie prowadzenia zajęć.

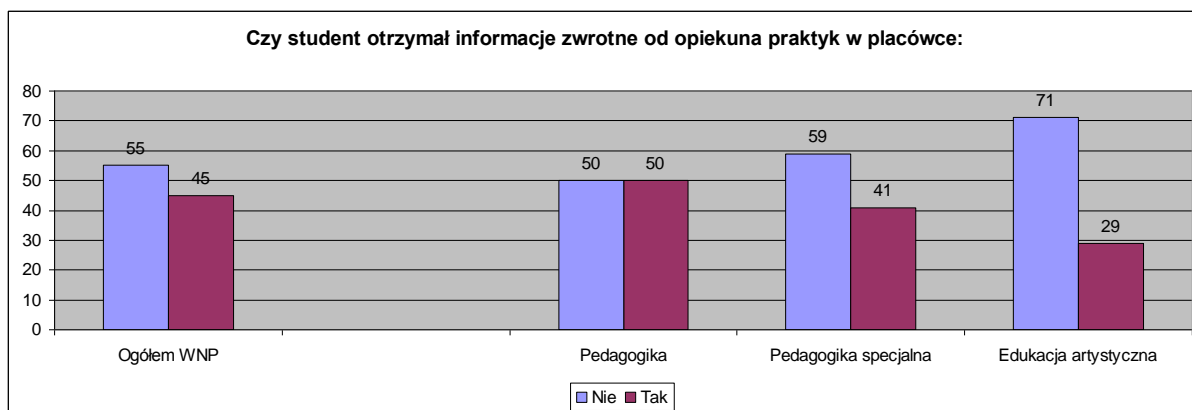
Na koniec warto jednak wspomnieć o mocnych stronach organizacji oraz realizacji praktyk. Według studentów kierunku pedagogika mocnymi stronami praktyki była duża ilość godzin przeznaczona na ich realizację oraz sprawna organizacja. Zadowolenie powodował dobry kontakt z opiekunem praktyk ze strony APS oraz sam fakt, że student nie musi samodzielnie poszukiwać placówki, mając możliwość korzystania z praktyki w miejscu wskazanym przez uczelnię. Wielu respondentów wystawiło pozytywną opinię personelowi placówek, w których odbywali praktyki, podkreślając przyjazną atmosferę, jaką byli otoczeni. Istotną sprawą dla studentów była możliwość realizowania zajęć według własnego scenariusza.

Podobnie jak studenci pedagogiki, respondenci studiujący na kierunku pedagogika specjalna wysoko ocenili dobrą organizację praktyk. Dla wielu ważną była pomoc ze strony pracowników APS w znalezieniu placówki. Wskazywano na przychyłność, życzliwość oraz pozytywne nastawienie ze strony opiekunów w placówkach, w których ankietowani realizowali swoje praktyki. Z wypowiedzi studentów wynika, że opiekunowie w placówkach chętnie dzielili się swoimi doświadczeniami, pomagali oraz aktywnie uczestniczyli w budowie przyszłego warsztatu pracy praktykantów. Według znacznej ilości respondentów, mocną stroną praktyk był dobór placówek, ściśle odpowiadający profilowi studiowanego kierunku. Studenci z zadowoleniem wskazywali dużą ilość godzin przeznaczonych na realizację, różnorodność zadań i placówek, z którymi mogli się spotkać podczas praktyk.

Dla studentów edukacji artystycznej mocną stroną praktyk był dobry kontakt z pracownikami placówek, którzy byli pomocni, tworzyli przyjazną atmosferę, a ciekawie prowadzone zajęcia stwarzały możliwość interaktywnego uczestnictwa.

1.7. Ocena przydatności informacji zwrotnych uzyskiwanych od opiekunów praktyk

Tylko, co drugi (45%) student WNP otrzymał informacje zwrotne dotyczące jego aktywności od opiekunów praktyk w placówce, w której odbywał praktyki. Najczęściej tego typu informacje otrzymywali studenci pedagogiki (co drugi, 50%), nieco rzadziej studenci pedagogiki specjalnej (41%), najrzadziej zaś studenci edukacji artystycznej (zaledwie co trzeci, 29%). Ujawnione dane można uznać za niepokojące. Okazuje się bowiem, że mimo iż w czasie praktyk studenci mają okazje do podejmowania aktywności i bezpośrednich kontaktów z wychowankami, to nie zawsze otrzymują od swoich opiekunów informacje na temat poprawności tych działań.

Wykres 1.46. Odsetek studentów, którzy otrzymali informacje zwrotne na temat aktywności podejmowanej w trakcie praktyk od opiekunów w placówkach
Informacje zwrotne od opiekuna praktyki w placówce

Jeśli już studenci pedagogiki otrzymali informacje zwrotne od opiekunów praktyk w placówce, to były to informacje dla nich przydatne. Informacje te ich zdaniem:

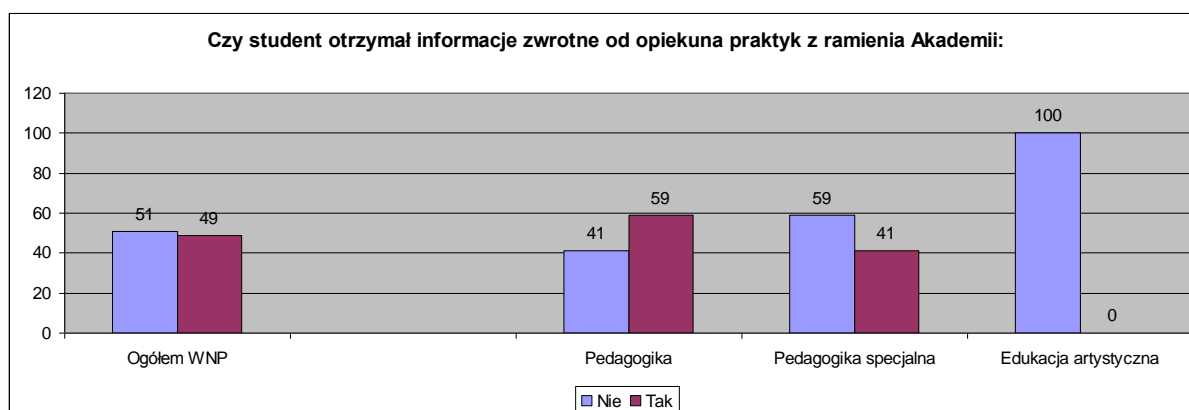
- „były przydatne w czasie prowadzenia zajęć, radzenia sobie z trudnościami, trudnymi uczniami”,
- „pomogły w zrozumieniu moich błędów, dzięki czemu w przyszłości postaram się ich unikać”,
- „były bardzo przydatne, bowiem mogłam dowiedzieć się, jak moją pracę w placówkach postrzegają inne osoby, czy robię coś dobrze bądź źle”,
- „zwiększyły samoocenę”,
- „dały motywację do dalszej pracy”
- „utwierdziły mnie w tym, że nadaję się do pracy w oświacie”,
- „ukazywały mocne i słabe strony mojej pracy”,
- „były przydatne, korekta własnych zachowań itp.”.

Podobnie uważali studenci pedagogiki specjalnej. Co trzeci student tego kierunku (34%) stwierdził, że otrzymane od opiekunów praktyk informacje zwrotne na temat realizacji praktyki były dla niego przydatne. Typowe uzasadnienia przydatności informacji zwrotnych uzyskanych od opiekuna praktyk placówki brzmiały następująco:

- „bardzo przydatne, pomogły mi skorygować własne błędy w pracy z dziećmi”,
- „bardzo przydatne, osoba obserwująca zauważa więcej szczegółów, słabych stron, uwagi są zawsze przydatne”,
- „te informacje były przydatne i utwierdziły mnie w tym, że powinnam pracować w szkole”,
- „dowiedziałam się o swoich mocnych i słabych stronach”,

- „uwagi „na bieżąco” pozwalały mi lepiej przeprowadzić zaplanowaną aktywność”;
- „dowiedziałam się jak zostałam postrzegana przez wychowawców”.

Tylko, co drugi (49%) student WNP otrzymał informacje zwrotne dotyczące jego aktywności podejmowanej w trakcie praktyk od opiekunów z ramienia Akademii. Najczęściej tego typu informacje otrzymywali studenci pedagogiki (60%), nieco rzadziej studenci pedagogiki specjalnej (41%). Tego typu informacji nie otrzymał żaden ze studentów kierunku edukacja artystyczna.

Wykres 1.47. Odsetek studentów, którzy otrzymali informacje zwrotne na temat aktywności podejmowanej w trakcie praktyk od opiekunów z ramienia APS

W ramach uzasadnienia przydatności informacji uzyskanych przez opiekunów praktyk w APS studenci pedagogiki zwracają szczególną uwagę na korzyści z otrzymanych informacji. Dotyczyły one przede wszystkim sposobów prowadzenia dokumentacji (dziennika praktyk), metod prowadzenia zajęć, a także planowania i organizacji czasu podczas ich trwania. Informacje te zawierały mocne i słabe strony pracy studentów. Dzięki czemu korygowały one błędy popełniane przez nich oraz dostarczały im wskazówek na temat sposobów prowadzenia zajęć z uczniami (pisanie konspektów zajęć, opinii o dziecku). Studenci uznali przygotowanie ich do praktyk przez opiekunów w APS jako przydatne do przyszłej pracy zawodowej. Jedna osoba prezentująca odmienne zdanie. Uzasadniła je tym, że praktyki nie są jeszcze zaliczone, co oznacza prawdopodobnie, że nie omawiała ich jeszcze z ze swoim opiekunem praktyk.

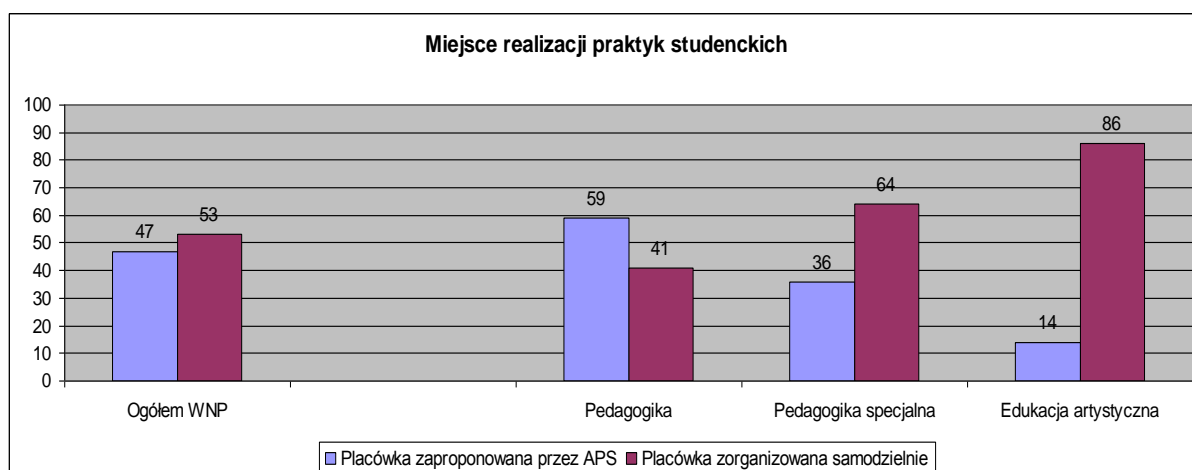
Równie pozytywnych opinii udzielili studenci pedagogiki specjalnej. Wszystkie podane przez nich uzasadnienia były pozytywne. Swoje odpowiedzi uzasadniają teoretyczną oraz praktyczną wartością otrzymanych informacji, które ich zdaniem dobrze przygotowały

ich do odbycia praktyk. Dostarczyły pomocy potrzebnej do konstruowania programów terapeutycznych, pisania protokołów i diagnoz, planowaniu pomocy uczniom, a także organizacji procesu dydaktycznego.

Studenci edukacji artystycznej nie udzielili uzasadnienia na temat przydatności informacji uzyskanych od opiekuna praktyk w APS.

1.8. Ocena organizacji oraz realizacji praktyk ze względu na miejsce ich odbywania

Ogółem, co drugi (47%) student WNP odbył praktyki studenckie w placówce zaproponowanej przez Akademię, co drugi zaś (53%) samodzielnie organizował sobie miejsce praktyk. Z placówek zaproponowanych przez Akademię w większości korzystali studenci na kierunku pedagogika, podczas gdy studenci na kierunku edukacja artystyczna (86%) oraz pedagogika specjalna (64%) w większości organizowali je samodzielnie.

Wykres 1.48. Odsetek studentów ze względu na miejsce realizacji praktyk w podziale na kierunki kształcenia

Mając na uwadze, że w badaniu wzięło udział mniej więcej tyle samo studentów WNP, którzy odbywali praktyki w placówce zaproponowanej przez Akademię ($n = 134$), co studentów, którzy samodzielnie organizowali miejsce praktyk ($n = 152$) $Chi^2 = 1.13$; $p > .05$ zdecydowano się porównać ich oceny organizacji i realizacji praktyk. Porównania przeprowadzono wykorzystując jednoczynnikową analizę wariancji (tabela 1).

Przeprowadzone analizy wykazały, że studenci, którzy samodzielnie organizowali sobie miejsce odbywania praktyk ($M = 4.44$; $SD = .74$) ogólnie oceniają je istotnie wyżej niż studenci którzy realizowali praktyki w placówkach zaproponowanych przez APS ($M = 3.95$; $SD = .91$) $F(1, 283) = 26.01$; $p < .001$. Różnicę w ocenie praktyk na podstawie miary siły

efektu należy uznać za przeciętną. Wskazywane różnice dotyczą również większości poszczególnych kryteriów oceny odbytych praktyk. Porównywane grupy nie różniły się ocenami praktyk jedynie w zakresie możliwości bezpośredniego kontaktu z wychowankami, oraz możliwości realizacji własnych propozycji pracy studentów z wychowankami.

Szczegółowe porównania wykazały natomiast, że studenci którzy samodzielnie organizowali sobie miejsce odbywania praktyk istotnie wyżej niż studenci, którzy realizowali praktyki w placówkach zaproponowanych przez APS oceniają: przydatność praktyk dla przygotowania zawodowego, wiedzę zdobytą w trakcie praktyk, umiejętności nabyte w trakcie praktyk, doskonalenie kompetencji społecznych w trakcie praktyk, współpracę z opiekunem praktyk w placówce, stosunek jaki mieli do nich pracownicy placówki, w której odbywali praktyki, możliwość poznania standardowych oraz nowatorskich metod pracy z wychowankami oraz możliwość poznania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych z wychowankami. Największe, bo przeciętne różnice między porównywanymi grupami zaobserwowano w zakresie oceny stosunku personelu placówek do praktykantów ($d = .71$), stosunku opiekunów praktyk w placówkach do praktykantów ($d = .67$), możliwości obserwowania i asystowania personelowi ($d = .54$) oraz możliwości poznania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych ($d = .51$). Różnice w zakresie pozostałych kryteriów oceny praktyk należy uznać za małe.

Tabela 1. Ocena organizacji oraz realizacji przebiegu praktyk studenckich ze względu na miejsce ich odbywania (placówka zaproponowana przez APS vs placówka organizowana przez studenta)

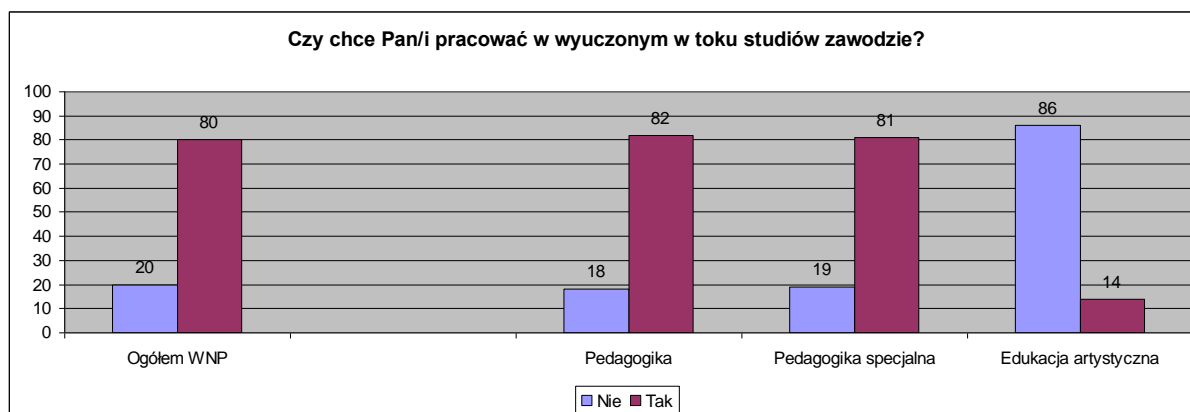
Wymiar oceny praktyk:	Placówka zaproponowana przez APS	N	M	SD	Porównanie średnich	
					F	Siła efektu d
Ogólna ocena praktyk	Tak	134	3.94	0.91	26.01***	.60
	Nie	151	4.44	0.74		
Przydatność praktyk dla przygotowania zawodowego	Tak	134	4.05	0.92	16.76***	.49
	Nie	151	4.45	0.72		
Ocena zdobytej wiedzy	Tak	133	4.00	0.85	17.25***	.49
	Nie	152	4.38	0.67		
Ocena nabytych umiejętności	Tak	134	4.11	0.81	5.58*	.28
	Nie	152	4.32	0.70		
Ocena doskonalenia kompetencji społecznych	Tak	133	4.13	0.78	9.06**	.36
	Nie	151	4.38	0.65		
Ocena współpracy z opiekunem praktyk w placówce	Tak	134	4.05	0.91	31.58***	.67
	Nie	152	4.58	0.67		
Ocena stosunku pracowników placówki do studenta	Tak	134	3.86	1.00	36.28***	.71
	Nie	152	4.49	0.76		

Możliwość bezpośredniego kontaktu z wychowankami	Tak	134	4.17	0.80	0.63 (ns)	.09
	Nie	152	4.24	0.73		
Możliwość obserwowania i asystowania personelowi	Tak	134	3.82	0.90	20.67***	.54
	Nie	152	4.25	0.69		
Możliwość poznania standardowych metod pracy	Tak	134	3.99	0.81	8.91**	.35
	Nie	152	4.26	0.76		
Możliwość poznania nowatorskich metod pracy	Tak	133	3.42	0.99	11.03***	.39
	Nie	152	3.78	0.85		
Możliwość poznania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych	Tak	133	3.60	0.92	18.62***	.51
	Nie	152	4.05	0.84		
Możliwość realizacji własnych propozycji	Tak	134	3.84	0.97	3.00 (ns)	.20
	Nie	152	4.03	0.89		

Legenda: (ns) $p > .05$; * $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$

1.9. Ocena szans zatrudnienia w zawodzie wyuczonym w toku studiów

Zdecydowana większość studentów WNP (80%) deklaruje, że chciałaby pracować w wyuczonym w toku studiów zawodzie. Analogicznie uważa 82% studentów kierunku pedagogika oraz 81% studentów kierunku pedagogika specjalna. Oznacza to, że niemal co piąty student trzeciego roku tych dwóch kierunków studiów stwierdzi, że nie chce pracować w wyuczonym zawodzie. Co zastanawiające, tylko co siódmy student (14%) kierunku edukacja artystyczna chciałby podjąć pracę w zawodzie do wykonywania którego przygotowuje się w toku studiów.

Wykres 1.49. Odsetek studentów, którzy deklarują chęć podjęcia pracy w zawodzie wyuczonym w toku studiów

Jako uzasadnienie chęci podjęcia w przyszłości pracy w wyuczonym zawodzie studenci pedagogiki zwracają uwagę na swój pozytywny stosunek do dzieci, dobre samopoczucie w czasie pracy z nimi, a także rozważny wybór kierunku studiów. Realizacja praktyk dostarczyła im wiele radości oraz satysfakcji. Są oni zainteresowani pracą z dziećmi, którą traktują jako pasję. Studenci tego samego kierunku, którzy nie chcą pracować

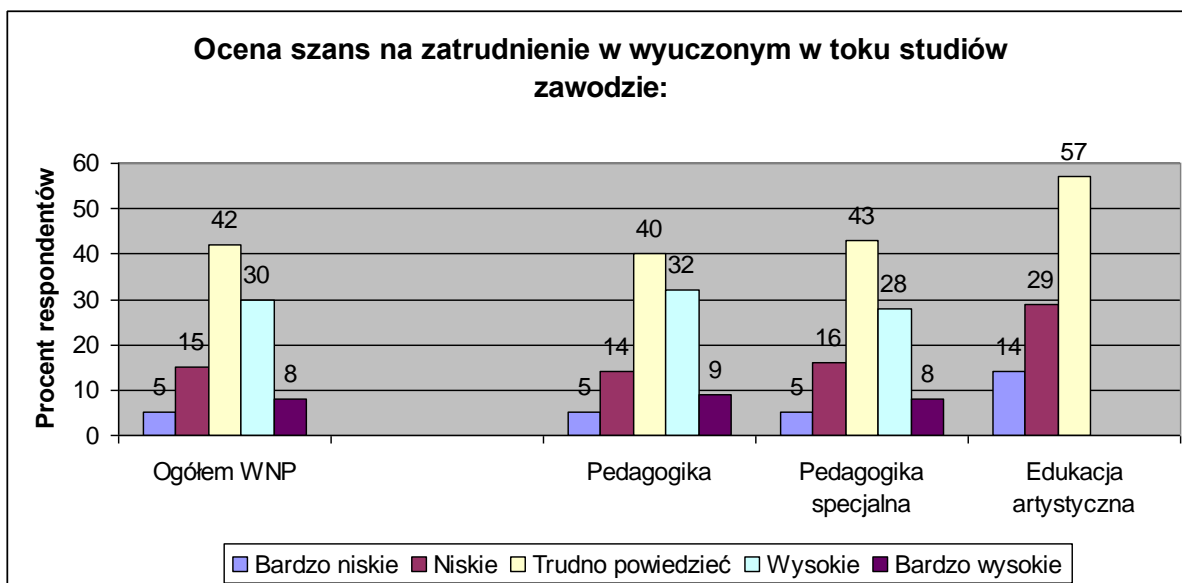
w wybranym przez siebie zawodzie uzasadniają to błędnym (zbyt pochopnym) wyborem kierunku studiów oraz słabym przygotowaniem do podjęcia przyszłej pracy.

Podobnie sytuacja wygląda wśród studentów pedagogiki specjalnej. Ci, którzy deklarują wybór przyszłej pracy adekwatnie do wybranego przez siebie kierunku studiów, uzasadniają swoją decyzję zamiłowaniem do zawodu nauczycielskiego, satysfakcją czerpaną z tego typu pracy, możliwością niesienia pomocy uczniom z trudnościami oraz chęcią spełnienia swoich marzeń. Studenci, którzy nie planują kontynuowania swojej kariery zawodowej w placówkach oświatowych twierdzą, że nie są dobrze przygotowani do pełnienia obowiązków nauczyciela, a czas odbywania praktyk jedynie ich w tym upewnił.

Studenci edukacji artystycznej, którzy planują swoją przyszłość w wyuczonym zawodzie obawiają się, że nie poradzą sobie w zakresie obowiązków, jakie ich czekają. Wśród osób, które nie planują kontynuowania swojej drogi zawodowej w wybranym zawodzie uzasadniają to niskimi zarobkami, brakiem możliwości dobrego zatrudnienia oraz niskimi kompetencjami do pracy z osobami niepełnosprawnymi.

Studenci WNP mają problem z określeniem swoich szans na zatrudnienie w wyuczonym w toku studiów zawodzie, średnia ocen wyniosła $M = 3.20$ przy $SD = .97$. Niemal co drugi (42%) student WNP stwierdza, że trudno mu określić szanse na znalezienie zatrudnienia w wyuczonym zawodzie, podczas gdy co piąty (20%) ocenia te szanse jako bardzo niskie lub niskie i zaledwie co trzeci (38%) jako wysokie lub bardzo wysokie.

Uzasadnienia takiego stanu rzeczy wynikają z sytuacji demograficznej panującej w kraju, zgodnie z którą sukcesywnie maleje liczba uczniów w szkołach, w związku z czym maleje również zapotrzebowanie na nauczycieli i pedagogów. Ponadto jak zauważają studenci WNP, mimo iż czują się przygotowani do wykonywania wyuczonego zawodu to mają świadomość, że na rynku pracy pojawia się niewiele ofert pracy w ich specjalnościach.

Wykres 1.50. Ocena szans znalezienia pracy w wyuczonym w toku studiów zawodzie w podziale na kierunki kształcenia

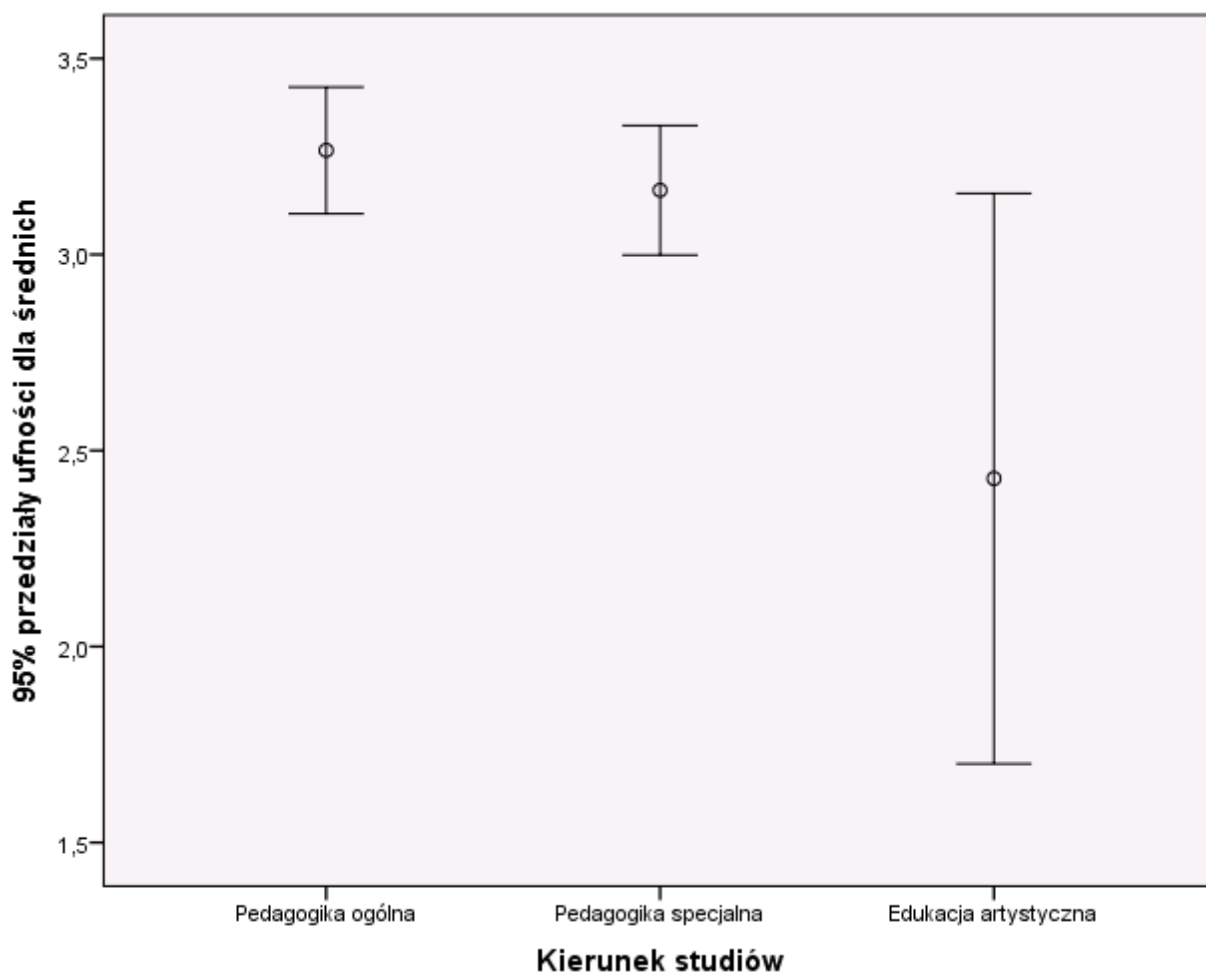
Poglądy na znalezienie zatrudnienia w wyuczonym zawodzie wśród studentów kierunku pedagogika oraz pedagogika specjalna są bardzo zbliżone. Co piąty student kierunku pedagogika (20%) nisko lub bardzo nisko ocenia szanse znalezienia pracy w wyuczonym zawodzie, podczas gdy co trzeci (41%) ocenia je wysoko lub bardzo wysoko. Dokładnie 40% studentów tego kierunku nie ma zdania na ten temat. Analogicznie swoje szanse znalezienia pracy oceniają studenci kierunku pedagogika specjalna. O wiele bardziej pesymistyczni w ocenie szans na znalezienie zatrudnienia pozostają studenci kierunku edukacja artystyczna. Co trzeci student tego kierunku (43%) nisko lub bardzo nisko ocenia szanse znalezienia pracy w wyuczonym zawodzie. Pozostali studenci (57%) tego kierunku nie mają zdania na ten temat. Co zastanawiające, żaden ze studentów tego kierunku studiów nie ocenia szans znalezienia pracy w zawodzie wyżej niż przeciętnie.

Szanse otrzymania zatrudnienia w wyuczonym przez siebie zawodzie studenci pedagogiki uzasadniają trudną sytuacją na rynku pracy. Jak podają spowodowana jest ona brakiem wolnych miejsc pracy, szczególnie w małych miejscowościach, dużą konkurencją na rynku pracy, niższym demograficznym oraz niechęcią dyrekcji do zatrudniania młodych nauczycieli. Studenci, którzy oceniają szanse znalezienia pracy wysoko uważają, że są dobrze przygotowani do pełnienia roli nauczyciela, część z nich po odbyciu praktyk dostała propozycję podjęcia pracy w placówce, w której obywali praktykę. Poza tym niektórzy z nich pracują już w wybranym zawodzie.

Również studenci pedagogiki specjalnej, którzy nisko oceniają swoje szanse na zatrudnienie w wyuczonym zawodzie argumentują to brakiem miejsc pracy, dużą konkurencją oraz niechęcią przyjmowania absolwentów bez dodatkowych kursów (kwalifikacji). Innego zdania są studenci, którzy widzą szansę na swoje zatrudnienie. Jak twierdzą, dzięki dużej ilości godzin praktyk mają oni dobre przygotowanie do pracy. W dodatku Akademia cieszy się dużym prestiżem, w miejscach, w których odbywają praktyki, czego dowodem jest to, że część z nich już podjęła pracę w zawodzie lub otrzymała taką propozycję.

Wśród studentów edukacji artystycznej możliwość swojego zatrudnienia uzasadniana jest zdobytą w trakcie trwania studiów wiedzą oraz możliwością uzyskania środków finansowych. Mimo tego, wśród badanych przeważa pesymizm w możliwościach znalezienia pracy. Osoby z tej grupy twierdzą, że nie będą starać się o zatrudnienie w wyuczonym zawodzie, a rynek pracy nie jest przygotowany do ich zatrudnienia.

Oceny szans znalezienia pracy w wyuczonym zawodzie w opinii studentów kierunku pedagogika ($M = 3.27$; $SD = .98$) oraz pedagogika specjalna ($M = 3.16$; $SD = .97$) należy uznać za najwyższej przeciętne. Ocena studentów kierunku edukacja artystyczna wyniosła $M = 2.43$; $SD = .79$ w związku z czym należy ją uznać za niską.

Wykres 1.51. Średnie oceny szans znalezienia pracy w wyuczonym w toku studiów zawodzie w podziale na kierunki kształcenia

1.10. Ocena organizacji oraz realizacji praktyk w opinii studentów poszczególnych specjalności prowadzonych na Wydziale Nauk Pedagogicznych APS

W tej części zaprezentowano wyniki badań praktyk studenckich w podziale na poszczególne specjalności. Nie zamieszczono jednak ocen praktyk w opinii studentów pedagogiki niepełnosprawnych intelektualnie. Wynikało to z faktu, że specjalność tę reprezentowali zaledwie 3 studenci.

1.11. Ocena organizacji oraz realizacji praktyk w opinii studentów specjalności realizowanych w trybie stacjonarnym

1.11.1. Edukacja plastyczna

W badaniu wzięło udział 7 studentów specjalności edukacja plastyczna, prowadzonej na kierunku edukacja artystyczna. Studenci tej specjalności ogólnie bardzo wysoko oceniają praktyki, które odbyli w ostatnim roku akademickim. Raczej dobrze oceniają organizację praktyk, przy czym stosunkowo najniższą ocenę przyznają możliwości wyboru placówki. W opinii studentów tej specjalności odbyte praktyki są przydatne dla ich rozwoju zawodowego. Dobrze oceniają ich realizację pod względem nabytej wiedzy, umiejętności oraz doskonalenia kompetencji społecznych. Ich zdaniem praktyki dawały im wiele możliwości bezpośredniej pracy z wychowankami, obserwowania i asystowania personelowi placówki oraz poznania standardowych metod pracy z wychowankami. Nieco niżej oceniają realizację praktyk pod względem możliwości poznania nowatorskich metod pracy oraz sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych, przy czym są to oceny prawie dobre. W realizacji praktyk, co siódmemu studentowi tej specjalności brakowało czasu na realizację zadań oraz propozycji ze strony personelu placówki. Osoby te zdecydowanie dobrze oceniają współpracę z opiekunami praktyk w placówkach oraz stosunek, jaki mieli do nich inni pracownicy tych placówek.

Zdecydowana większość (86%) studentów tej specjalności nie chce pracować w wyuczonym w toku studiów zawodzie. Uzasadniają to na ogół tym, że bardziej interesuje ich artystyczna strona studiowanej specjalności, nie są natomiast przekonani, co do wykonywania zawodu arteterapeuty i pracy z osobami niepełnosprawnymi. Swoje szanse na zatrudnienie w tym zawodzie oceniają raczej nisko $M = 2.43$; $SD = .79$. Wynika to głównie z faktu, że jak twierdzą nie ma zawodu arteterapeuty, w związku z czym brak jest uregulowań prawnych i stanowisk pracy przypisanych bezpośrednio do studiowanej przez nich specjalności.

Tabela 2. Ocena organizacji oraz realizacji praktyk w opinii studentów specjalności edukacja plastyczna

Wymiar oceny		M	SD
Ogólna ocena praktyk		4.71	.76
Ocena organizacji praktyk w zakresie:			
1	terminu realizacji	4.14	.69
2	czasu trwania	3.71	.76
3	kontaktu z opiekunem praktyk z ramienia APS	3.71	1.38
4	wyboru placówki	3.57	1.13

Ocena realizacji praktyk w zakresie			
1	przydatności praktyk dla przygotowania zawodowego	3,71	.76
2	zdobytej wiedzy	4.14	.69
3	nabytych umiejętności	4.00	.58
4	rozwijania kompetencji społecznych	4.29	.76
5	współpracy z opiekunem w placówce	4.29	.76
6	stosunku pracowników placówki do studenta	4.43	.53
Ocena praktyk w zakresie możliwości:			
1	bezpośredniej pracy lub kontaktu z wychowankiem	4.43	.79
2	obserwowania i asystowania personelowi placówki	4.43	.79
3	poznania w praktyce standardowych metod pracy z wychowankiem	4.29	.76
4	poznania w praktyce nowatorskich metod pracy z wychowankiem	3.71	.76
5	poznania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych	3.71	.76
6	realizacji własnych propozycji pracy z wychowankiem	4.00	1.00
Ocena szans zatrudnienia w wyuczonym w toku studiów zawodzie		2.43	.79

1.11.2. Pedagogika informatyki i pedagogika zdolności

W badaniu wzięło udział 6 studentów specjalności pedagogika informatyki i pedagogika zdolności, prowadzonej na kierunku pedagogika. Studenci tej specjalności ogólnie dobrze oceniają praktyki ($M = 3.83$; $SD = .98$), niemniej co drugi z nich (50%) ocenia je przeciętnie. Raczej dobrze oceniają organizację praktyk, pod względem terminu, w którym się odbywały, jednak ocena czasu ich trwania jest raczej przeciętna (zaledwie, co trzeci student tej specjalności (34%) dobrze lub bardzo dobrze ocenia praktyki ze względu na czas ich trwania). Studenci omawianej specjalności nisko oceniają możliwość wyboru placówki, w której odbywali praktyki. Co drugi z nich (50%) wystawia w tym zakresie ocenę złą lub bardzo złą i tylko co trzeci (34%) dobrą lub bardzo dobrą. Osoby te są jednak zadowolone ze współpracy z opiekunem z ramienia Akademii, który pomagał im w organizacji praktyk.

Studenci specjalności pedagogika informatyki i pedagogika zdolności przeciętnie oceniają przydatność praktyk dla swojego rozwoju zawodowego. Co trzeci z nich (33%) ocenia je źle pod względem przydatności dla rozwoju zawodowego i tyle samo (33%) wystawia im pod tym względem ocenę dobrą. Niemniej studenci analizowanej specjalności dobrze oceniają realizację praktyk pod względem nabytej wiedzy oraz doskonalenia kompetencji społecznych. Nieco niżej oceniają praktyki pod względem nabytych umiejętności. W ich opinii praktyki dawały im przede wszystkim możliwość obserwowania i asystowania personelowi placówek. Nieco niżej oceniają realizację praktyk pod względem

możliwości bezpośredniej pracy z wychowankami, poznania standardowych, czy nowatorskich metod pracy z wychowankami. Przeciętnie oceniają możliwości poznania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych w pracy z wychowankami czy realizowania własnych propozycji. Osoby te dobrze oceniają jednak współpracę z opiekunami praktyk w placówkach.

Większość (60%) studentów tej specjalności biorących udział w badaniu deklaruje, że nie chce pracować w wyuczonym w toku studiów zawodzie. Uzasadniają to innymi propozycjami zawodowymi, zainteresowaniami wykraczającymi poza specjalność oraz niskimi zarobkami w sektorze edukacji. Osoby deklarujące chęć pracy w tym zawodzie wskazują na to, że lubią pracować z dziećmi. Studentom tej specjalności trudno jest ocenić szanse na zatrudnienie w zawodzie $M = 3.00$; $SD = .63$. Tylko 16% z nich uważa, że ma wysokie szanse na zatrudnienie w zawodzie, nikt jednak nie ocenia ich bardzo wysoko. Swoje odpowiedzi uzasadniają głównie brakiem miejsc pracy.

Tabela 3. Ocena organizacji oraz realizacji praktyk w opinii studentów specjalności pedagogika informatyki i pedagogika zdolności

Wymiar oceny		M	SD
Ogólna ocena praktyk		3.83	.98
Ocena organizacji praktyk w zakresie:			
1	terminu realizacji	3.83	.75
2	czasu trwania	3.17	1.17
3	kontaktu z opiekunem praktyk z ramienia APS	3.83	1.17
4	wyboru placówki	2.67	1.63
Ocena realizacji praktyk w zakresie			
1	przydatności praktyk dla przygotowania zawodowego	3.33	1.21
2	zdobytej wiedzy	3.83	.75
3	nabytych umiejętności	3.67	.82
4	rozwijania kompetencji społecznych	3.80	.84
5	współpracy z opiekunem w placówce	4.00	.89
6	stosunku pracowników placówki do studenta	3.67	1.03
Ocena praktyk w zakresie możliwości:			
1	bezpośredniej pracy lub kontaktu z wychowankiem	3.67	.82
2	obserwowania i asystowania personelowi placówki	4.17	.41
3	poznania w praktyce standardowych metod pracy z wychowankiem	3.67	.82

4	poznania w praktyce nowatorskich metod pracy z wychowankiem	3.67	.82
5	poznania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych	3.00	.89
6	realizacji własnych propozycji pracy z wychowankiem	3.00	1.41
Ocena szans zatrudnienia w wyuczonym w toku studiów zawodzie		3.00	.63

1.11.3. Psychopedagogika kreatywności

W badaniu wzięło udział 7 studentów specjalności psychopedagogika kreatywności prowadzonej w trybie stacjonarnym na kierunku pedagogika. Studenci tej specjalności dobrze oceniają praktyki ($M = 4.14$; $SD = .69$), przy czym zdecydowana większość (86%) ocenia je dobrze lub bardzo dobrze. Respondenci bardzo dobrze oceniają organizację praktyk od względem terminu realizacji, kontaktu z opiekunem z ramienia Akademii oraz możliwości wyboru placówki. Nieco niżej, bo zaledwie przeciętnie ($M = 3.43$; $SD = .98$) oceniają czas trwania praktyk. W uzasadnieniach wskazują, że praktyki w ich opinii trwają zbyt krótko. W opinii studentów tej specjalności odbyte praktyki były bardzo przydatne dla ich rozwoju zawodowego, 57% z nich przyznało w tym zakresie ocenę najwyższą, pozostali zaś ocenę dobrą. Respondenci dobrze oceniają realizację praktyk pod względem nabytej wiedzy, umiejętności oraz doskonalenia kompetencji społecznych. Ich zdaniem praktyki dawały im wiele możliwości bezpośredniej pracy z wychowankami, poznawania standardowych metod pracy z wychowankami, poznawania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych z wychowankami. Oceny praktyk w każdym z powyższych aspektów w ich opinii są dobre. Na uwagę zasługuje fakt, że bardzo dobrze oceniają praktyki pod względem obserwowania i asystowania personelowi placówki oraz realizacji własnych propozycji pracy z wychowankami. Dwie trzecie z nich wystawia w tych aspektach oceny praktyk oceny najwyższe. Niestety w ich odczuciu praktyki nie dają im najlepszych możliwości do poznania nowatorskich metod pracy z wychowankami, co wydaje się być niezwykle ważne dla ich specjalności. Jeśli cokolwiek brakuje studentom psychopedagogiki kreatywności w organizacji praktyk, to jedynie środków dydaktycznych niezbędnych do prowadzenia zajęć z wychowankami, uważa tak co siódmy (14%) z respondentów. Studenci tej specjalności zdecydowanie bardzo dobrze oceniają współpracę z opiekunami praktyk w placówkach (86% z nich wystawia pod tym względem oceny najwyższe) oraz stosunek, jaki mieli do nich przedstawiciele tych instytucji (71% z nich wystawia w tym zakresie oceny najwyższe).

Większość (57%) studentów tej specjalności deklaruje, że chce pracować w wyuczonym w toku studiów zawodzie. Uzasadniają to tym, że jest to niezwykle ciekawa praca, która daje im wiele satysfakcji. Co interesujące, osoby, które nie chcą być

w przyszłości psychopedagogami kreatywności deklarują, że chcieliby wykorzystać wiedzę zdobytą w toku studiów w innym zawodzie (np. w reklamie), po to, aby jak to określają „wykorzystywać wiedzę zdobytą na studiach do realizowania swoich pasji”. Studentom psychopedagogiki kreatywności raczej trudno jest ocenić szanse na zatrudnienie w zawodzie $M = 2.57$; $SD = .79$. Dwie trzecie z nich (71%) ma problem z określeniem tych szans. Uzasadniają to tym, iż zawód psychopedagoga kreatywności jest słabo rozpoznawalny, ponieważ jest stosunkowo nowy, w związku z czym postrzegają znalezienie pracy przez pryzmat samozatrudnienia bądź organizowania sobie miejsca pracy.

Tabela 4. Ocena organizacji oraz realizacji praktyk w opinii studentów specjalności psychopedagogika kreatywności

Wymiar oceny		M	SD
Ogólna ocena praktyk		4.14	.69
Ocena organizacji praktyk w zakresie:			
1	terminu realizacji	4.43	1.13
2	czasu trwania	3.43	.98
3	kontaktu z opiekunem praktyk z ramienia APS	4.57	.53
4	wyboru placówki	4.57	.53
Ocena realizacji praktyk w zakresie			
1	przydatności praktyk dla przygotowania zawodowego	4.57	.53
2	zdobytej wiedzy	4.00	.82
3	nabytych umiejętności	4.14	.69
4	rozwijania kompetencji społecznych	4.29	.49
5	współpracy z opiekunem w placówce	4.86	.38
6	stosunku pracowników placówki do studenta	4.71	.49
Ocena praktyk w zakresie możliwości:			
1	bezpośredniej pracy lub kontaktu z wychowankiem	4.43	.53
2	obserwowania i asystowania personelowi placówki	4.71	.49
3	poznania w praktyce standardowych metod pracy z wychowankiem	4.29	.49
4	poznania w praktyce nowatorskich metod pracy z wychowankiem	3.86	.90
5	poznania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych	4.14	.90
6	realizacji własnych propozycji pracy z wychowankiem	4.71	.76
Ocena szans zatrudnienia w wyuczonym w toku studiów zawodzie		2.57	.79

1.11.4. Wychowanie przedszkolne

W badaniu wzięło udział 23 studentów specjalności wychowanie przedszkolne prowadzonej w trybie stacjonarnym na kierunku pedagogika. Studenci tej specjalności dobrze oceniają odbyte praktyki ($M = 4.17$; $SD = .78$), przy czym, co drugi z nich (52%) ocenia je dobrze, a co trzeci (35%) bardzo dobrze. Respondenci bardzo dobrze oceniają organizację praktyk pod względem kontaktu z opiekunem z ramienia Akademii. Dwie trzecie z nich ocenia tę współpracę (70%) bardzo dobrze, pozostali zaś (30%) dobrze. Studenci wychowania przedszkolnego dobrze oceniają termin realizacji, czas trwania praktyk oraz możliwość wyboru placówki. W opinii studentów tej specjalności odbyte praktyki były bardzo przydatne dla ich rozwoju zawodowego ($M = 4.57$; $SD = .59$), niemal dwie trzecie z nich (61%) przyznało w tym zakresie ocenę najwyższą, jedna trzecia zaś (35%) ocenę dobrą. Respondenci dobrze oceniają realizację praktyk pod względem nabytej wiedzy oraz doskonalenia kompetencji społecznych, przy czym ocenę nabytych umiejętności należy uznać za bardzo dobrą (uważa tak dwie trzecie respondentów (60%), a co trzeci (35%) wystawia w tym zakresie ocenę dobrą). Zdecydowanie dobrze oceniają odbyte praktyki pod względem możliwości bezpośredniej pracy z wychowankami, obserwowania i asystowania personelowi placówki, poznawania standardowych metod pracy z wychowankami, poznawania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych oraz realizacji własnych propozycji. Nieco niżej oceniają możliwość poznawania nowatorskich metod pracy z wychowankami (39% respondentów przyznaje w tym zakresie ocenę dobrą, co trzeci 30% przeciętną, a co piąty 17% bardzo dobrą). Mimo to, co drugi ze studentów tej specjalności (48%) dostrzega mankamenty w organizacji praktyk. Niemal, co piątemu studentowi tej specjalności w organizacji praktyk brakowało zainteresowania ze strony personelu placówki (21%), możliwości pełnego wykorzystania praktyk (17%), czasu na realizację działań (17%), środków dydaktycznych do realizacji zajęć z wychowankami (17%). Mimo powyższych mankamentów studenci tej specjalności dobrze oceniają współpracę z opiekunami praktyk w placówkach oraz stosunek, jaki mieli do nich przedstawiciele tych instytucji.

Niemal każdy (96%) student tej specjalności deklaruje, że chce pracować w wyuczonym w toku studiów zawodzie. Studenci uzasadniają to na ogół faktem, że praca z dziećmi sprawia im wiele satysfakcji i przyjemności, a ponadto zgodna jest z ich zainteresowaniami. Studenci wychowania przedszkolnego raczej dobrze oceniają szanse na zatrudnienie w zawodzie $M = 3.70$; $SD = .70$. Niemal dwie trzecie z nich (66%) wysoko lub bardzo wysoko ocenia szanse zatrudnienia w zawodzie i tylko jedna trzecia (30%) ma problem z ich oceną. Studenci swoje oceny w tym zakresie z jednej strony uzasadniają

kurczącym się rynkiem pracy, chociaż z drugiej wskazują, że czują się dobrze przygotowani do wykonywania tego zawodu. Kilku z nich deklaruje nawet, że już pracuje w zawodzie.

Tabela 5. Ocena organizacji oraz realizacji praktyk w opinii studentów specjalności wychowanie przedszkolne

Wymiar oceny		M	SD
Ogólna ocena praktyk		4.17	.78
Ocena organizacji praktyk w zakresie.			
1	terminu realizacji	4.17	.89
2	czasu trwania	3.78	.90
3	kontaktu z opiekunem praktyk z ramienia APS	4.70	.47
4	wyboru placówki	4.14	.89
Ocena realizacji praktyk w zakresie			
1	przydatności praktyk dla przygotowania zawodowego	4.57	.59
2	zdobytej wiedzy	4.27	.63
3	nabytych umiejętności	4.57	.59
4	rozwijania kompetencji społecznych	4.52	.67
5	współpracy z opiekunem w placówce	4.43	.73
6	stosunku pracowników placówki do studenta	4.13	.87
Ocena praktyk w zakresie możliwości:			
1	bezpośredniej pracy lub kontaktu z wychowankiem	4.48	.59
2	obserwowania i asystowania personelowi placówki	4.48	.51
3	poznania w praktyce standardowych metod pracy z wychowankiem	4.26	.69
4	poznania w praktyce nowatorskich metod pracy z wychowankiem	3.61	.94
5	poznania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych	3.91	.85
6	realizacji własnych propozycji pracy z wychowankiem	4.22	.74
Ocena szans zatrudnienia w wyuczonym w toku studiów zawodzie		3.70	.70

1.11.5. Pedagogika wczesnoszkolna i korekcyjna

W badaniu wzięło udział 55 studentów specjalności pedagogika wczesnoszkolna i korekcyjna prowadzonej w trybie stacjonarnym na kierunku pedagogika. Studenci tej specjalności ogółem dobrze oceniają praktyki $M = 3.91$; $SD = .82$, przy czym większość (75%) ocenia je dobrze lub bardzo dobrze. Studenci omawianej specjalności raczej przeciętnie oceniają organizację praktyk od względem terminu realizacji, czasu trwania, kontaktu z opiekunem z ramienia Akademii i możliwości wyboru placówki. Mimo to dobrze

oceniają merytoryczną wartość praktyk uznając, że były przydatne dla ich rozwoju zawodowego. Większość z nich (73%) przyznało dobrą lub bardzo dobrą ocenę praktyk pod względem przydatności dla rozwoju zawodowego i tylko 8% przyznało w tym zakresie oceny złe lub bardzo złe. Respondenci z tej specjalności raczej dobrze oceniają odbyte praktyki pod względem nabytej wiedzy, umiejętności oraz doskonalenia kompetencji społecznych. Ich zdaniem praktyki dawały im dobre możliwości bezpośredniej pracy z wychowankami, obserwowania i asystowania personelowi placówki, poznawania standardowych metod pracy z wychowankami. Niższe, bo przeciętne oceny odbytych praktyk przyznawali w zakresie poznawania nowatorskich metod pracy z wychowankami oraz poznawania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych. Zdecydowana większość z nich (60%) dostrzega mankamenty w organizacji praktyk. Studentom tej specjalności brakuje w organizacji praktyk przede wszystkim możliwości pełnego wykorzystania praktyk (co trzeci 36% z respondentów zwraca uwagę, że w placówkach było zbyt wielu studentów i zbyt mało personelu), środków do realizacji zadań wynikających z programu praktyk (uważa tak niemal co trzeci 29% z respondentów), czasu na realizację działań (uważa tak 22% respondentów), zainteresowania studentami ze strony personelu placówki (20% respondentów miało wrażenie, że zostali pozostawieni bez niczyjej opieki), propozycji ze strony personelu placówki (uważa tak 14% respondentów). Mimo to studenci tej specjalności dobrze oceniają współpracę z opiekunami w placówkach, przy czym zwracają uwagę na to, że stosunek jaki mieli do nich inni przedstawiciele instytucji, w których odbywali praktyki mógłby być lepszy.

Zdecydowana większość (83%) studentów tej specjalności deklaruje, że chce pracować w wyuczonym w toku studiów zawodzie. Większość z ich uzasadnia to tym, że praca z dziećmi sprawia im przyjemność i jest źródłem satysfakcji. Ponadto część respondentów wskazuje na to, że praca w tym zawodzie jest ich pasją lub nawet rodzajem powołania. Studenci tej specjalności wskazują, że czują się przygotowani do wykonywania tego zawodu ponadto część z nich już podjęła w nim pracę. Mimo to studentom tej specjalności trudno jest ocenić szanse zatrudnienia w zawodzie $M = 2.89$; $SD = 1.05$. Załedwie, co czwarty student tej specjalności 27% ocenia, że ma wysokie lub bardzo wysokie szanse na zatrudnienie w zawodzie. Mniej więcej tyle samo studentów tej specjalności 28% ocenia te szanse nisko lub bardzo nisko. Swoje obawy w tym zakresie tłumaczą na ogół dużą konkurencją na rynku pracy, ich zdaniem jest wielu dobrze przygotowanych absolwentów pedagogiki wczesnoszkolnej, a miejsc pracy raczej nie przybywa. Mimo stosunkowo niewielu miejsc pracy wierzą, że rozwój placówek prywatnych jest szansą na znalezienie pracy. Podejmują

aktywności mające na celu zdobywanie stażów w placówkach, które w przyszłości mogą dać im zatrudnienie.

Tabela 6. Ocena organizacji oraz realizacji praktyk w opinii studentów specjalności pedagogika wczesnoszkolna i korekcyjna

Wymiar oceny		M	SD
Ogólna ocena praktyk		3.91	.82
Ocena organizacji praktyk w zakresie:			
1	terminu realizacji	3.57	.84
2	czasu trwania	3.54	.84
3	kontaktu z opiekunem praktyk z ramienia APS	3.67	.72
4	wyboru placówki	3.53	1.02
Ocena realizacji praktyk w zakresie			
1	przydatności praktyk dla przygotowania zawodowego	3.91	.99
2	zdobytej wiedzy	3.76	.86
3	nabytych umiejętności	3.89	.76
4	rozwijania kompetencji społecznych	3.91	.78
5	współpracy z opiekunem w placówce	4.00	.90
6	stosunku pracowników placówki do studenta	3.82	1.04
Ocena praktyk w zakresie możliwości:			
1	bezpośredniej pracy lub kontaktu z wychowankiem	3.98	.89
2	obserwowania i asystowania personelowi placówki	3.96	.74
3	poznania w praktyce standardowych metod pracy z wychowankiem	3.87	.77
4	poznania w praktyce nowatorskich metod pracy z wychowankiem	3.27	.99
5	poznania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych	3.35	.93
6	realizacji własnych propozycji pracy z wychowankiem	3.69	.92
Ocena szans zatrudnienia w wyuczonym w toku studiów zawodzie		2.89	1.05

1.11.6. Pedagogika resocjalizacyjna

W badaniu wzięło udział 28 studentów specjalności pedagogika resocjalizacyjna prowadzonej w trybie stacjonarnym na kierunku pedagogika specjalna. Studenci tej specjalności zdecydowanie dobrze oceniają praktyki ($M = 4.46$; $SD = .96$), przy czym zaledwie 4% ocenia je źle lub bardzo źle. Bardzo dobrze oceniają organizację praktyk pod względem terminu realizacji, czasu trwania, kontaktu z opiekunem z ramienia Akademii, przy czym najwyżej pod względem możliwości wyboru placówki (aż 93% z nich ocenia dobrze lub

bardzo dobrze możliwości wyboru placówki). W opinii studentów tej specjalności odbyte praktyki były bardzo przydatne dla ich rozwoju zawodowego, aż 96% z nich przyznało dobrą lub bardzo dobrą ocenę praktyk w tym zakresie. Zdecydowanie dobrze oceniają realizację praktyk pod względem nabytej wiedzy, umiejętności oraz doskonalenia kompetencji społecznych. Ich zdaniem praktyki dawały im wiele możliwości bezpośredniej pracy z wychowankami, obserwowania i asystowania personelowi placówki, poznawania standardowych metod pracy z wychowankami, poznawania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych z wychowankami oraz realizacji własnych propozycji pracy z wychowankami. Nieco niżej oceniają realizację praktyk jedynie pod względem możliwości poznania nowatorskich metod pracy, przy czym 61% z nich wystawia w tym zakresie ocenę dobrą lub bardzo dobrą. Jeśli cokolwiek brakuje studentom pedagogiki resocjalizacyjnej w organizacji praktyk to przede wszystkim zainteresowania ze strony personelu placówki (uważa tak 14% respondentów) oraz czasu na realizację działań (uważa tak 11% respondentów). Osoby te zdecydowanie dobrze oceniają współpracę z opiekunami praktyk w placówkach oraz stosunek jaki mieli do nich przedstawiciele tych instytucji.

Zdecydowana większość (93%) studentów tej specjalności deklaruje, że chce pracować w wyuczonym w toku studiów zawodzie. Swoje decyzje uzasadniają głównie tym, że jest to praca zgodna z ich zainteresowaniami. Ponadto akcentują, że jest to praca ciekawa, z którą wiąże się ważna misja społeczna, jaką jest pomoc drugiemu człowiekowi. Mimo to studentom tej specjalności trudno jest ocenić szanse na zatrudnienie w zawodzie $M = 3.14$; $SD = .76$. Tylko 29% z nich uważa, że ma wysokie lub bardzo wysokie szanse na zatrudnienie w zawodzie, co drugiemu z nich (54%) trudno jest owe szanse oceniać. Swoje oceny uzasadniają w przeważającej większości brakiem miejsc pracy w tym zawodzie. Niewielka część deklaruje, że po praktykach zaproponowano im staż, co rokuje na zatrudnienie w przyszłości.

Tabela 7. Ocena organizacji oraz realizacji praktyk w opinii studentów specjalności pedagogika resocjalizacyjna

Wymiar oceny		M	SD
Ogólna ocena praktyk		4.46	.96
Ocena organizacji praktyk w zakresie:			
1	terminu realizacji	4.57	.69
2	czasu trwania	4.46	.51
3	kontaktu z opiekunem praktyk z ramienia APS	4.61	.57

4	wyboru placówki	4.64	.87
Ocena realizacji praktyk w zakresie			
1	przydatności praktyk dla przygotowania zawodowego	4.50	.84
2	zdobytej wiedzy	4.46	.88
3	nabytych umiejętności	4.32	.94
4	rozwijania kompetencji społecznych	4.43	.96
5	współpracy z opiekunem w placówce	4.61	.88
6	stosunku pracowników placówki do studenta	4.39	.96
Ocena praktyk w zakresie możliwości:			
1	bezpośredniej pracy lub kontaktu z wychowankiem	4.29	.98
2	obserwowania i asystowania personelowi placówki	4.54	.96
3	poznania w praktyce standardowych metod pracy z wychowankiem	4.43	.96
4	poznania w praktyce nowatorskich metod pracy z wychowankiem	3.68	.94
5	poznania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych	4.14	.97
6	realizacji własnych propozycji pracy z wychowankiem	3.93	1.18
Ocena szans zatrudnienia w wyuczonym w toku studiów zawodzie		3.14	.76

1.11.7. Pedagogika terapeutyczna

W badaniu wzięło udział 25 studentów specjalności pedagogika terapeutyczna prowadzonej w trybie stacjonarnym na kierunku pedagogika specjalna. Studenci tej specjalności ogółem dobrze oceniają praktyki $M = 4.12$; $SD = 1.13$, przy czym niemal, co drugi (48%) ocenia je bardzo dobrze. Studenci pedagogiki terapeutycznej dobrze oceniają organizację praktyk pod względem terminu realizacji, czasu trwania i możliwości wyboru placówki, przy czym najwyżej pod względem kontaktu z opiekunem z ramienia Akademii (aż 92% z nich ocenia dobrze lub bardzo dobrze kontakt z opiekunem praktyk z ramienia APS). W opinii studentów tej specjalności odbyte praktyki były przydatne dla ich rozwoju zawodowego, 84% z nich przyznało dobrą lub bardzo dobrą ocenę praktyk w tym zakresie. Dobrze oceniają odbyte praktyki pod względem nabytej wiedzy, umiejętności oraz doskonalenia kompetencji społecznych. Ich zdaniem praktyki dawały im dobre możliwości bezpośredniej pracy z wychowankami, obserwowania i asystowania personelowi placówki, poznawania standardowych metod pracy z wychowankami, poznawania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych z wychowankami oraz realizacji własnych propozycji pracy z wychowankami. Nieco niżej oceniają realizację praktyk pod względem możliwości poznania nowatorskich metod pracy, przy czym zaledwie 16% z nich wystawia w tym zakresie ocenę przeciętną lub niższą. Studentom tej specjalności brakuje w organizacji

praktyk przede wszystkim możliwości pełnego wykorzystania praktyk (co trzeci 32% z respondentów zwraca uwagę, że w placówkach było zbyt wielu studentów i zbyt mało personelu), zainteresowania ze strony personelu placówki (uważa tak 20% respondentów), kontaktu i miejsca do kontaktu z opiekunami praktyk (uważa tak 16% respondentów) oraz czasu na realizację działań (uważa tak 12% respondentów). Mimo iż wskazywane braki wskazują na nadmiar studentów, co ograniczało możliwości korzystania z praktyk oraz utrudniało kontakty z pracownikami placówek studenci tej specjalności, dobrze oceniają współpracę z opiekunami w placówkach oraz stosunek, jaki mieli do nich inni przedstawiciele tych instytucji.

Zdecydowana większość (83%) studentów tej specjalności deklaruje, że chce pracować w wyuczonym w toku studiów zawodzie. Studenci uzasadniają tę decyzję faktem, że praca w tym zawodzie sprawia im przyjemność, lubią pracować z dziećmi i wspomagać ich rozwój. Pojawiają się wypowiedzi wskazujące na rodzaj misji czy powołania do tego zawodu. Z kolei osoby, które deklarują, że nie chcą pracować w wyuczonym zawodzie wskazują, że chcieliby zmienić specjalizację, niekoniecznie zaś rezygnować z pracy w zawodzie nauczycielskim. Studentom tej specjalności trudno jest ocenić szanse na zatrudnienie w zawodzie $M = 3.44$; $SD = 1.04$. Niemniej, co drugi student tej specjalności 52% ocenia, że ma wysokie lub bardzo wysokie szanse na zatrudnienie w zawodzie i tylko 12% ocenia te szanse nisko lub bardzo nisko. Studenci wskazują z jednej strony na niewielką ilość miejsc pracy lub nawet kurczący się rynek w związku z likwidowaniem szkół przyszpitalnych, ale z drugiej strony wskazują na swoje dobrze przygotowanie zawodowe oraz gotowość do podejmowania nawet trudnych wyzwań. Ich zdaniem „zdobyte w trakcie studiów na Akademii wiedza i umiejętności stanowią bardzo dobrą bazę do uzyskania pracy w zawodzie”.

Tabela 8. Ocena organizacji oraz realizacji praktyk w opinii studentów specjalności pedagogika terapeutyczna

Wymiar oceny		M	SD
Ogólna ocena praktyk		4.12	1.13
Ocena organizacji praktyk w zakresie:			
1	terminu realizacji	4.04	.84
2	czasu trwania	4.00	.96
3	kontaktu z opiekunem praktyk z ramienia APS	4.64	.64
4	wyboru placówki	4.04	.98
Ocena realizacji praktyk w zakresie			

1	przydatności praktyk dla przygotowania zawodowego	4.20	.82
2	zdobytej wiedzy	4.20	.87
3	nabytych umiejętności	4.36	.86
4	rozwijania kompetencji społecznych	4.36	.70
5	współpracy z opiekunem w placówce	4.04	1.14
6	stosunku pracowników placówki do studenta	4.04	1.06
Ocena praktyk w zakresie możliwości:			
1	bezpośredniej pracy lub kontaktu z wychowankiem	4.40	.71
2	obserwowania i asystowania personelowi placówki	4.16	.85
3	poznania w praktyce standardowych metod pracy z wychowankiem	4.04	.93
4	poznania w praktyce nowatorskich metod pracy z wychowankiem	3.63	1.10
5	poznania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych	3.92	.83
6	realizacji własnych propozycji pracy z wychowankiem	4.16	.90
Ocena szans zatrudnienia w wyuczonym w toku studiów zawodzie		3.44	1.04

1.11.8. Profilaktyka społeczna z resocjalizacją

W badaniu wzięło udział 11 studentów specjalności profilaktyka społeczne z resocjalizacją prowadzonej w trybie stacjonarnym na kierunku pedagogika specjalna. Studenci tej specjalności zdecydowanie dobrze oceniają praktyki ($M = 4.64$; $SD = .50$), przy czym 64% ocenia je bardzo dobrze, pozostali zaś dobrze. Respondenci bardzo dobrze oceniają organizację praktyk pod względem terminu realizacji oraz czasu trwania. Należy zwrócić uwagę, że najwyższej oceniają praktyki pod względem kontaktu z opiekunem z ramienia Akademii $M = 4.82$; $SD = .40$, oraz możliwości wyboru placówki $M = 4.82$; $SD = .40$. Na podkreślenie zasługuje fakt, że 82% z nich bardzo dobrze ocenia współpracę z opiekunami praktyk z ramienia Akademii, pozostali zaś tej współpracy wystawiają ocenę dobrą. Analogicznie wysoko studenci specjalności profilaktyka społeczna z resocjalizacją oceniają możliwość wyboru placówki, 82% z nich bardzo dobrze ocenia praktyki w tym zakresie. W opinii studentów tej specjalności odbyte praktyki były bardzo przydatne dla ich rozwoju zawodowego, aż 82% z nich przyznało w tym zakresie ocenę najwyższą. Respondenci bardzo wysoko oceniają realizację praktyk pod względem nabytej wiedzy, umiejętności oraz doskonalenia kompetencji społecznych. Ich zdaniem praktyki dawały im wiele możliwości bezpośredniej pracy z wychowankami, obserwowania i asystowania personelowi placówki, poznawania standardowych oraz nowatorskich metod pracy z wychowankami, poznawania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych z wychowankami oraz realizacji własnych propozycji pracy z wychowankami. Oceny praktyk

w każdym z powyższych aspektów są dobre lub nawet bardzo dobre. Jeśli cokolwiek brakuje studentom tej specjalności w organizacji praktyk to jedynie zainteresowania ze strony personelu placówki (uważa tak 9% respondentów). Studenci tej specjalności zdecydowanie bardzo dobrze oceniają współpracę z opiekunami praktyk w placówkach oraz stosunek, jaki mieli do nich przedstawiciele tych instytucji, aż 92% z nich wystawia obu aspektom realizacji praktyk oceny najwyższe.

Większość (73%) studentów tej specjalności deklaruje, że chce pracować w wyuczonym w toku studiów zawodzie. Uzasadniają to swoimi zainteresowaniami powiązаныmi z tego typu pracą oraz chęcią niesienia pomocy innym ludziom. Mimo to studentom tej specjalności trudno jest ocenić szanse na zatrudnienie w zawodzie $M = 3.00$; $SD = 1.00$. Niemal, co trzeci (27%) z nich uważa, że ma wysokie lub bardzo wysokie szanse na zatrudnienie w zawodzie, co trzeci zaś (36%) ocenia je nisko. Ocena szans zatrudnienia w zawodzie w większości przypadków uzasadniana jest przez nich brakiem wolnych etatów.

Tabela 9. Ocena organizacji oraz realizacji praktyk w opinii studentów specjalności profilaktyka społeczna z resocjalizacją

Wymiar oceny		M	SD
Ogólna ocena praktyk		4.64	.50
Ocena organizacji praktyk w zakresie:			
1	terminu realizacji	4.55	.52
2	czasu trwania	4.18	1.17
3	kontaktu z opiekunem praktyk z ramienia APS	4.82	.40
4	wyboru placówki	4.82	.40
Ocena realizacji praktyk w zakresie			
1	przydatności praktyk dla przygotowania zawodowego	4.82	.40
2	zdobytej wiedzy	4.73	.47
3	nabytych umiejętności	4.73	.47
4	rozwijania kompetencji społecznych	4.64	.50
5	współpracy z opiekunem w placówce	4.91	.30
6	stosunku pracowników placówki do studenta	4.91	.30
Ocena praktyk w zakresie możliwości:			
1	bezpośredniej pracy lub kontaktu z wychowankiem	4.45	.69
2	obserwowania i asystowania personelowi placówki	4.73	.47
3	poznania w praktyce standardowych metod pracy z wychowankiem	4.36	.67

4	poznania w praktyce nowatorskich metod pracy z wychowankiem	4.09	.83
5	poznania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych	4.27	.79
6	realizacji własnych propozycji pracy z wychowankiem	4.36	.81
Ocena szans zatrudnienia w wyuczonym w toku studiów zawodzie		3.00	1.00

1.11.9. Surdopedagogika

W badaniu wzięło udział 20 studentów specjalności surdopedagogika prowadzonej w trybie stacjonarnym na kierunku pedagogika specjalna. Studenci tej specjalności raczej przeciętnie oceniają odbyte praktyki ($M = 3.65$; $SD = .88$), przy czym o drugi (50%) ocenia je dobrze lub bardzo dobrze, zaś 45% przeciętnie. Respondenci dobrze oceniają organizację praktyk pod względem kontaktu z opiekunem z ramienia Akademii oraz możliwości wyboru placówki. Nieco niżej, oceniają termin realizacji oraz czas trwania praktyk. W opinii studentów tej specjalności odbyte praktyki były przydatne dla ich rozwoju zawodowego, 60% z nich przyznało w tym zakresie ocenę najwyższą, 25% ocenę dobrą, pozostali zaś oceny przeciętne. Respondenci dobrze oceniają realizację praktyk pod względem nabytej wiedzy, umiejętności oraz doskonalenia kompetencji społecznych. Ich zdaniem praktyki dawały im wiele możliwości bezpośredniej pracy z wychowankami, obserwowania i asystowania personelowi placówki oraz poznawania standardowych metod pracy z wychowankami. Oceny praktyk w każdym z powyższych aspektów w ich opinii są dobre. Niżej, bo raczej przeciętnie studenci surdopedagogiki oceniają praktyki pod względem poznawania nowatorskich metod pracy z wychowankami (tylko 40% respondentów przyznaje w tym zakresie oceny dobre lub bardzo dobre, podczas gdy co piąty 20% oceny złe) oraz możliwości poznawania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych oraz realizacji własnych propozycji. Dwie trzecie z nich (75%) dostrzega mankamenty w organizacji praktyk. Studentom surdopedagogiki w organizacji praktyk brakowało przede wszystkim możliwości pełnego wykorzystania praktyk (co drugi ze studentów (55%) twierdzi że w placówce, w której realizował praktyki było zbyt wielu praktykantów), środków dydaktycznych do realizacji zajęć z wychowankami (uważa tak co trzeci (35%) z respondentów), zainteresowania ze strony personelu placówki (co trzeci student (35%) twierdzi, że personel placówki w której realizowano praktyki nie poświęca praktykantom należytej uwagi), czasu na realizację działań (uważa tak niemal co trzeci (30%) z respondentów), kontaktu oraz miejsca do kontaktu z opiekunami w placówce (uważa tak 15% respondentów). Studenci tej specjalności raczej przeciętnie oceniają współpracę z opiekunami praktyk w placówkach oraz stosunek, jaki mieli do nich

przedstawiciele tych instytucji (niemniej 45% z nich wystawia w tym zakresie oceny dobre lub bardzo dobre).

Większość (65%) studentów tej specjalności deklaruje, że chce pracować w wyuczonym w toku studiów zawodzie. Uzasadniają to tym, że dobrze czują się w pracy z dziećmi a praca w tym zawodzie jest zgodna z ich zainteresowaniami. Studentom surdopedagogiki trudno jest ocenić szanse na zatrudnienie w zawodzie $M = 2.95$; $SD = .97$. Większość z nich z nich (42%) ma problem z określeniem tych szans jednak, co trzeci z nich (32%) ocenia tego typu szanse wysoko. Większość z nich wskazuje na niewielką liczbę miejsc pracy w tym zawodzie. Pojawiają się głosy wskazujące na zbyt niskie umiejętności w zakresie komunikacji językiem migowym.

Tabela 10. Ocena organizacji oraz realizacji praktyk w opinii studentów specjalności surdopedagogika

Wymiar oceny		M	SD
Ogólna ocena praktyk		3.65	.88
Ocena organizacji praktyk w zakresie:			
1	terminu realizacji	3.85	.67
2	czasu trwania	3.85	.75
3	kontaktu z opiekunem praktyk z ramienia APS	4.05	.60
4	wyboru placówki	4.35	.59
Ocena realizacji praktyk w zakresie			
1	przydatności praktyk dla przygotowania zawodowego	4.10	.64
2	zdobytej wiedzy	4.25	.72
3	nabytych umiejętności	4.20	.62
4	rozwijania kompetencji społecznych	4.25	.55
5	współpracy z opiekunem w placówce	3.85	.75
6	stosunku pracowników placówki do studenta	3.50	1.00
Ocena praktyk w zakresie możliwości:			
1	bezpośredniej pracy lub kontaktu z wychowankiem	4.30	.47
2	obserwowania i asystowania personelowi placówki	4.30	.57
3	poznania w praktyce standardowych metod pracy z wychowankiem	4.15	.67
4	poznania w praktyce nowatorskich metod pracy z wychowankiem	3.30	.92
5	poznania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych	3.80	.77
6	realizacji własnych propozycji pracy z wychowankiem	3.75	.91
Ocena szans zatrudnienia w wyuczonym w toku studiów zawodzie		2.95	.97

1.11.10. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka

W badaniu wzięło udział 16 studentów specjalności wczesne wspomaganie rozwoju dziecka prowadzonej w trybie stacjonarnym na kierunku pedagogika specjalna. Studenci tej specjalności dobrze oceniają odbyte praktyki ($M = 4.00$; $SD = .97$), przy czym dwie trzecie z nich (69%) ocenia je dobrze lub bardzo dobrze, zaś tylko 6% źle. Respondenci dobrze oceniają organizację praktyk pod względem kontaktu z opiekunem z ramienia Akademii oraz możliwości wyboru placówki. Nieznacznie niżej, oceniają termin realizacji oraz czas trwania praktyk. W opinii studentów tej specjalności odbyte praktyki były przydatne dla ich rozwoju zawodowego, co trzeci z nich (33%) przyznał w tym zakresie ocenę najwyższą, co drugi zaś (48%) ocenę dobrą. Respondenci dobrze oceniają realizację praktyk pod względem nabytej wiedzy, umiejętności oraz doskonalenia kompetencji społecznych. Równie dobrze oceniają odbyte praktyki pod względem możliwości bezpośredniej pracy z wychowankami, obserwowania i asystowania personelowi placówki oraz poznawania standardowych metod pracy z wychowankami. Raczej przeciętnie oceniają możliwość poznawania nowatorskich metod pracy z wychowankami (co drugi (50%) z respondentów przyznaje w tym zakresie ocenę przeciętną, a co trzeci (31%) dobrą). Niemal dobrze oceniają możliwości poznawania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych (co trzeci (38%) z respondentów przyznaje w tym zakresie ocenę przeciętną, a co drugi (50%) dobrą lub bardzo dobrą) oraz realizacji własnych propozycji (co piąty (19%) z respondentów przyznaje w tym zakresie ocenę przeciętną a co drugi (56%) dobrą). Niemal dwie trzecie z nich (69%) dostrzeża mankamenty w organizacji praktyk. Studentom tej specjalności w organizacji praktyk brakowało przede wszystkim możliwości pełnego wykorzystania praktyk (co czwarty ze studentów (25%) twierdzi, że w placówce, w której realizował praktyki było zbyt wielu praktykantów), czasu na realizację działań (uważa tak co czwarty (25%) z respondentów), zainteresowania ze strony personelu placówki (co piąty student (19%) twierdził że personel placówki, w której realizowano praktyki nie poświęcał praktykantom należytej uwagi) oraz środków dydaktycznych do realizacji zajęć z wychowankami (uważa tak 13% respondentów). Mimo powyższych mankamentów studenci tej specjalności dobrze oceniają współpracę z opiekunami praktyk w placówkach oraz stosunek, jaki mieli do nich przedstawiciele tych instytucji.

Zdecydowana większość (88%) studentów tej specjalności deklaruje, że chce pracować w wyuczonym w toku studiów zawodzie. Uzasadniają to na ogół faktem, że praca w tym zawodzie jest zgodna z ich zainteresowaniami, a ponadto daje im możliwość pomocy ludziom. Studentom tej specjalności trudno jest ocenić szanse na zatrudnienie w zawodzie,

choć ocena ta zbliża się do dobrej $M = 3.44$; $SD = 1.09$. Co drugi student tej specjalności (50%) wysoko lub bardzo wysoko ocenia szanse zatrudnienia w zawodzie i tylko, co czwarty (25%) ocenia je nisko lub bardzo nisko. Studenci swoje oceny w tym zakresie uzasadniają głównie kurczącym się rynkiem pracy, niemniej akcentują swoje dobre przygotowanie do wykonywania zawodu.

Tabela 11. Ocena organizacji oraz realizacji praktyk w opinii studentów specjalności wczesne wspomaganie rozwoju dziecka

Wymiar oceny		M	SD
Ogólna ocena praktyk		4.00	.97
Ocena organizacji praktyk w zakresie:			
1	terminu realizacji	4.44	.73
2	czasu trwania	3.81	1.11
3	kontaktu z opiekunem praktyk z ramienia APS	3.94	.93
4	wyboru placówki	4.00	1.10
Ocena realizacji praktyk w zakresie			
1	przydatności praktyk dla przygotowania zawodowego	4.13	.74
2	zdobytej wiedzy	3.94	.68
3	nabytych umiejętności	4.13	.72
4	rozwijania kompetencji społecznych	4.06	.77
5	współpracy z opiekunem w placówce	4.44	.73
6	stosunku pracowników placówki do studenta	4.31	.70
Ocena praktyk w zakresie możliwości:			
1	bezpośredniej pracy lub kontaktu z wychowankiem	3.94	.93
2	obserwowania i asystowania personelowi placówki	4.50	.73
3	poznania w praktyce standardowych metod pracy z wychowankiem	4.31	.60
4	poznania w praktyce nowatorskich metod pracy z wychowankiem	3.31	.79
5	poznania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych	3.56	.96
6	realizacji własnych propozycji pracy z wychowankiem	3.69	.87
Ocena szans zatrudnienia w wyuczonym w toku studiów zawodzie		3.44	1.09

1.11.11. Terapia pedagogiczna

W badaniu wzięło udział 12 studentów specjalności terapia pedagogiczna prowadzonej w trybie stacjonarnym na kierunku pedagogika specjalna. Studenci tej specjalności dobrze oceniają odbyte praktyki ($M = 4.33$; $SD = .49$), przy czym dwie trzecie z nich (67%) ocenia je

dobrze, a jedna trzecia (33%) bardzo dobrze. Respondenci dobrze oceniają organizację praktyk pod względem kontaktu z opiekunem z ramienia Akademii oraz możliwości wyboru placówki. Jednak termin, oraz czas trwania praktyk oceniają raczej przeciętnie. W opinii studentów tej specjalności odbyte praktyki były przydatne dla ich rozwoju zawodowego ($M = 4.23$; $SD = .90$), co drugi z nich (51%) przyznał w tym zakresie ocenę najwyższą, a co czwarty (23%) ocenę dobrą. Respondenci dobrze oceniają realizację praktyk pod względem nabytej wiedzy i umiejętności oraz doskonalenia kompetencji społecznych. Dobrze oceniają odbyte praktyki pod względem możliwości bezpośredniej pracy z wychowankami, obserwowania i asystowania personelowi placówki, poznawania standardowych metod pracy z wychowankami, poznawania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych oraz realizacji własnych propozycji, przy czym przeciętnie oceniają możliwość poznawania nowatorskich metod pracy z wychowankami (co drugi z nich 50% przyznaje w tym zakresie ocenę przeciętną, a co trzeci 33% dobrą). 42% studentów tej specjalności dostrzega mankamenty w organizacji praktyk. Co szóstemu studentowi tej specjalności w organizacji praktyk brakowało czasu na realizację zadań wynikających z programu praktyk (17%), środków dydaktycznych (17%) oraz miejsca do kontaktów z opiekunami praktyk (17%). Ponadto co dziesiąty student tej specjalności (9%) zwraca uwagę na zbyt dużą liczbę praktykantów w placówce. Mimo to studenci tej specjalności zdecydowanie dobrze oceniają współpracę z opiekunami praktyk w placówkach (92% z nich wystawia pod tym względem oceny dobre i bardzo dobre) oraz stosunek, jaki mieli do nich przedstawiciele tych instytucji.

Co drugi (58%) ze studentów tej specjalności deklaruje, że chce pracować w wyuczonym w toku studiów zawodzie. Studenci, którzy deklarują chęć pracy w zawodzie uzasadniają to na ogół faktem, że praca z dziećmi sprawia im przyjemności, a ponadto lubią pomagać osobom niepełnosprawnym. Osoby, które nie chcą pracować w zawodzie zwracają uwagę na ich zainteresowania niepowiązane ze studiowaną specjalnością, bądź niskie zarobki w tym zawodzie. Studenci terapii pedagogicznej mają problem z oceną szans na zatrudnienie w zawodzie $M = 3.25$; $SD = 1.14$. Co drugiemu z nich (50%) trudno ocenić szanse znalezienia pracy w tym zawodzie, z kolei co trzeci (34%) ocenia je wysoko lub bardzo wysoko. Studenci swoje oceny w tym zakresie uzasadniają dużą konkurencją. Ich zdaniem na rynku jest wielu doświadczonych i dobrze przygotowanych specjalistów w tym zawodzie. Mają świadomość konieczności doskonalenia swoich kompetencji zawodowych, odbycia wielu szkoleń i kursów oraz zdobycia doświadczenia w tej pracy. Są i tacy, którzy już znaleźli zatrudnienie w tym zawodzie.

Tabela 12. Ocena organizacji oraz realizacji praktyk w opinii studentów specjalności terapia pedagogiczna

Wymiar oceny		M	SD
Ogólna ocena praktyk		4.33	.49
Ocena organizacji praktyk w zakresie:			
1	terminu realizacji	3.67	.65
2	czasu trwania	3.58	.67
3	kontaktu z opiekunem praktyk z ramienia APS	4.50	.52
4	wyboru placówki	4.42	.51
Ocena realizacji praktyk w zakresie			
1	przydatności praktyk dla przygotowania zawodowego	4.33	.49
2	zdobytej wiedzy	4.25	.62
3	nabytych umiejętności	4.25	.45
4	rozwijania kompetencji społecznych	4.25	.62
5	współpracy z opiekunem w placówce	4.33	.65
6	stosunku pracowników placówki do studenta	4.50	.52
Ocena praktyk w zakresie możliwości:			
1	bezpośredniej pracy lub kontaktu z wychowankiem	4.17	.39
2	obserwowania i asystowania personelowi placówki	4.42	.67
3	poznania w praktyce standardowych metod pracy z wychowankiem	4.08	.51
4	poznania w praktyce nowatorskich metod pracy z wychowankiem	3.42	.79
5	poznania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych	4.00	.60
6	realizacji własnych propozycji pracy z wychowankiem	4.00	.85
Ocena szans zatrudnienia w wyuczonym w toku studiów zawodzie		3.25	1.14

1.12. Ocena organizacji oraz realizacji praktyk w opinii studentów specjalności realizowanych w trybie niestacjonarnym

1.12.1. Pedagogika wczesnoszkolna

W badaniu wzięło udział 6 studentów specjalności pedagogika wczesnoszkolna prowadzonej w trybie niestacjonarnym na kierunku pedagogika. Studenci tej specjalności raczej bardzo dobrze oceniają odbyte praktyki ($M = 4.67$; $SD = .52$), przy czym dwie trzecie z nich (67%) ocenia je bardzo dobrze, a co trzeci (33%) dobrze. Respondenci dobrze oceniają organizację praktyk pod względem kontaktu z opiekunem z ramienia Akademii oraz możliwość wyboru placówki (połowa z nich 50% wybór ten ocenia dobrze, druga zaś bardzo

dobrze). Studenci pedagogiki wczesnoszkolnej raczej przeciętnie oceniają termin realizacji oraz czas trwania praktyk. W opinii studentów tej specjalności odbyte praktyki były bardzo przydatne dla ich rozwoju zawodowego ($M = 4.67$; $SD = .52$), dwie trzecie z nich (67%) przyznało w tym zakresie ocenę najwyższą, jedna trzecia zaś (33%) ocenę dobrą.

Respondenci zdecydowanie dobrze oceniają realizację praktyk pod względem nabytej wiedzy i umiejętności oraz doskonalenia kompetencji społecznych. Dobrze oceniają odbyte praktyki pod względem możliwości bezpośredniej pracy z wychowankami, obserwowania i asystowania personelowi placówki, poznawania standardowych oraz nowatorskich metod pracy z wychowankami, a także poznawania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych oraz realizacji własnych propozycji. Żaden z respondentów nie dostrzega mankamentów, czy braków w realizacji praktyk. Studenci tej specjalności bardzo dobrze oceniają współpracę z opiekunami praktyk w placówkach, oraz stosunek, jaki mieli do nich przedstawiciele tych instytucji, co drugi z nich (50%) wystawia praktykom w obu aspektach ich realizacji ocenę dobrą, co drugi zaś (50%) bardzo dobrą.

Zdecydowana większość (83%) studentów tej specjalności deklaruje, że chce pracować w wyuczonym w toku studiów zawodzie. Studenci uzasadniają to na ogół faktem, że praca z dziećmi sprawia im wiele satysfakcji i przyjemności, a ponadto zgodna jest z ich zainteresowaniami. Respondenci dobrze oceniają szanse na zatrudnienie w zawodzie $M = 4.00$; $SD = 1.10$. Co drugi z nich (50%) wysoko ocenia szanse zatrudnienia w zawodzie, co trzeci zaś (33%) ocenia je bardzo wysoko. Tylko 17% z nich obawia się, że nie znajdzie pracy w zawodzie. Studenci swoje oceny w tym zakresie uzasadniają dobrym przygotowaniem do wykonywania tego zawodu.

Tabela 13. Ocena organizacji oraz realizacji praktyk w opinii studentów specjalności pedagogika wczesnoszkolna

Wymiar oceny		M	SD
Ogólna ocena praktyk		4.67	.52
Ocena organizacji praktyk w zakresie:			
1	terminu realizacji	3.33	1.21
2	czasu trwania	3.50	1,22
3	kontaktu z opiekunem praktyk z ramienia APS	4.00	.00
4	wyboru placówki	4.50	.55
Ocena realizacji praktyk w zakresie			
1	przydatności praktyk dla przygotowania zawodowego	4.67	.52

2	zdobytej wiedzy	4.50	.55
3	nabytych umiejętności	4.33	.52
4	rozwijania kompetencji społecznych	4.50	.55
5	współpracy z opiekunem w placówce	4.50	.55
6	stosunku pracowników placówki do studenta	4.50	.55
Ocena praktyk w zakresie możliwości:			
1	bezpośredniej pracy lub kontaktu z wychowankiem	4.33	.52
2	obserwowania i asystowania personelowi placówki	4.33	.52
3	poznania w praktyce standardowych metod pracy z wychowankiem	3.83	.98
4	poznania w praktyce nowatorskich metod pracy z wychowankiem	3.83	.41
5	poznania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych	4.00	.89
6	realizacji własnych propozycji pracy z wychowankiem	4.33	.52
Ocena szans zatrudnienia w wyuczonym w toku studiów zawodzie		4.00	1.10

1.12.2. Wychowanie przedszkolne

W badaniu wzięło udział 43 studentów specjalności wychowanie przedszkolne prowadzonej w trybie niestacjonarnym na kierunku pedagogika. Studenci tej specjalności dobrze oceniają odbyte praktyki ($M = 4.44$; $SD = .63$), przy czym co drugi z nich (51%) ocenia je bardzo dobrze, a niemal co drugi (43%) dobrze. Respondenci dobrze oceniają organizację praktyk pod względem kontaktu z opiekunem z ramienia Akademii oraz możliwości wyboru placówki. Niestety termin oraz czas trwania praktyk oceniają, co najwyżej przeciętnie. Co drugi (52%) z respondentów wystawia złą lub bardzo złą ocenę praktyk ze względu na czas jej trwania, podczas gdy tylko co trzeci (35%) ocenia je pod tym względem dobrze lub bardzo dobrze. W opinii studentów tej specjalności odbyte praktyki były przydatne dla ich rozwoju zawodowego ($M = 4.23$; $SD = .90$), co drugi z nich (51%) przyznał w tym zakresie ocenę najwyższą, a co czwarty (23%) ocenę dobrą. Respondenci dobrze oceniają realizację praktyk pod względem nabytej wiedzy i umiejętności oraz doskonalenia kompetencji społecznych. Dobrze oceniają odbyte praktyki pod względem możliwości bezpośredniej pracy z wychowankami, obserwowania i asystowania personelowi placówki, poznawania standardowych metod pracy z wychowankami, poznawania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych oraz realizacji własnych propozycji, przy czym stosunkowo najniżej oceniają możliwość poznawania nowatorskich metod pracy z wychowankami (niemal co drugi z nich (44%) przyznaje w tym zakresie ocenę dobrą, a co czwarty (23%) bardzo dobrą). Co piąty ze studentów tej specjalności (21%) dostrzega mankamenty w organizacji praktyk. Co dziesiątemu studentowi tej specjalności w organizacji

praktyk brakowało zainteresowania ze strony personelu placówki (11%), czasu na realizację działań (9%) oraz kontaktów z opiekunem praktyk w placówce (7%). Studenci tej specjalności zdecydowanie dobrze oceniają współpracę z opiekunami praktyk w placówkach (95% z nich wystawia pod tym względem oceny dobre i bardzo dobre, z czego 67% to oceny najwyższe) oraz stosunek, jaki mieli do nich przedstawiciele tych instytucji.

Zdecydowana większość (80%) studentów tej specjalności deklaruje, że chce pracować w wyuczonym w toku studiów zawodzie. Studenci uzasadniają to na ogół faktem, że praca z dziećmi sprawia im wiele satysfakcji i przyjemności. Chcą i lubią pracować z dziećmi, niekiedy czują nawet, że jest to ich powołanie. Studenci wychowania przedszkolnego raczej dobrze oceniają szanse na zatrudnienie w zawodzie $M = 3.50$; $SD = .86$. Co drugi z nich (47%) wysoko lub bardzo wysoko ocenia szanse zatrudnienia w zawodzie, przy czym 43% nie ma zdania. Studenci swoje oceny w tym zakresie z jednej strony uzasadniają niewielkim rynkiem pracy i dużą konkurencją (na rynku jest wielu absolwentów tej specjalności) z drugiej jednak wskazują, że czują się dobrze przygotowani do wykonywania tego zawodu a w trakcie praktyk ponadto przekonali się, że APS jest dobrze postrzegany przez potencjalnych pracodawców. Kilku z nich deklaruje, że już pracuje w zawodzie.

Tabela 14. Ocena organizacji oraz realizacji praktyk w opinii studentów specjalności wychowanie przedszkolne

Wymiar oceny		M	SD
Ogólna ocena praktyk		4.44	.63
Ocena organizacji praktyk w zakresie:			
1	terminu realizacji	3.51	1.18
2	czasu trwania	2.77	1.32
3	kontaktu z opiekunem praktyk z ramienia APS	4.23	.68
4	wyboru placówki	4.40	.66
Ocena realizacji praktyk w zakresie			
1	przydatności praktyk dla przygotowania zawodowego	4.23	.90
2	zdobytej wiedzy	4.26	.66
3	nabytych umiejętności	4.21	.77
4	rozwijania kompetencji społecznych	4.26	.66
5	współpracy z opiekunem w placówce	4.63	.58
6	stosunku pracowników placówki do studenta	4.35	.90

Ocena praktyk w zakresie możliwości:			
1	bezpośredniej pracy lub kontaktu z wychowankiem	4.33	.68
2	obserwowania i asystowania personelowi placówki	4.38	.62
3	poznania w praktyce standardowych metod pracy z wychowankiem	4.16	.81
4	poznania w praktyce nowatorskich metod pracy z wychowankiem	3.79	.97
5	poznania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych	3.91	.95
6	realizacji własnych propozycji pracy z wychowankiem	4.09	.75
Ocena szans zatrudnienia w wyuczonym w toku studiów zawodzie		3.52	.86

1.12.3. Pedagogika resocjalizacyjna

W badaniu wzięło udział 15 studentów specjalności pedagogika resocjalizacyjna prowadzonej w trybie niestacjonarnym na kierunku pedagogika specjalna. Studenci tej specjalności bardzo dobrze oceniają praktyki $M = 4.60$; $SD = 0.1$, przy czym większość z nich (60%) ocenia je bardzo dobrze, a pozostałe 40% dobrze. Studenci pedagogiki resocjalizacyjnej bardzo dobrze oceniają organizację praktyk od względem kontaktu z opiekunem z ramienia Akademii (czyni tak aż 67% respondentów) oraz możliwości wyboru placówki (67% respondentów bardzo dobrze ocenia możliwość wyboru placówki). Dobrze oceniają praktyki pod względem terminu oraz czasu trwania. W opinii studentów tej specjalności odbyte praktyki były bardzo przydatne dla ich rozwoju zawodowego ($M = 4.73$; $SD = .46$), aż 73% z nich przyznało bardzo dobrą ocenę praktyk w tym zakresie, pozostali zaś ocenę dobrą. Zdecydowanie dobrze (wręcz bardzo dobrze) oceniają realizację praktyk pod względem nabytej wiedzy, umiejętności oraz doskonalenia kompetencji społecznych. Ich zdaniem praktyki dawały im wiele możliwości bezpośredniej pracy z wychowankami, obserwowania i asystowania personelowi placówki, poznawania standardowych oraz nowatorskich metod pracy z wychowankami, poznawania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych z wychowankami oraz realizacji własnych propozycji pracy z wychowankami. Oceny praktyk w zakresie powyższych kryteriów należy uznać za dobre lub nawet bardzo dobre. W zasadzie nie dostrzegają oni żadnych mankamentów w organizacji i przebiegu praktyk.

Zdecydowana większość (93%) studentów tej specjalności deklaruje, że chce pracować w wyuczonym w toku studiów zawodzie. Swoje decyzje uzasadniają głównie tym, że jest to praca zgodna z ich zainteresowaniami i ciekawa. Mimo to studentom tej specjalności trudno jest ocenić szanse na zatrudnienie w zawodzie $M = 2.93$; $SD = .70$. Co piąty z nich (20%) uważa że ma wysokie lub bardzo wysokie szanse na zatrudnienie w tym

zawodzie, co czwarty (27%) ocenia te szanse jako niskie, pozostali zaś (53%) nie mają zdania na ten temat. Swoje oceny uzasadniają w przeważającej większości brakiem miejsc pracy w tym zawodzie aczkolwiek zauważają, że APS jest uczelnią dobrze postrzeganą przez ich potencjalnych pracodawców.

Tabela 15. Ocena organizacji oraz realizacji praktyk w opinii studentów specjalności pedagogika resocjalizacyjna

Wymiar oceny		M	SD
Ogólna ocena praktyk		4.60	.1
Ocena organizacji praktyk w zakresie:			
1	terminu realizacji	4.47	.52
2	czasu trwania	4.27	.70
3	kontaktu z opiekunem praktyk z ramienia APS	4.67	.49
4	wyboru placówki	4.60	.63
Ocena realizacji praktyk w zakresie			
1	przydatności praktyk dla przygotowania zawodowego	4.73	.46
2	zdobytej wiedzy	4.60	.63
3	nabytych umiejętności	4.33	.72
4	rozwijania kompetencji społecznych	4.53	.52
5	współpracy z opiekunem w placówce	4.67	.62
6	stosunku pracowników placówki do studenta	4.67	.49
Ocena praktyk w zakresie możliwości:			
1	bezpośredniej pracy lub kontaktu z wychowankiem	3.93	.70
2	obserwowania i asystowania personelowi placówki	4.47	.74
3	poznania w praktyce standardowych metod pracy z wychowankiem	4.53	.52
4	poznania w praktyce nowatorskich metod pracy z wychowankiem	4.13	.64
5	poznania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych	4.53	.52
6	realizacji własnych propozycji pracy z wychowankiem	3.80	.68
Ocena szans zatrudnienia w wyuczonym w toku studiów zawodzie		2.93	.70

1.12.4. Surdopedagogika

W badaniu wzięło udział 4 studentów specjalności surdopedagogika prowadzonej w trybie niestacjonarnym na kierunku pedagogika specjalna. Niewielki odsetek uczestników badania będących studentami tej specjalności powoduje, że wnioski na temat oceny praktyk studenckich w ich opinii należy traktować z pewną dozą ostrożności. Studenci tej

zdecydowanie dobrze oceniają odbyte praktyki ($M = 4.33$; $SD = 0.58$), przy czym dwie trzecie z nich (67%) ocenia je dobrze pozostali zaś bardzo dobrze. Respondenci dobrze oceniają organizację praktyk pod względem kontaktu z opiekunem z ramienia Akademii, możliwości wyboru placówki oraz czasu trwania. Przeciętnie oceniają termin realizacji praktyk. W opinii studentów tej specjalności odbyte praktyki były bardzo przydatne dla ich rozwoju zawodowego, 75% z nich przyznało w tym zakresie ocenę najwyższą, pozostałe 25% ocenę dobrą. Respondenci bardzo dobrze oceniają realizację praktyk pod względem nabytej wiedzy (100% przyznaje pod tym względem ocenę najwyższą), umiejętności oraz doskonalenia kompetencji społecznych. Ich zdaniem praktyki dawały im bardzo wiele możliwości bezpośredniej pracy z wychowankami, obserwowania i asystowania personelowi placówki, poznawania standardowych oraz nowatorskich metod pracy z wychowankami, poznawania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych i realizacji własnych propozycji. Oceny praktyk w każdym z powyższych aspektów w ich opinii są zdecydowanie dobre lub nawet bardzo dobre. W zasadzie nie dostrzegają żadnych mankamentów w organizacji i przebiegu praktyk. Bardzo wysoko oceniają współpracę z opiekunami praktyk w placówkach oraz stosunek, jaki mieli do nich przedstawiciele tych instytucji.

Każdy z respondentów (100%) deklaruje, że chce pracować w wyuczonym w toku studiów zawodzie. Uzasadniają to tym, że praca w tym zawodzie jest zgodna z ich zainteresowaniami. Studentom surdopedagogiki trudno jest ocenić szanse na zatrudnienie w zawodzie $M = 3.00$; $SD = 1.41$. W uzasadnieniu tej oceny wskazują na niewielką liczbę miejsc pracy w tym zawodzie.

Tabela 16. Ocena organizacji oraz realizacji praktyk w opinii studentów specjalności surdopedagogika

Wymiar oceny		M	SD
Ogólna ocena praktyk		4.33	.58
Ocena organizacji praktyk w zakresie:			
1	terminu realizacji	3.00	.82
2	czasu trwania	4.33	.58
3	kontaktu z opiekunem praktyk z ramienia APS	3.75	1.26
4	wyboru placówki	4.50	.58
Ocena realizacji praktyk w zakresie			
1	przydatności praktyk dla przygotowania zawodowego	4.75	.50
2	zdobytej wiedzy	5.00	.00

3	nabytych umiejętności	4.50	.58
4	rozwijania kompetencji społecznych	4.75	.50
5	współpracy z opiekunem w placówce	4.50	.58
6	stosunku pracowników placówki do studenta	5.00	.00
Ocena praktyk w zakresie możliwości:			
1	bezpośredniej pracy lub kontaktu z wychowankiem	4.50	.58
2	obserwowania i asystowania personelowi placówki	4.25	.50
3	poznania w praktyce standardowych metod pracy z wychowankiem	4.50	.58
4	poznania w praktyce nowatorskich metod pracy z wychowankiem	4.25	.50
5	poznania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych	4.25	.50
6	realizacji własnych propozycji pracy z wychowankiem	4.50	.58
Ocena szans zatrudnienia w wyuczonym w toku studiów zawodzie		3.00	1.41

1.13. Podsumowanie i wnioski z badań

- Ocenę praktyk w opinii studentów WNP należy uznać za dobrą ($M = 4.20$; $SD = .85$). Zdecydowana większość bo, aż 83% studentów WNP ocenia odbyte praktyki dobrze lub bardzo dobrze, podczas gdy zaledwie 4% ocenia je źle lub bardzo źle.
- Studenci WNP dobrze oceniają organizację praktyk studenckich pod względem terminu ich realizacji ($M = 3.93$; $SD = .94$), kontaktu z opiekunem praktyk z ramienia Akademii ($M = 4.22$; $SD = .80$) oraz możliwości wyboru placówki ($M = 4.15$; $SD = .95$). Nieco niżej oceniają czas trwania praktyk ($M = 3.68$; $SD = 1.05$), przy czym co trzeci student (35%) ocenia czas trwania praktyk przeciętnie lub źle. Należy zwrócić uwagę, że zdecydowana większość (84%) studentów WNP dobrze lub bardzo dobrze ocenia kontakt z opiekunami praktyk, podczas gdy zaledwie 3% ocenia go źle lub bardzo źle.
- Studenci WNP dobrze oceniają przydatność odbytych praktyk dla ich przygotowania zawodowego ($M = 4.26$; $SD = .84$). Zdecydowana większość z nich (85%) dobrze lub bardzo dobrze ocenia przydatność odbytych praktyk dla ich przygotowania zawodowego, przy czym zaledwie 3% ocenia je pod tym względem źle lub bardzo źle. Ocena przydatności praktyk dla przygotowania zawodowego w opinii studentów wysoko, dodatnio koreluje z oceną wiedzy zdobytej w trakcie praktyk ($r = 0.67$; $p < .001$), oceną umiejętności nabytych w trakcie praktyk ($r = 0.65$; $p < .001$) oraz oceną umiejętności społecznych nabytych w trakcie praktyk ($r = 0.64$; $p < .001$).
- Studenci WNP dobrze oceniają praktyki pod względem zdobytej na nich wiedzy ($M = 4.20$; $SD = .78$), nabytych umiejętności ($M = 4.22$; $SD = .75$) oraz doskonalonych kompetencji społecznych ($M = 4.27$; $SD = .72$). Zdecydowana większość z nich (około

85%) dobrze lub bardzo dobrze ocenia praktyki pod względem możliwości rozwoju wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych, przy czym niemal co drugi z nich ocenia je wysoko. Ponadto średnie oceny praktyk w zakresie zdobytej wiedzy, nabytych umiejętności oraz kompetencji społecznych w opinii studentów WNP nie różnią się od siebie istotnie. Oznacza to, że praktyki studenckie z porównywalną siłą służą rozwojowi każdej z tych trzech kompetencji.

- Studenci WNP są zadowoleni z atmosfery, jaka panowała w placówkach, w których odbywali praktyki. Dobrze oceniają praktyki pod względem współpracy z opiekunami praktyk w placówkach ($M = 4.34$; $SD = .83$) oraz stosunku, jaki mieli do nich inni pracownicy tych placówek ($M = 4.20$; $SD = .93$). Zdecydowana większość z nich dobrze lub nawet bardzo dobrze ocenia odbyte praktyki ze względu na te dwa aspekty ich realizacji.
- Studenci dobrze oceniają placówki, w których realizowali praktyki ze względu na możliwości, jakie oferowały one w zakresie: bezpośredniej pracy lub kontaktu z wychowankami ($M = 4.22$; $SD = .76$), obserwowania i asystowania personelowi placówki ($M = 4.32$; $SD = .72$), poznania w praktyce standardowych metod pracy z wychowankiem ($M = 4.13$; $SD = .79$) oraz realizacji własnych propozycji pracy z wychowankami ($M = 3.94$; $SD = .93$). Większość z nich (powyżej 79%) ocenia praktyki w zakresie powyższych aspektów ich realizacji dobrze lub bardzo dobrze. Niestety raczej przeciętnie oceniają praktyki ze względu na możliwość poznania nowatorskich metod pracy z wychowankiem ($M = 3.61$; $SD = .93$) oraz sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych i nietypowych ($M = 3.84$; $SD = .94$). Mimo, że ocena studentów w powyższych obszarach nie jest zła, to obydwa z nich powinny być doskonałe.
- Przeprowadzone analizy wskazują, że praktyki w opinii studentów WNP oferują im więcej możliwości nauki realizacji typowych zadań wychowawczych, jakimi są: poznawanie standardowych metod pracy z wychowankami, bezpośredni kontakt z wychowankami, czy obserwowanie i asystowanie personelowi placówki niż nauki realizacji zadań nietypowych, do jakich należy zaliczyć możliwość poznania nowatorskich metod pracy z wychowankami, czy sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych. Porównania średnich ocen placówek ze względu na możliwości, jakie oferowały studentom WNP wykazały, że najniżej oceniają oni praktyki pod względem możliwości poznania w ich trakcie nowatorskich metod pracy z wychowankami. Średnia ocen praktyk w tym zakresie jest istotnie niższa od wszystkich pozostałych aspektów oceny realizacji praktyk. Respondenci nieco wyżej oceniają praktyki pod względem możliwości poznania

sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych, niemniej ocena ta jest istotnie niższa od ocen możliwości bezpośredniej pracy z wychowankami, możliwości obserwowania oraz asystowania personelowi placówki oraz możliwości poznania standardowych metod pracy z wychowankiem. Również ocena możliwości realizacji własnych propozycji pracy z wychowankami jest istotnie niższa od oceny możliwości bezpośredniej pracy z wychowankami, oceny możliwości obserwowania oraz asystowania personelowi placówki, oraz oceny możliwości poznania standardowych metod pracy z wychowankiem.

- Co trzeci student WNP (40%) dostrzega mankamenty realizacji praktyk. Mankamenty te są w znacznej mierze natury organizacyjnej. W głównej mierze sprowadzają się do tego, że w trakcie trwania praktyk zbyt wielu studentów przebywa w jednej placówce, co ogranicza możliwość terminowania (uważa tak co piąty (19%) z badanych studentów) oraz braku czasu na realizację zadań wynikających z programu praktyki (uważa tak niemal co piąty (17%) student). Ponadto niemal, co piąty respondent (17%) zwraca uwagę na to, że w trakcie realizacji praktyk brakowało mu zainteresowania ze strony pracowników placówki. Warto zwrócić uwagę również na fakt, że 14% studentów skarży się na to, że w trakcie trwania praktyk brakowało im środków i pomocy dydaktycznych do realizacji zadań wynikających z programu praktyk. Wymieniane przez studentów mankamenty realizacji praktyk są zgodne z opiniami samych opiekunów praktyk w placówkach.
- Co drugi (47%) student WNP odbył praktyki studenckie w placówce zaproponowanej przez Akademię, co drugi zaś (53%) samodzielnie organizował sobie miejsce praktyk. Z placówek zaproponowanych przez Akademię w większości korzystali studenci na kierunku pedagogika, podczas gdy studenci na kierunku edukacja artystyczna (86%) oraz pedagogika specjalna (64%) w większości organizowali je samodzielnie. Okazuje się jednak, że studenci którzy samodzielnie organizowali sobie miejsce odbywania praktyk ogólnie istotnie wyżej oceniają odbyte praktyki ($M = 4.44$; $SD = .74$) niż studenci którzy realizowali praktyki w placówkach zaproponowanych przez APS ($M = 3.95$; $SD = .91$) $F(1, 283) = 26,01$; $p < 0,001$. Studenci, którzy samodzielnie organizowali sobie miejsce praktyk istotnie wyżej niż ich koledzy którzy korzystali w tym zakresie z oferty APS oceniają wartość praktyk pod względem: ich przydatności dla przygotowania zawodowego, możliwości zdobywania wiedzy, możliwości rozwoju umiejętności, możliwości doskonalenia kompetencji społecznych, współpracy z opiekunami praktyk w placówce, stosunku jaki mieli do nich pracownicy placówki, w której odbywali praktyki, możliwości poznania standardowych oraz nowatorskich metod pracy

z wychowankami oraz możliwości poznania sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych w pracy z wychowankami.

- Tylko, co drugi student WNP otrzymał informacje zwrotne dotyczące jego aktywności od opiekunów praktyk w placówce (45%) oraz od opiekuna praktyk z ramienia APS (49%).
- Zdecydowana większość studentów WNP (80%) deklaruje, że chciałaby pracować w wyuczonym w toku studiów zawodzie. Odsetek ten zmienia się jednak ze względu na kierunek studiów oraz specjalność.
- Studenci WNP mają problem z określeniem swoich szans na zatrudnienie w wyuczonym w toku studiów zawodzie ($M = 3.20$; $SD = .97$). Niemal co drugi (42%) student WNP stwierdza, że trudno mu określić szanse na znalezienie zatrudnienia w wyuczonym zawodzie, co piąty (20%) ocenia je nisko lub bardzo nisko, podczas gdy zaledwie co trzeci (38%) wysoko lub bardzo wysoko. Uzasadnienia takiego stanu rzeczy wynikają z sytuacji demograficznej panującej w kraju zgodnie, z którą sukcesywnie maleje liczba uczniów w szkołach, a co za tym idzie na rynku pracy jest niewielkie zapotrzebowanie na nauczycieli i pedagogów. Mimo to studenci Akademii czują się dobrze przygotowani do wykonywania zawodu określonego specjalnością studiów.

Część 2: Ocena realizacji praktyk w opinii przedstawicieli placówek

2.0. Wprowadzenie

Zgodnie z założeniami Komisji ds. Jakości Kształcenia Wydziału Nauk Pedagogicznych w roku akademickim 2013/2014 badaniami objęto również placówki, w których realizowane są praktyki studentów Akademii. Badania te obejmowały pomiar opinii na temat organizacji oraz przebiegu praktyk sudeckich przez opiekunów praktyk w poszczególnych placówkach.

Niniejszemu badaniu przyświecały następujące cele:

- Określenie, w jaki sposób nauczyciele rozumieją istotę praktyki odbywanej w ich placówkach.
- Określenie zadań realizowanych przez studentów APS w trakcie trwania praktyki.
- Ocena organizacji praktyk przez Akademię w opinii opiekunów praktyk w placówkach.
- Określenie mocnych i słabych stron organizacji praktyk studenckich w opinii opiekunów praktyk w placówkach.
- Ocena kompetencji studentów APS w opinii opiekunów praktyk w placówkach.
- Ocena szans zatrudniania w zawodzie nauczycielskim absolwentów APS, którzy odbywali praktyki pod opieką badanych nauczycieli.

Autorom projektu przyświecało założenie, aby dotrzeć do każdego z opiekunów praktyk w poszczególnych placówkach. Dlatego badaniami starano się objąć wszystkich opiekunów praktyk studentów III roku studiów I stopnia (zarówno stacjonarnych jak i niestacjonarnych) na Wydziale Nauk Pedagogicznych. Z wielu powodów założenie to okazało się trudne do realizacji. Dwa kluczowe sprowadzały się do: a) braku aktualnej i pełnej listy kontaktowej opiekunów praktyk w placówkach, co uniemożliwiało pełne badanie w sposób korespondencyjny (ankieta do samodzielnego wypełniania, badania on-line czy sondaż telefoniczny); b) niedostatku środków finansowych, jakimi dysponowała komisja na badania opiekunów praktyk. Powyższe argumenty spowodowały, że zdecydowano się na badanie opinii opiekunów praktyk w placówkach za pośrednictwem samych studentów. Studentom przed udaniem się na praktyki do placówki (bądź już w trakcie jej trwania) dostarczono ankietę przeznaczoną dla opiekunów praktyk w placówkach, z prośbą o ich przekazanie owym opiekunom oraz odbiór już wypełnionych ankiet. Rozwiązanie to mimo, iż wydawało się najskuteczniejszym sposobem dotarcia do opiekunów praktyk, okazało się dość

zawodne. Skutkowało to bowiem niewielkim odsetkiem zwrotów ankiet wypełnionych przez opiekunów praktyk w placówkach, w których były one realizowane. Ostatecznie członkom zespołu udało się zgromadzić wypowiedzi jedynie 28 nauczycieli, będących opiekunami praktyki studentów APS w poszczególnych placówkach. Dlatego, też wnioski zawarte w niniejszej części raportu należy traktować z pewną ostrożnością.

Ze względu na niewielki odsetek zwrotów ankiet od opiekunów praktyki w placówkach, wyniki analiz zaprezentowano jedynie ogółem dla całego Wydziału Nauk Pedagogicznych bez podziału na poszczególne kierunki kształcenia, czy specjalności.

2.1. Charakterystyka badanej grupy

W badaniu wzięło udział łącznie 28 nauczycieli będących opiekunami praktyk studenckich w placówkach. Praktyki te były organizowane dla studentów III roku studiów I stopnia Wydziału Nauk Pedagogicznych w roku akademickim 2013/2014. Co drugi (52%) z respondentów był nauczycielem zatrudnionym w przedszkolu, co czwarty zaś był nauczycielem w szkole podstawowej (22%) lub zespole szkół specjalnych (26%). Respondenci byli opiekunami praktyk dla następujących specjalności: wychowanie przedszkolne (n)², pedagogika korekcyjna i wczesnoszkolna (n), pedagogika niepełnosprawnych intelektualnie (n), pedagogika resocjalizacyjna (n), pedagogika terapeutyczna (n), surdopedagogika (n), terapia pedagogiczna (n), logopedia (n).

Respondenci byli doświadczonymi nauczycielami. Ich staż pracy w zawodzie zawierał się w przedziale od 5 do 39 lat ze średnią $M = 20.29$ roku i $SD = 9.90$. Respondenci, stosunkowo od niedawna pełnili funkcję opiekunów praktyk $M = 5.50$; $SD = 4.30$. Minimalne doświadczenie w tym zakresie wynosiło rok, maksymalne zaś 20 lat, z czego 86% respondentów pełni funkcję opiekuna praktyk nie dłużej niż 10 lat.

2.2. Liczba studentów APS odbywających praktykę pod opieką opiekuna

W świetle informacji zebranych od opiekunów praktyk, liczba studentów APS odbywających praktykę pod ich opieką nie była znaczna. Respondenci mieli pod opieką przeciętnie $M = 4.08$ praktykantów przy $SD = 2.35$. Minimalna liczba studentów APS pod opieką respondentów wynosiła 1 maksymalna zaś 10.

² (n) – specjalność nauczycielska

2.3. Opinia o praktyce opiekunów z ramienia uczelni

Respondenci szeroko rozumieją istotę i cel praktyk realizowanych pod ich opieką. W ich przekonaniu, celem praktyki jest przygotowanie praktykantów do pełnienia w przyszłości roli nauczyciela. Wyraźnie wskazują, że w trakcie praktyki wdrażają studentów do przyszłej pracy zawodowej, do wykonywania czynności organizacyjnych, dydaktycznych i wychowawczych. Zwracają uwagę na kilka obszarów funkcjonowania praktykantów na terenie szkoły, a należą do nich:

- Zapoznanie praktykantów z zasadami organizacji i funkcjonowania danej placówki edukacyjnej (analiza statutu szkoły, wewnątrzszkolnego systemu oceniania uczniów, itp.). W tej grupie wypowiedzi bardzo wyraźnie akcentowane są te, które dotyczą zapoznania praktykantów ze stosownymi przepisami dotyczącymi specyfiki pracy w danej placówce. W kolejnym kroku pojawiają się informacje dotyczące zapoznania praktykantów z programem dydaktyczno-wychowawczym, jaki obowiązuje w danej placówce.
- Prezentacja dokumentacji prowadzonej przez nauczycieli, w tym zasad prowadzenia dziennika zajęć. W tej grupie wypowiedzi pojawiają się również, te, które dotyczą prezentacji dokumentacji na temat poszczególnych uczniów, organizacji nauczania oraz przebiegu uczenia się i wychowania w konkretnych zespołach klasowych (np. Karty Wielospecjalistycznej Oceny Poziomu Funkcjonowania Ucznia, Indywidualnego Program Edukacyjno – Terapeutycznego). Omawiają z praktykantami dokumentację dotyczącą przebiegu nauczania: dzienniki lekcyjne i pozalekcyjne, arkusze ocen. Opiekunowie zapoznają praktykantów z działalnością Klasowych Zespołów Nauczycielskich oraz zasadami pomocy psychologiczno – pedagogicznej.
- Umożliwienie praktykantom obserwacji pracy doświadczonych nauczycieli. Opiekunowie praktyk starają się wręcz modelowo prezentować typowe zachowania nauczyciela wobec uczniów. W tej grupie wypowiedzi pojawiają się również te, które dotyczą prezentacji metod pracy z uczniami. Rzadko pojawiają się jednak wypowiedzi odwołujące się do prezentowania nowatorskich metod pracy z wychowankami. Respondenci akcentują raczej, że prezentują studentom typowe sposoby pracy z uczniami, bądź typowe metody radzenia sobie w sytuacjach trudnych. Służą radami dotyczącymi aspektów wychowawczych i dydaktycznych w pracy z uczniami.
- Dostarczanie praktykantom okazji do włączania się w pracę z uczniami.

- Pomoc praktykantom w przygotowywaniu scenariuszy zajęć, które samodzielnie prowadzą w trakcie praktyki, w tym również pomoc w zgromadzeniu potrzebnych do tych zajęć materiałów i pomocy dydaktycznych. Opiekunowie omawiają różne możliwości realizowania zakładanych w scenariuszach tematów zajęć.
- Hospitowanie zajęć prowadzonych przez praktykantów i udzielanie im informacji zwrotnych na temat sposobów pracy z uczniami, w tym uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Opiekunowie wyraźnie wskazują, że przekazując informacje zwrotną praktykantom starają się odnosić je do toku lekcji, realizowanych w trakcie zajęć celów operacyjnych, stosowanych metod i środków dydaktycznych i form organizacyjnych. Po przeprowadzonych zajęciach rozmawiają ze studentami o trudnościach wychowawczych, jakie zaistniały w trakcie zajęć. Starają się również odpowiadać na wszelkie pytania praktykantów.
- Przybliżanie praktykantom charakterystyki poszczególnych klas i ich uczniów. Dotyczy to ułatwienia praktykantom samodzielnego prowadzenia zajęć. Opiekunowie starają się przybliżyć praktykantom pewne zwyczaje panujące w określonych zespołach klasowych, ich zasady pracy i panujące w nich zwyczaje. W ten sposób uwrażliwiają studentów na potencjalne trudności, jakie mogą pojawić się w trakcie prowadzenia zajęć. Omawiają przykładowe sposoby radzenia sobie z sytuacjami trudnymi jakie mogą wywołać konkretni uczniowie.
- Niewielka część respondentów zwraca uwagę na to, że w trakcie praktyki starają się również rozwijać umiejętności studentów w zakresie samodzielnej ewaluacji własnej pracy i jej efektów.
- Kształtowanie postaw przyszłych pedagogów. W tej grupie wypowiedzi pojawiają się również te, które dotyczą kształtowania swoistej postawy pedagogicznej, która w świetle wypowiedzi respondentów jest pajdocentryczna. Wyraźnie obrazuje to następująca wypowiedź „Zależy mi na tym, aby od samego początku student był jak najbliżej dziecka, wpatrywał się w nie, rozpoznawał jego potrzeby”.

Co ważne, wyraźnie pojawiają się informacje o tym, że opiekunowie starają się stwarzać miłą, serdeczną atmosferę, po to, aby jak mówią „młodzi ludzie mieli szansę otworzyć się, a tym samym śmieiej prezentować swoje umiejętności pedagogiczne”.

Analiza wypowiedzi respondentów wskazuje, że niemal w każdej z nich na pierwszym miejscu pojawia się wątek zapoznawania praktykantów za zasadami organizacji pracy placówki oraz z dokumentacją procesu dydaktyczno-wychowawczego. Zaraz potem pojawia

się informacja o umożliwieniu studentom pracy z uczniami. Samodzielne prowadzenie zajęć przez praktykanta poprzedzone jest na ogół omówieniem przez opiekuna praktyk scenariusza zajęć sporządzonego przez praktykanta oraz rozmową na temat charakterystyki pracy oddziału klasowego, w którym mają być prowadzone projektowane zajęcia. Prowadzone zajęcia są hospitowane, a następnie omawiane przez opiekunów. Co charakterystyczne, nie każdy z opiekunów stara się prezentować własne metody pracy z uczniami, a jeśli już, nie są to metody nowatorskie. Na ogół opiekunowie prezentują sprawdzone, typowe czy wręcz rutynowe metody pracy z wychowankami. Dotyczy to również radzenia sobie z sytuacjami trudnymi. Niewielu opiekunów zwraca uwagę na cechy samych praktykantów. W większości koncentrują się na warsztacie i umiejętnościach studentów, rzadziej zaś odwołują się do kształtowania cech osobowych i postaw istotnych dla zawodu nauczycielskiego.

2.4. Zadania praktyki realizowane przez studentów APS w wypowiedziach opiekunów praktyk

W trakcie realizowania praktyk studenci realizują szereg zadań wpisujących się w obowiązki nauczyciela bądź pedagoga. Zadania te dotyczą obowiązków wypełnianych przez typowego nauczyciela lub pedagoga związanych z prowadzonym procesem dydaktyczno-wychowawczym oraz czynności związanych z rozwijaniem własnych umiejętności pracy z uczniami i doskonaleniem cech osobowych niezbędnych w tego typu pracy. Zadania, jakie realizują praktykanci mają ich przygotować do pracy nauczyciela lub pedagoga zarówno od strony umiejętności pracy z uczniem w trakcie zajęć, jak i od strony formalno-prawnej. Rzadziej pojawiają się zadania dotyczące rozwoju kompetencji społecznych praktykantów związane np.: z wymogiem uczestniczenia w imprezach szkolnych, uczestniczenia w życiu placówki, czy pomocy w przygotowywaniu zajęć prowadzonych np. przez opiekuna praktyki. Niezwykle rzadko respondenci zwracali uwagę na konieczność wykazywania przez praktykantów prawidłowych postaw pedagogicznych. Być może jest to powodowane faktem, że tego typu zachowania trudno oceniać.

Co charakterystyczne to właśnie zadania dotyczące sfery formalno-prawnej pracy nauczyciela wymieniane są na pierwszym miejscu. Można zaliczyć do nich między innymi:

- Zapoznanie ze strukturą, organizacją oraz planami pracy dydaktyczno-wychowawczej placówki edukacyjnej, w której odbywa się praktyka.
- Zapoznanie z dokumentacją dzieci, organizacją nauczania oraz planem wychowawczym.

- Zapoznanie z dokumentacją prowadzoną przez nauczyciela – prowadzenie dziennika zajęć lekcyjnych.
- Prowadzenie dokumentacji dotyczącej zajęć i sytuacji dydaktyczno-wychowawczych.
- Zapoznanie z formami i działaniami wspierającymi ucznia na terenie placówki.

Warto zwrócić uwagę na fakt, że opiekunowie praktyk bardzo mocno akcentują konieczność zapoznania się przez praktykantów z planem pracy dydaktyczno wychowawczej obowiązującym w placówce, zaznajomienia się z przykładową dokumentacją dotyczącą uczniów i ich postępów w nauce, a także prawidłowego prowadzenia tego typu dokumentacji przez nauczyciela.

Niejako w drugiej kolejności respondenci zwracają uwagę na zadania praktykantów związane z doskonaleniem umiejętności pracy z uczniami. Do tej grupy zadań opiekunowie praktyk zaliczają:

- Poznawanie działań wspierających rozwój dziecka w placówce.
- Obserwowanie zajęć prowadzonych przez doświadczonych nauczycieli lub innych studentów (sporządzanie protokołów i pisemnych uwag na temat zajęć).
- Przygotowywanie konspektów zajęć, planowanie samodzielnych oddziaływań dydaktyczno-wychowawczych.
- Samodzielne prowadzenie zajęć z uczniami z wykorzystaniem różnorodnych metod dydaktycznych i wychowawczych.
- Podejmowanie działań wychowawczych.
- Tworzenie pisemnych uwag na temat przebiegu zajęć, protokołów i konspektów zajęć, planu rozwoju dziecka, charakterystyki dziecka i grupy.

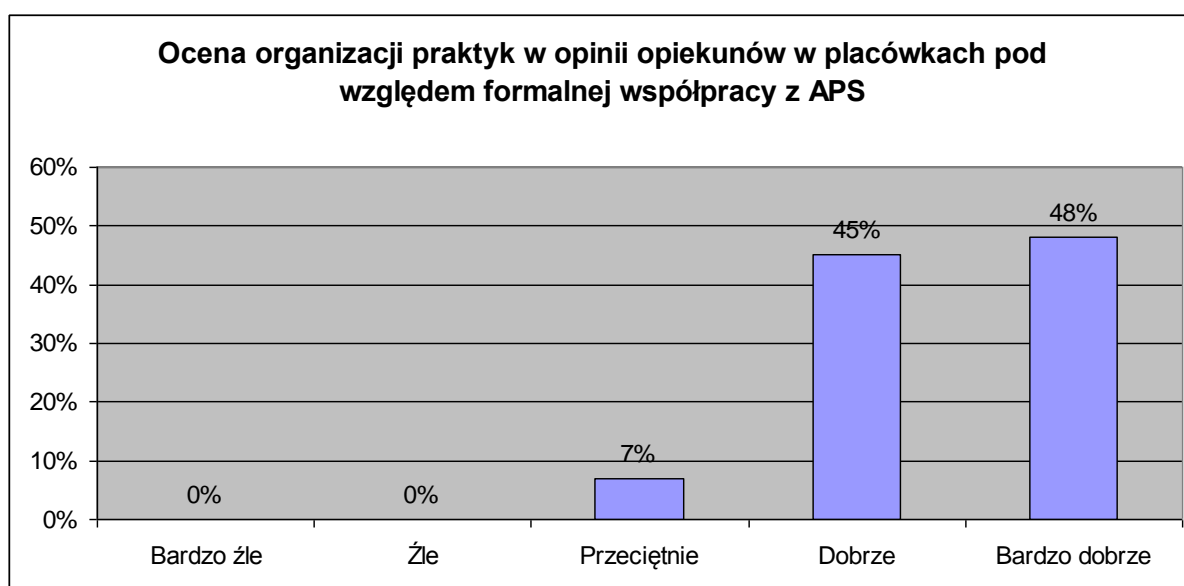
Zadania te koncentrują się na umiejętności przygotowywania zajęć z uczniami oraz ich prowadzenia. Co interesujące w tej grupie zadań w zasadzie nie pojawiają się zadania odwołujące do poznawania nowatorskich metod pracy z uczniami, czy radzenia sobie z sytuacjami trudnymi i nietypowymi. Z wypowiedzi respondentów można wręcz wysnuć wniosek, że praktyki w placówkach nie do końca temu służą. Wypowiedzi opiekunów praktyk, wskazują bardziej na to, że kładą oni nacisk na doskonalenie umiejętności już przez studentów posiadanych oraz prezentowanie standardowych metod pracy z wychowankami. Co istotne, wszyscy opiekunowie praktyk zgodnie wskazują, że studenci mają za zadanie na podstawie wiedzy zdobytej w toku studiów przygotować zajęcia, a następnie je poprowadzić. Proces ten odbywa się pod kontrolą opiekunów praktyk, a przeprowadzone zajęcia stają się

przyczynkiem do autorefleksji nad własnym sposobem pracy oraz materiałem do uwag ze strony opiekunów praktyk.

W trakcie praktyk studenci realizują również zadania diagnostyczne. Do ich podstawowego obowiązku należy poznanie zespołu klasowego, z którym będą prowadzić zajęcia. Dotyczy to zarówno umiejętności korzystania z dokumentacji szkolnej jak i umiejętności rozpoznawania potrzeb, oczekiwań i możliwości uczniów w toku rozmów z samymi uczniami jak i kadrą pedagogiczną placówki. Respondenci rzadziej zwracają uwagę na zadania związane z umiejętnościami prowadzenia rozmowy kierowanej z dziećmi (poruszanie tematów ważnych i bliskich dziecku), czy umiejętności sporządzania diagnozy ucznia.

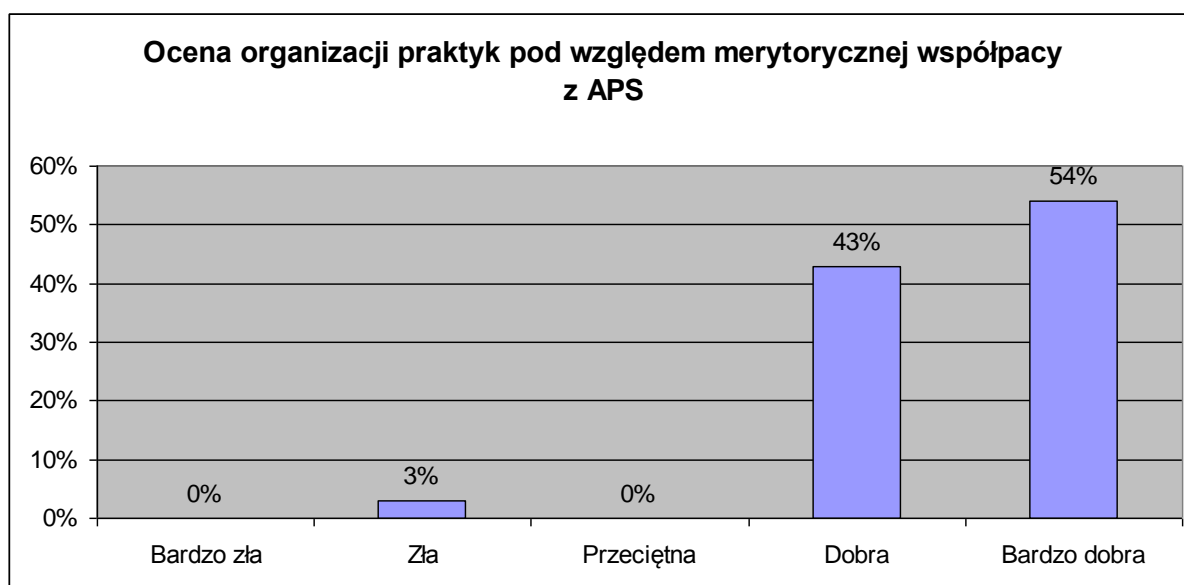
2.5. Ocena organizacji praktyk studenckich w opinii opiekunów praktyk

W pierwszej kolejności poproszono respondentów o ocenę (na skali pięciopunktowej, gdzie 1 – ocena bardzo zła, a 5 – ocena bardzo wysoka) współpracy formalnej z Uczelnią, rozumianej jako przygotowanie dokumentów oraz zawieranie porozumień z placówkami, w których odbywały się praktyki. Respondenci bardzo wysoko oceniali współpracę z Akademią w tym zakresie, średnia ocen wyniosła $M = 4.41$ przy $SD = .64$. Ogółem 93% nauczycieli oceniło ten aspekt organizacji praktyk dobrze lub bardzo dobrze. Uzasadnienia odpowiedzi wskazywały jednoznacznie na czytelność dokumentów, jasne reguły współpracy, oraz dobry kontakt z przedstawicielami Uczelni.

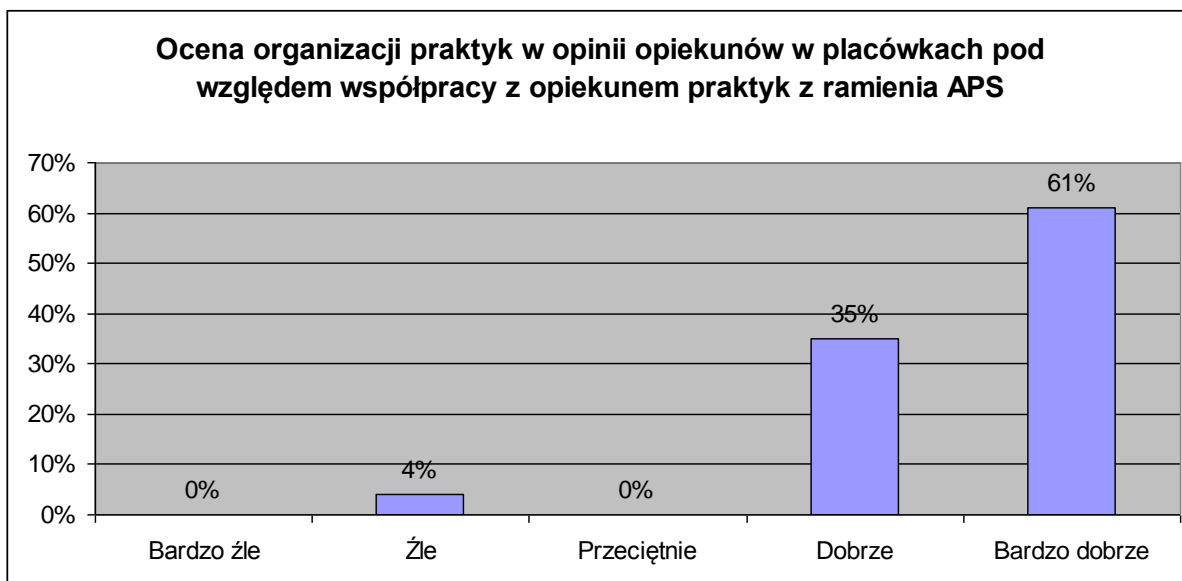
Wykres 2.1. Ocena organizacji praktyk pod względem formalnym

Respondenci bardzo wysoko oceniali również współpracę z Uczelnią na poziomie merytorycznym. Średnia ocena współpracy merytorycznej (na skali pięciopunktowej, gdzie 1 – ocena bardzo zła, a 5 – ocena bardzo wysoka), rozumianej jako określenie wytycznych do realizacji programu praktyk wyniosła $M = 4.46$ przy $SD = .69$. Ogółem 97% nauczycieli oceniło ten aspekt organizacji praktyk dobrze lub bardzo dobrze. Uzasadnienia odpowiedzi wskazywały na czytelne wymagania dotyczące programu realizacji praktyk studenckich. Ponadto nauczyciele wskazywali na merytoryczną wartość szkoleń prowadzonych przez APS dla opiekunów praktyk w ramach programu Dobre praktyki studenckie. Określali owe szkolenia jako przydatne w ich pracy oraz wysoko oceniali sposób ich przeprowadzenia. Warto tym samym zwrócić uwagę na konieczność kontynuowania programu Dobre praktyki studenckie, jako merytorycznej formy współpracy Akademii z placówkami, realizującymi praktyki studenckie.

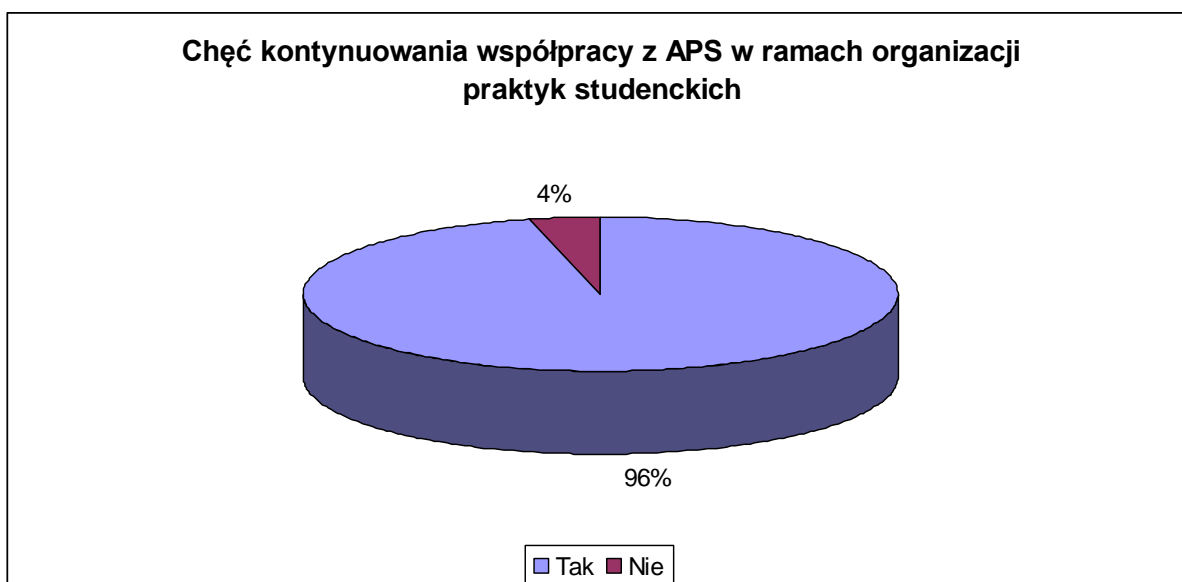
Wykres 2.2. Ocena organizacji praktyk pod względem merytorycznym

Respondenci bardzo wysoko oceniali współpracę z opiekunami praktyk studenckich z ramienia APS. Średnia ocena współpracy w tym zakresie (na skali pięciopunktowej, gdzie 1 – ocena bardzo zła, a 5 – ocena bardzo wysoka) wyniosła $M = 4.54$; $SD = .71$. Ogółem 96% nauczycieli oceniło ten aspekt organizacji praktyk dobrze lub bardzo dobrze. Uzasadnienia odpowiedzi wskazywały na dobry kontakt z opiekunami praktyk z ramienia APS oraz ich gotowość do pomocy.

Wykres 2.3. Ocena organizacji praktyk pod względem współpracy z opiekunem praktyk z ramienia APS

Wydaje się, że zadowolenie ze współpracy z Akademią przekłada się na chęć dalszej współpracy. Zdecydowana większość (96%) respondentów deklaruje, że chciałby, aby w kolejnym roku akademickim studenci APS odbywali praktyki w ich placówkach.

Wykres 2.4. Chęć kontynuowania współpracy z APS w ramach organizacji praktyk studenckich

2.6. Wskazówki dotyczące organizacji i przebiegu praktyk studenckich w opinii opiekunów praktyk

Jako mocne strony organizacji praktyk respondenci wskazywali jasno określone cele oraz zakres czynności i obowiązków zarówno studentów, jak i nauczycieli w placówkach. Nauczyciele w placówkach zwracali uwagę na dobrze przygotowaną dokumentację praktyk i jasne wymagania merytoryczne wobec nich. W związku z tym, że zdecydowana większość ankiet pochodziła od nauczycieli objętych programem Dobre Praktyki Studenckie, pojawiały się bardzo liczne głosy o łatwym kontakcie ze studentami i przedstawicielami APS za pomocą platformy komunikacyjnej oraz możliwości uczestniczenia w bezpłatnych szkoleniach organizowanych przez APS. Platforma internetowa zawierała zdaniem respondentów niezbędne informacje o praktykach i ułatwiała kontakt ze studentami. Respondenci zwracali również uwagę na możliwość wyboru terminów realizowanych szkoleń. Tym samym opiekunowie po raz kolejny wystawili wysoką ocenę procesowi organizacji praktyk w programie Dobre Praktyki Studenckie od strony formalnej. Wydaje się zatem, że zastosowanie nowoczesnych technologii w organizacji i realizacji praktyk jest bardzo dobrym kierunkiem zmian. W wypowiedziach respondentów jako mocna strona organizacji praktyk pojawia się również wysoka ocena przygotowania merytorycznego studentów, dzięki czemu mogą oni w pełni korzystać z możliwości kontaktu z jak to nazywają „żywą pedagogiką”, doskonaląc swoje umiejętności praktyczne.

Do słabych stron organizowania praktyk studenckich respondenci zaliczają przede wszystkim nadmierną liczbę dokumentów związanych z dokumentacją odbywania praktyk oraz problemy z dyspozycyjnością studentów. Głosy dotyczące tego, że studenci w trakcie trwania praktyk mają obowiązkowe zajęcia na Akademii pojawiają się bardzo często. Niestety tego typu rozwiązanie zdaniem respondentów zakłóca realizację praktyk. Dochodzi do kolizji terminów, studenci nie pojawiają się na hospitowanych zajęciach, bądź odwołują prowadzone przez siebie zajęcia, gdyż w tym czasie mają obowiązkowe zajęcia prowadzone na Akademii. Ich zdaniem praktykanci powinni przez cały dzień przebywać w placówce, aby móc uczestniczyć w zajęciach uczniów i odbywać praktykę w sposób ciągły. Tymczasem przychodzenie na praktyki dopiero po zakończeniu zajęć na Akademii powoduje, że nie mogą uczestniczyć w zajęciach, które są w tym czasie realizowane w placówce. Obrazuje to przykładowa wypowiedź „*Studenci nie mają czasu na realizowanie praktyki! Uczelnia nie zwalnia ich z zajęć. Bardzo często jest tak, że student może po południu jak skończy zajęcia a odbywanie praktyki w przedszkolu ma sens w godzinach 7.00-13.00, kiedy realizowana jest podstawa programowa*”. Ponadto respondenci skarżą się na to, że występują okresy

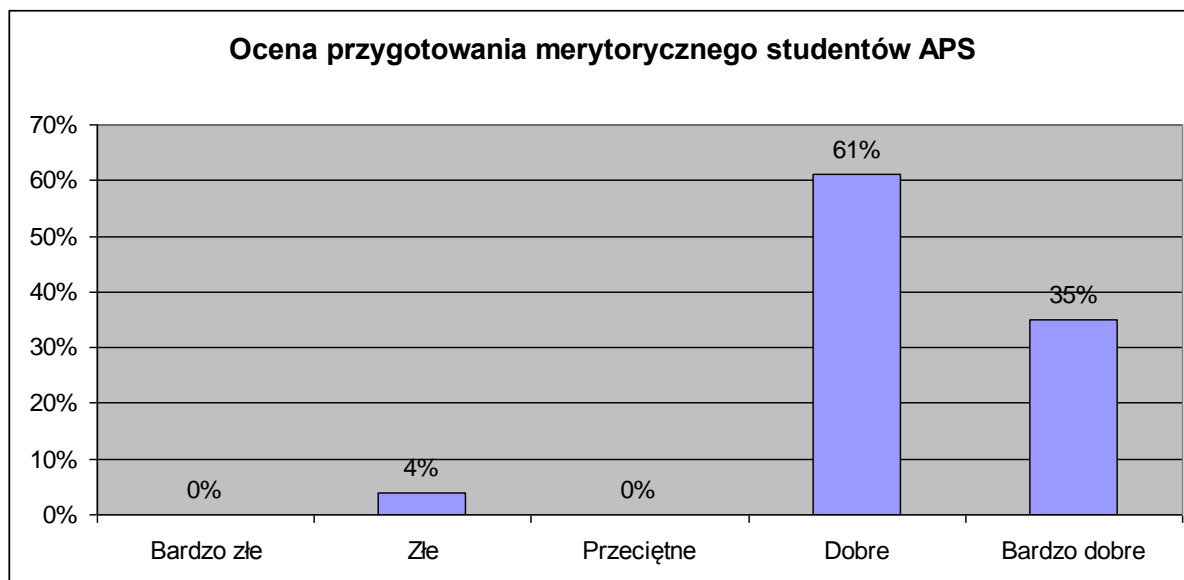
kumulowania się praktykantów w tym samym czasie. Ich zadaniem studenci najczęściej zgłaszają się na praktyki na ostatnią chwilę, kiedy zakończą część zajęć na Akademii i mogą poświęcić czas na praktykę. Bardzo często odbywa się to na początku (wrzesień) lub na końcu roku szkolnego, kiedy jak twierdzą respondenci w szkole jest najwięcej obowiązków związanych z realizacją procesu dydaktyczno-wychowawczego, w związku z czym nie mogą oni w pełni skupić się na pracy z praktykantami. Uciążliwe dla opiekunów praktyki są również formalności związane z dokumentacją przebiegu praktyk. Dotyczy to w szczególności programu „Dobre Praktyki Studenckie”, gdzie sposób wypełniania grafiku zajęć na platformie zajmuje wiele czasu. Obrazuje to przykładowa wypowiedź *„Sposób wypełniania grafiku hospitacji na platformie – trzeba wracać do danego dnia, zapisywać informacje dla każdej godziny i ponownie wracać do terminarza. Mając studentów odbywających praktyki w szkole podstawowej i gimnazjum za każdym razem trzeba było pilnować czy zaznaczony jest odpowiedni kod praktyk i czy wpisuje się dane w odpowiednie miejsce. Dla dłużej trwających praktyk wypełnienie kilkunastu dni rozłożonych w przeciągu np. miesiąca zabierało mnóstwo czasu, brak było szybkiego wyszukiwania terminu.”*. Opiekunowie praktyk zwracają uwagę na konieczność uproszczenia formalności, zmniejszenia liczby dokumentów do wypełnienia związanych z dokumentacją przebiegu praktyki.

Opiekunowie praktyk w placówkach pytani o to, co należałoby usprawnić w ich organizacji wskazują jednoznacznie, że: a) ustalić określony czas odbywania praktyki, tak aby czas odbywania praktyk nie pokrywał się z zajęciami na Akademii lub z innymi praktykami; b) zmniejszyć ilość dokumentów, zwiększyć automatyzację zaliczania praktyk na platformie; c) zmniejszyć objętość dziennika praktyk i wyposażyć opiekunów praktyk we wskazówki, co do sposobu jego wypełniania; d) zwiększyć ilość godzin praktyk.

2.7. Ocena współpracy ze studentami APS w opinii opiekunów praktyk

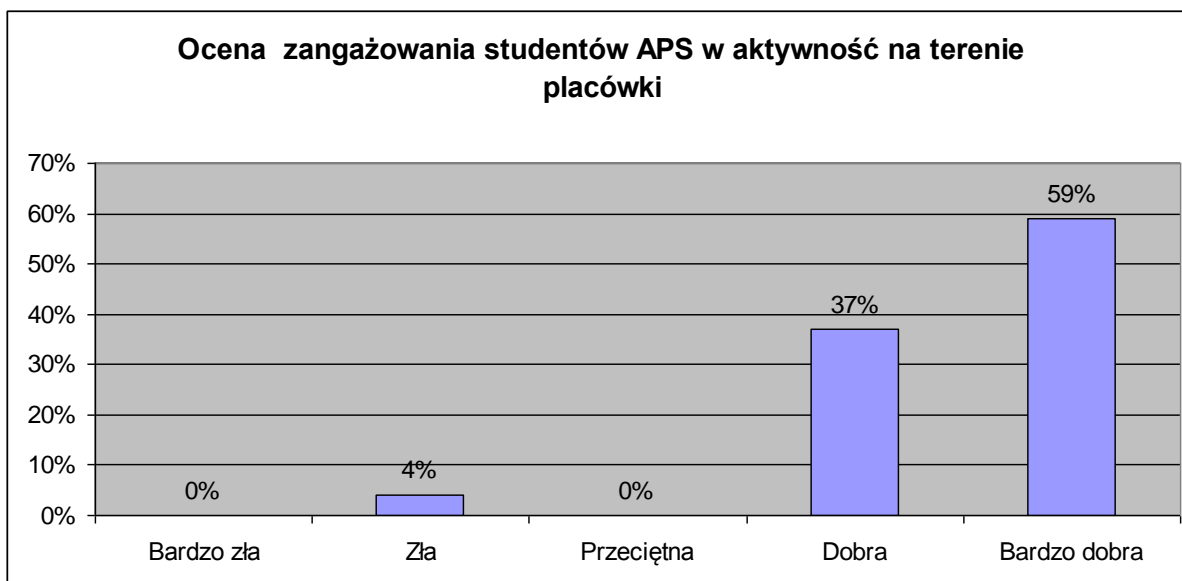
Opiekunów praktyk w placówkach poproszono o ocenę (na skali pięciopunktowej, gdzie 1 – ocena bardzo zła, a 5 – ocena bardzo wysoka) przygotowania merytorycznego studentów Akademii. Przygotowanie merytoryczne rozumiane było jako wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne studentów do realizacji praktyki w danej placówce. Respondenci wysoko oceniali przygotowanie merytoryczne studentów APS do realizacji praktyk, średnia ocen wyniosła $M = 4.27$ przy $SD = .67$. Ogółem 96% nauczycieli oceniło przygotowanie merytoryczne studentów APS do odbywania praktyki jako dobre lub bardzo dobre.

Uzasadnienia odpowiedzi wskazywały na ich samodzielność i dobre lub przynajmniej wystarczające przygotowanie teoretyczne. Rzadko pojawiały się głosy wskazujące, że przygotowanie merytoryczne studentów nie jest jednakowo wysokie, to jest że zdarzają się również osoby słabo przygotowane do odbywania praktyki.

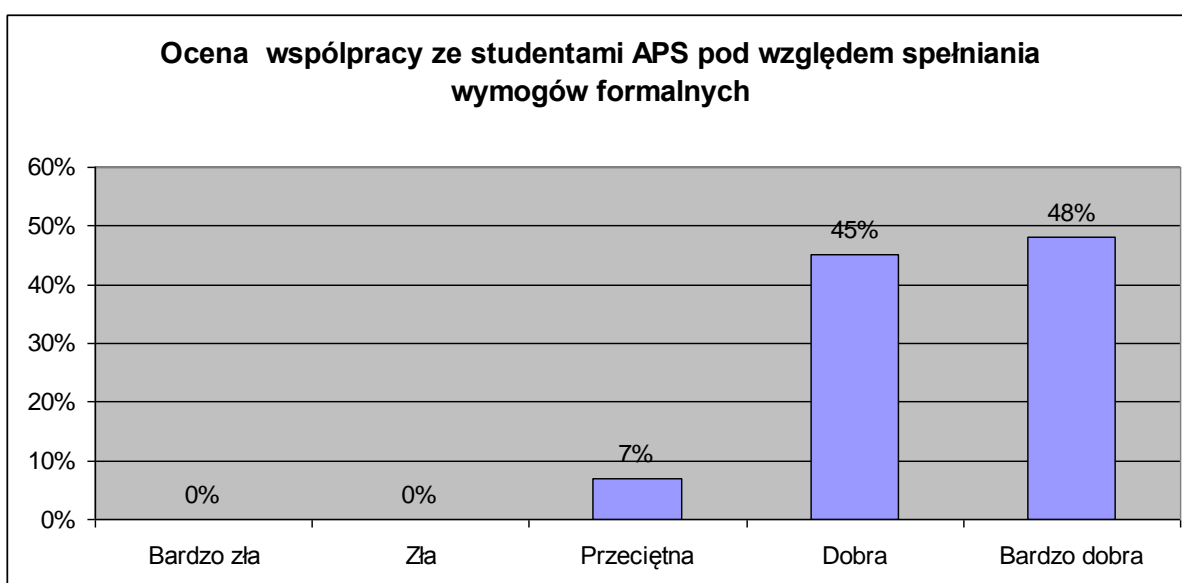
Wykres 2.5. Ocena przygotowania merytorycznego studentów APS do odbywania praktyki

Opiekunowie praktyk bardzo wysoko oceniali zaangażowanie studentów APS w pracę w placówce (ocena na skali pięciopunktowej, gdzie 1 – ocena bardzo zła, a 5 – ocena bardzo wysoka). Średnia ocen zaangażowania wyniosła $M = 4.56$ przy $SD = .58$. Ogółem 96% nauczycieli oceniło zaangażowanie studentów APS w pracę w placówce jako dobre lub bardzo dobre, z czego zdecydowana większość respondentów oceniała je jako bardzo dobre. Uzasadnienia odpowiedzi wskazywały na to, że studenci są chętni do pomocy, zaangażowani w aktywność na terenie placówki, wykazują duże zainteresowanie tym, co dzieje się w placówce, są kreatywni i samodzielni w prowadzeniu zajęć. Rzadko pojawiały się również głosy o braku zainteresowania studentów aktywnością na terenie placówki.

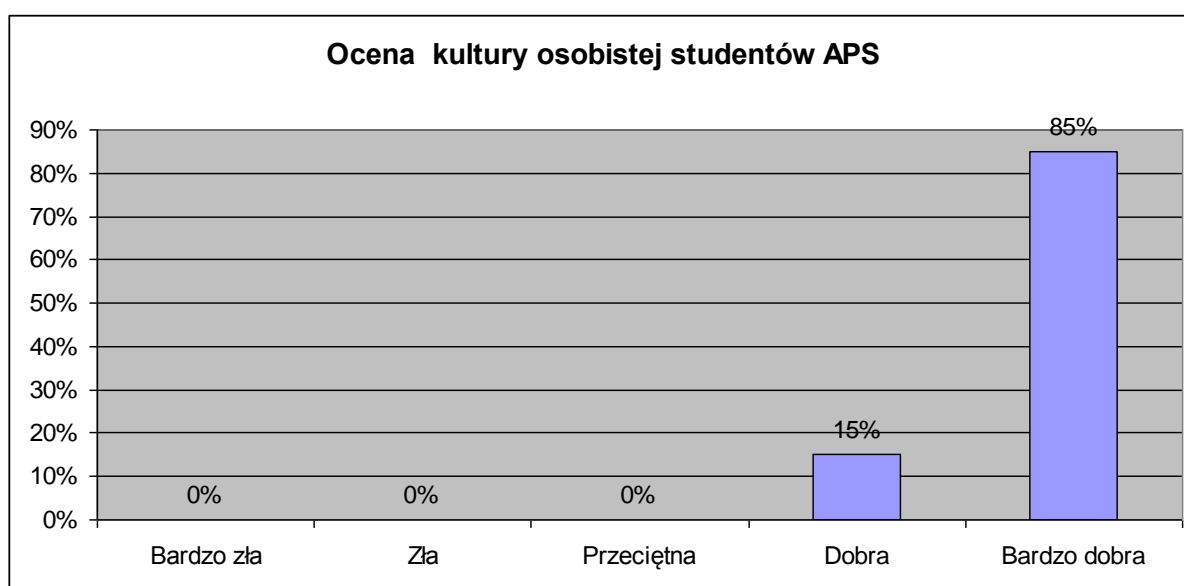
Wykres 2.6. Ocena współpracy ze studentami APS pod względem ich zaangażowania w pracę w placówce

Studenci APS dobrze wywiązują się z obowiązków formalnych związanych z odbywaniem praktyki. Średnia ocena respondentów (na skali pięciopunktowej, gdzie 1 – ocena bardzo zła, a 5 – ocena bardzo wysoka) wyniosła $M = 4.41$ przy $SD = .64$. Ogółem 93% nauczycieli oceniło ten aspekt funkcjonowania studentów APS dobrze lub bardzo dobrze. Uzasadnienia odpowiedzi wskazywały na punktualność studentów APS. Pojawiły się jednak głosy, że bywało i tak, że studenci nie pojawiali się w placówce, gdyż kolidowało to z ich zajęciami w Akademii. Co istotne na ten sam problem wskazywali również studenci.

Wykres 2.7. Ocena współpracy ze studentami APS pod względem spełniania wymogów formalnych

Opiekunowie praktyk bardzo wysoko oceniali kulturę osobistą studentów APS (ocena na skali pięciopunktowej, gdzie 1 – ocena bardzo zła, a 5 – ocena bardzo wysoka). Średnia ocen wyniosła $M = 4.85$ przy $SD = .36$. Ogółem 100% nauczycieli oceniło kulturę osobistą studentów APS dobrze lub bardzo dobre, z czego zdecydowana większość (85%) respondentów wystawiła w tym zakresie oceny najwyższe. Uzasadnienia odpowiedzi wskazywały na takt i troskę studentów APS o dzieci.

Wykres 2.8. Ocena współpracy ze studentami APS pod względem kultury osobistej

2.8. Ocena szans zatrudnienia absolwentów APS w wyuczonym zawodzie w opinii opiekunów praktyk

Opiekunowie praktyk pytani o szanse zatrudnienia absolwentów APS w zawodzie wyuczonym w trakcie studiów stwierdzają, że nie umieją tego ocenić. Warto zauważyć, że tak samo wypowiadali się w tym zakresie sami studenci. Zdaniem opiekunów praktyk szanse zatrudnienia w zawodzie nauczycielskim zależą od wielu czynników, w tym szczególnie od kurczącego się obecnie rynku pracy. Niemniej wysoko oceniają przygotowanie merytoryczne studentów APS, w tym ich wiedzę oraz umiejętności profesjonalne, które są niezbędne do pracy w tym zawodzie. Ich zdaniem tym, co stanowi duży atut na rynku pracy jest dziś doświadczenie, a możliwość odbywania praktyk w różnych placówkach, pozwala na jego zdobycie i skonfrontowanie wiedzy, kompetencji i umiejętności zdobywanych w toku studiów

z faktycznymi zadania, jakich wymaga dany zawód. Ich zdaniem, jeśli już absolwenci APS znajdują pracę to poradzą sobie z jej wykonywaniem.

2.9. Wnioski z badań opiekunów praktyk

- W opinii opiekunów praktyk w placówkach celem praktyki jest przygotowanie studentów APS do pełnienia w przyszłość roli nauczyciela. Wyraźnie wskazują, że w trakcie praktyki wdrażają studentów do przyszłej pracy zawodowej, do profesjonalnego wykonywania wszelkich czynności organizacyjnych, dydaktycznych i wychowawczych, jakie wpisują się w obowiązki zawodowe nauczyciela lub pedagoga.
- W trakcie realizowania praktyk studenci realizują szereg zadań wpisujących się w obowiązki nauczyciela bądź pedagoga. Zadania te dotyczą obowiązków wypełnianych przez typowego nauczyciela lub pedagoga związanych z prowadzonym procesem dydaktyczno-wychowawczym oraz obowiązków związanych z rozwijaniem umiejętności pracy z uczniami oraz doskonaleniem cech osobowych niezbędnych w tego typu pracy. Zadania, jakie realizują praktykanci mają ich przygotować do pracy nauczyciela lub pedagoga zarówno od strony umiejętności pracy z uczniem w trakcie zajęć, jak i od strony formalno prawnej.
- Opiekunowie praktyk w placówkach bardzo wysoko oceniają organizację praktyk pod względem współpracy formalnej oraz merytorycznej z Akademią. Wysoko oceniają współpracę z opiekunami praktyk z ramienia APS. Ich zdaniem zasady współpracy z Akademią dotyczące sposobu organizacji i przebiegu praktyk są czytelne, a jasno określone cele oraz zakres czynności i obowiązków zarówno studentów, jak i nauczycieli w placówkach ułatwia realizację praktyk. Nauczyciele w placówkach zwracają uwagę na dobrze przygotowaną dokumentację praktyk i jasne wymagania merytoryczne wobec nich. Ich zdaniem kontakt z przedstawicielami APS jest dobry i nastawiony na współpracę. Są to w opinii respondentów mocne strony organizacji praktyk studenckich.
- Do słabych stron organizowania praktyk studenckich respondenci zaliczają przede wszystkim nadmierną liczbę dokumentów związanych z dokumentacją odbywania praktyk przez studentów oraz problemy z dyspozycyjnością studentów, wynikające z nakładania się terminów realizacji obowiązkowych zajęć na Akademii oraz terminami praktyk. Ich zdaniem problemy te należy rozwiązać dążąc do: a) ustalenia terminu odbywania praktyki, w taki sposób aby nie pokrywał się z zajęciami na Akademii lub

z innymi praktykami; b) zmniejszenia ilość dokumentów, zwiększenia automatyzacji zaliczania praktyk na platformie;

- Na uwagę zasługuje realizacji programu „Dobre Praktyki Studenckie”. Nauczyciele w placówkach są zadowoleni z realizacji programu, ponieważ poza posyłaniem studentów na praktyki Akademia oferuje im bezpłatne szkolenia, w trakcie, których oni również mogą doskonalić swoje umiejętności zawodowe.
- Na kontynuowanie zasługuje rozwijanie i doskonalenie funkcjonalności platformy edukacyjnej do kontaktu opiekunów praktyk ze studentami oraz przedstawicielami APS.
- Opiekunowie praktyk w placówkach wysoko oceniają przygotowanie merytoryczne studentów APS do realizacji praktyk. Ich zdaniem jeśli tylko studentom APS uda się znaleźć pracę w zawodzie nauczycielskim to bez problemu poradzą sobie z jego wykonywaniem.
- Opiekunowie praktyk bardzo wysoko oceniali zaangażowanie studentów APS w pracę w placówce. Ich zdaniem studenci są chętni do pomocy, wykazują duże zainteresowanie i zaangażowanie w aktywność na terenie placówki, są kreatywni i samodzielni w prowadzeniu zajęć.
- Studenci APS dobrze wywiązują się z obowiązków formalnych związanych z odbywaniem praktyki.
- Opiekunowie praktyk bardzo wysoko oceniają kulturę osobistą studentów APS.
- Zdecydowana większość respondentów deklaruje, że chciałby, aby w kolejnym roku akademickim studenci APS odbywali praktyki w ich placówkach

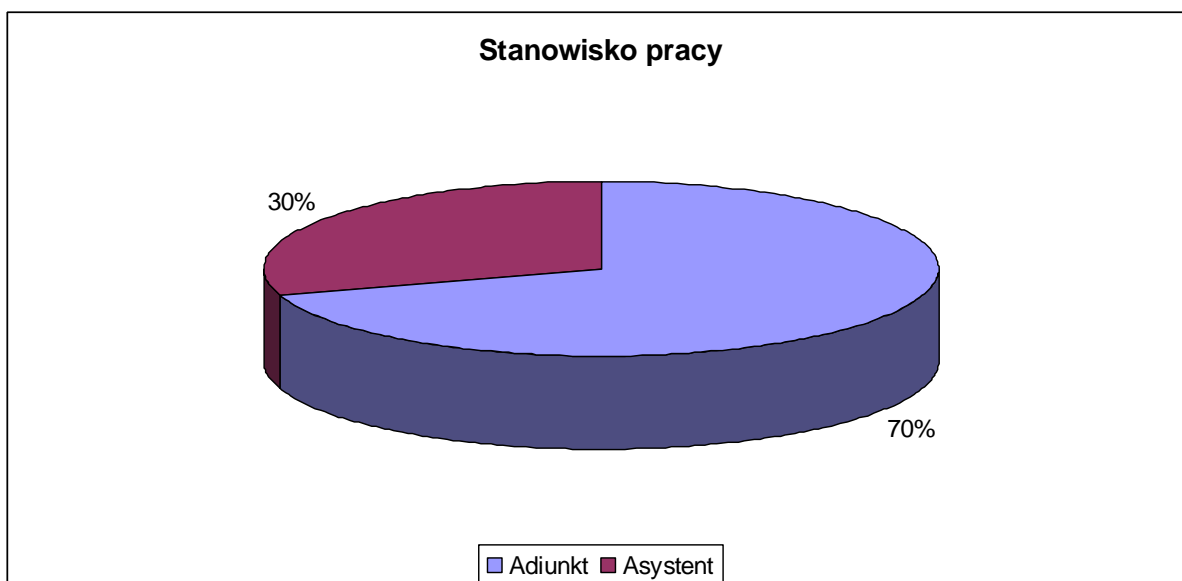
Część 3: Ocena realizacji praktyk w opinii opiekunów praktyk z ramienia APS

3.0. Wprowadzenie

W badaniach udział wzięli nauczyciele, którzy byli opiekunami praktyk w bieżącym roku akademickim. Zorganizowano spotkanie dla opiekunów, w trakcie którego wyjaśniono potrzebę przeprowadzenia badań ewaluacyjnych dotyczących praktyk. Zostali oni poproszeni o wypełnienie przygotowanego narzędzia. Badaniami zostało objętych 17 nauczycieli na studiach stacjonarnych oraz na studiach niestacjonarnych. Ostatecznie w badaniach wzięli udział opiekunowie praktyk na następujących specjalnościach: pedagogika przedszkolna z edukacją wczesnoszkolną, wychowanie przedszkolne, pedagogika wczesnoszkolna i korekcyjna, psychopedagogika kreatywności, terapia pedagogiczna, pedagogika zdolności i technologia informacyjna, edukacja artystyczna w zakresie sztuk plastycznych, doradztwo zawodowe i BHP, profilaktyka społeczna z resocjalizacją, edukacja medialna oraz pedagogika resocjalizacyjna.

3.1. Charakterystyka badanej próby

W badaniu wzięło udział 10 nauczycieli akademickich będących opiekunami praktyk z ramienia APS. Zdecydowana większość z nich to adiunkci (70%), pozostałe osoby to asystenci.

Wykres 3.1. Odsetek opiekunów praktyk z ramienia APS ze względu na zajmowane stanowisko pracy

Badani nauczyciele akademicy reprezentowali wszystkie trzy kierunki studiów prowadzone na Wydziale Nauk Pedagogicznych, z czego 60% stanowili nauczyciele zatrudnieni na kierunku pedagogika, 40% na kierunku pedagogika specjalna i 10% na kierunku edukacja artystyczna w zakresie sztuk plastycznych.

Każdy z nich był opiekunem praktyk dla studentów 3 roku studiów I stopnia (zarówno stacjonarnych jak i niestacjonarnych) objętych niniejszym badaniem. Przeciętnie jeden opiekun praktyk z ramienia APS miał pod opieką pięć grup studenckich (zestawienie obejmuje zarówno studia stacjonarne jak i niestacjonarne) $M = 5.13$; $SD = 2.80$; Modalna = 2. Respondenci znacznie różnili się liczbą grup studenckich znajdujących się pod ich opieką (min = 1 ; max = 9).

Niemal każdy (89%) z respondentów miał doświadczenie zawodowe wykraczające poza pracę na uczelni wyższej, przy czym najczęściej była to praca w charakterze nauczyciela w szkole lub pedagoga w poradni psychologiczno-pedagogicznej, wychowawcy.

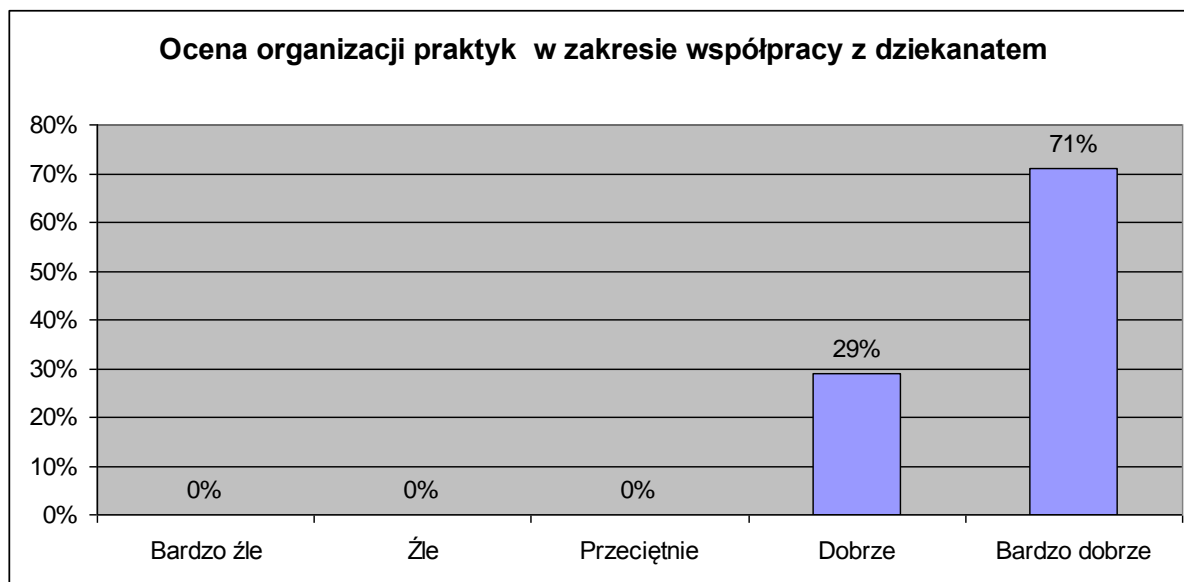
Wykres. 3.2. Doświadczenie zawodowe opiekunów praktyk z ramienia APS

3.2. Ocena organizacji praktyk w opinii opiekunów z ramienia APS

Opiekunowie praktyk z ramienia APS byli poproszeni o ocenę organizacji praktyk studenckich w zakresie współpracy z: dziekanatem, placówkami, koordynatorami praktyk oraz samymi studentami. Ocena powyższych aspektów organizacji praktyk odbywała się na skali pięciopunktowej, gdzie 1 oznaczało ocenę bardzo złą, zaś 5 ocenę bardzo dobrą.

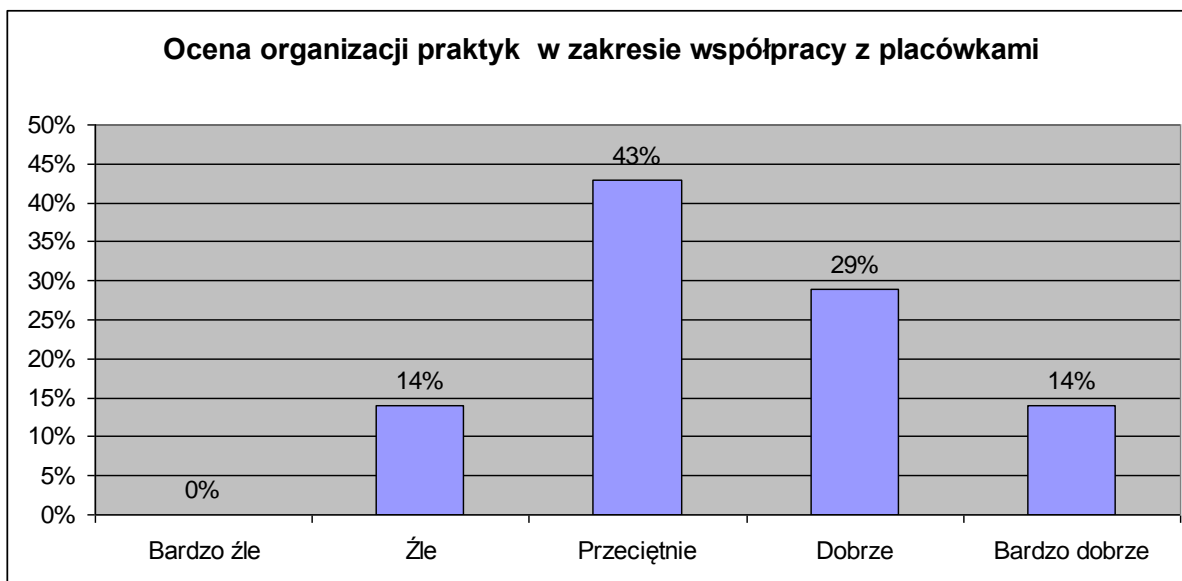
Respondenci bardzo dobrze oceniają praktyki pod względem współpracy z dziekanatem w zakresie przygotowywania dokumentów oraz zawierania porozumień z placówkami

$M = 4.71$; $SD = .49$. Dwie trzecie z nich (71%) wystawia współpracy z dziekanatem ocenę najwyższą, pozostali zaś oceniają ją dobrze. W uzasadnieniach oceny wskazują, że nie widzą żadnych uchybień we pracy dziekanatu. Dokumenty są przygotowywane bardzo sprawnie i szybko, a pojawiające się problemy są natychmiast dla dobra studentów rozwiązywane.

Wykres 3.3. Ocena organizacji praktyk w zakresie współpracy z dziekanatem w opinii opiekunów praktyk z ramienia APS

Opiekunowie praktyk z ramienia APS raczej przeciętnie oceniają współpracę z placówkami pod względem gotowości do przyjęcia studentów oraz realizacji programu praktyk $M = 3.43$; $SD = .98$. Niemal co drugi z nich (43%) wystawia w tym zakresie ocenę przeciętną, co trzeci zaś (29%) dobrą. Większość z respondentów skarży się, że placówki nie chcą przyjmować studentów na praktyki. Ponadto opiekunowie z ramienia APS wskazują, że mają problemy z kontrolą realizacji praktyk w samych placówkach, ponieważ nie zawsze mają pełne dane kontaktowe placówek (chodzi w szczególności o numery telefonów) oraz nie zawsze mają możliwość udania się do placówki ze względu na obowiązki pełnione w tym czasie na terenie Akademii.

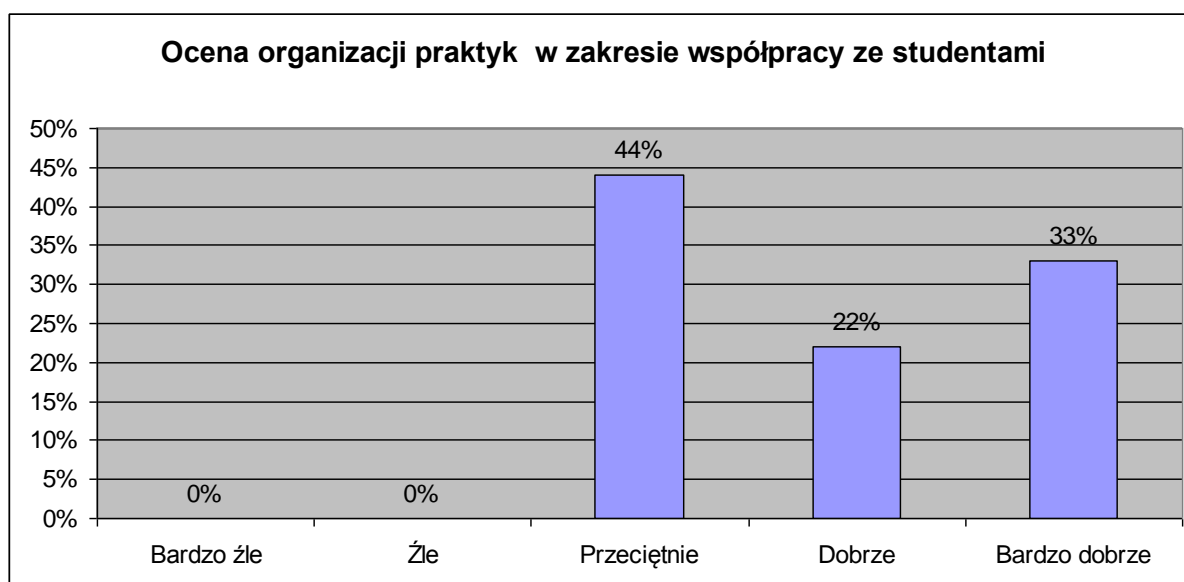
Wykres 3.4. Ocena organizacji praktyk w zakresie współpracy z placówkami w opinii opiekunów praktyk z ramienia APS

Opiekunowie praktyk z ramienia APS dobrze oceniają współpracę z koordynatorami praktyk $M = 4.13$; $SD = .99$. Co drugi z nich (50%) wystawia w tym zakresie ocenę dobrą, podczas gdy co trzeci (38%) ocenę najwyższą. Respondenci wskazują na to, że koordynatorzy praktyk są bardzo pomocni w nawiązywaniu kontaktów z placówkami, ponadto błyskawicznie reagują na pojawiające się problemy. Współpracę w tym zakresie oceniają jako życzliwą i merytoryczną.

Wykres 3.5. Ocena organizacji praktyk w zakresie współpracy z przełożonymi w opinii opiekunów praktyk z ramienia APS

Opiekunowie praktyk z ramienia APS dobrze oceniają współpracę ze studentami w zakresie kontaktu oraz zaliczania praktyk w przeznaczonym na to terminie $M = 3.89$; $SD = .93$. Niemal co drugi z nich (44%) wystawia w tym zakresie ocenę przeciętną, podczas gdy co trzeci (33%) ocenę najwyższą. Respondenci wskazują, że na ogół studenci do ostatniej chwili zwlekają z realizacją i zaliczaniem praktyk. Niemniej współpracę oceniają pozytywnie, chociaż jest to uzależnione od poziomu organizacji samych grup studenckich oraz poszczególnych osób.

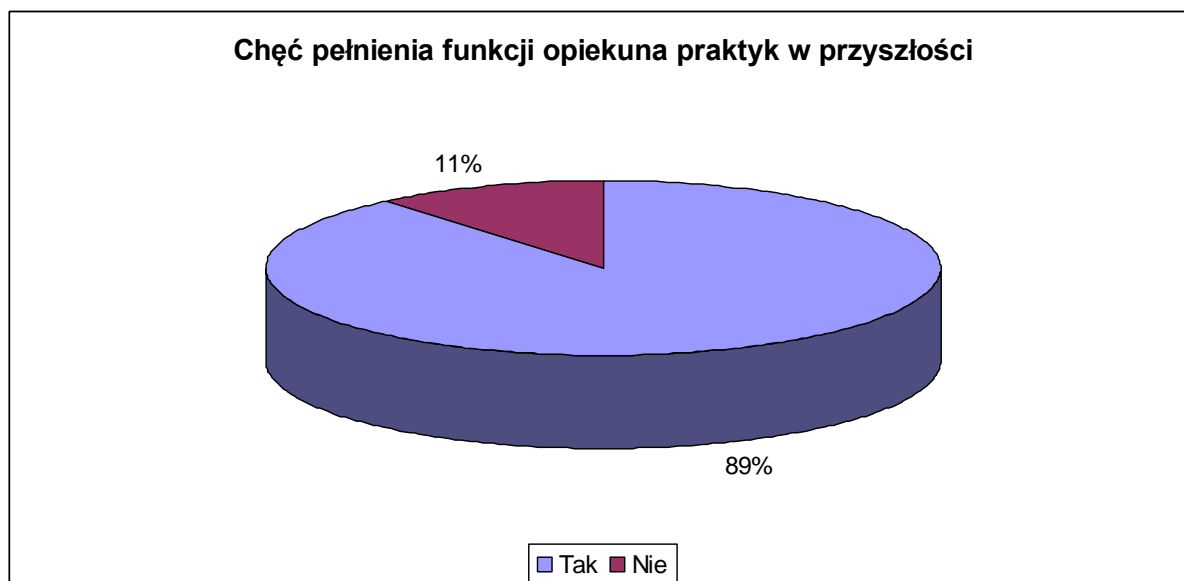

Wykres 3.6. Ocena organizacji praktyk w zakresie współpracy ze studentami w opinii opiekunów praktyk z ramienia APS

3.3. Deklaracja prowadzenia praktyk w kolejnym roku

Zdecydowana większość (89%) chciałaby pełnić funkcję opiekuna praktyk w przyszłości. Uzasadnienia tej deklaracji są następujące: ze względu na dotychczasowe doświadczenie, możliwość obserwacji relacji teoria- praktyka. Ponadto, badani wskazują na potrzebę ciągłości w opiece nad praktykami, służy to lepszemu kontaktowi ze studentami oraz daje studentom większe poczucie bezpieczeństwa. Jednocześnie nauczyciele podkreślają, że funkcja opiekuna praktyk nie jest chętnie podejmowana przez nauczycieli akademickich. Przyczyną, jak wskazują respondenci, jest niskie wynagrodzenie za sprawowaną opiekę.

Należy podkreślić, że nauczyciele, często na własny koszt telefonują do placówek oraz dojeżdżają do nich by sprawdzić, jak przebiega praktyka.

Wykres 3.7. Chęć pełnienia funkcji opiekuna praktyk w przyszłości

3.4. Trudności w pracy opiekuna praktyk

Nauczycieli akademickich zapytano o trudności w pracy opiekuna praktyk. Analizy dokonano w trzech kategoriach: trudności ze strony uczelni, trudności ze strony placówek oraz ze strony studentów.

Trudności ze strony uczelni

Pierwszym problemem, na który wskazano jest brak spotkania organizacyjnego wpisanego w plan zajęć studenckich, wynikają z tego problemy, ponieważ nie każdy student czuje obowiązek wzięcia udziału w spotkaniu organizowanym przez opiekuna. Jednocześnie badani wskazywali na brak zainteresowania przełożonych organizacją praktyk. Często kierownicy katedr/zakładów nie wiedzą jaki rodzaj praktyk jest organizowany w ramach specjalności, kiedy się one odbywają oraz jaki jest ich merytoryczny zakres. Nauczyciele wskazują, że dużym problemem jest brak wynagrodzenia dla opiekunów praktyk w placówce.

Trudności ze strony placówek

Podstawowym problemem zgłaszanym przez nauczycieli jest mały wachlarz placówek przyjmujących studentów. Problem ten nie wynika z programu praktyki, a z niechęci

przyjmowania studentów przez niektóre placówki. Brak dostępu do nich powoduje niższe kompetencje pedagogiczne studentów. Często wymienianym przykładem są poradnie psychologiczno- pedagogiczne w Warszawie i okolicach. Dużym problem w opinii badanych jest niska jakość praktyk i słabe wsparcie merytoryczne praktykanta w placówce. Jak podają opiekunowie praktyk w APS, dla wielu studentów poważnym problemem jest brak możliwości pełnej realizacji programu praktyk w placówce.

Trudności ze strony studentów

Powtarzającym się problem według opiekunów praktyk jest brak terminowości zaliczania praktyk, pomimo dostępności nauczyciela na dyżurach. Studenci odbywając praktykę często nie stawiają się w placówkach w wyznaczonych terminach, spóźniają się, pojawiają się też przypadki niewłaściwego zachowania (wulgaryzmy, ignorowanie obowiązków, niedostateczne przygotowanie do zajęć). Ankietowani nauczyciele podkreślili, że część studentów nie jest zainteresowana praktykami i chcą oni je odbyć z jak najmniejszym wysiłkiem.

3.5. Ocena merytorycznego programu praktyk

Nauczycieli akademickich poproszono o ocenę programu praktyk pod względem merytorycznym. Wyniki badań wskazują, że wszyscy badani wysoko oceniają program praktyk. Jest on adekwatny do wymagań przyszłego zawodu, pozwala na organizację praktyk w wielu placówkach. Nauczyciele dokonują modyfikacji programu praktyk, zgodnie z najnowszymi standardami kształcenia nauczycieli oraz wymaganiami dyrektorów placówek. Dzięki temu, że program jest uniwersalny, studenci mogą poznać specyfikę różnych placówek.

3.6. Wpływ na przygotowywanie programu merytorycznego praktyk

Odnosząc się do wpływu opiekuna praktyk na przygotowanie programu praktyk, wszyscy zgodnie odpowiedzieli, że czynnie uczestniczą w jego opracowywaniu.

3.7. Elementy wpływające na poprawę realizacji praktyk

Zapytano opiekunów o elementy w realizacji praktyk, które powinny zostać ulepszone. Zdecydowana większość wskazała na konieczność ustalenia konkretnych terminów praktyk (wolnych od zajęć dydaktycznych). Propozycją jest jeden dzień w tygodniu lub określony czas 2- 3 tygodnie w roku akademickim bez zajęć.

W zakresie doboru placówek nauczyciele zaproponowali, aby stworzyć ranking placówek i z najlepszymi podpisać umowy o współpracy.

Przeprowadzona analiza dotycząca zasad współpracy z placówkami pozwala stwierdzić, że opiekunowie w placówkach powinni być bardziej dostępni dla studentów, kształcić ich, a nie zlecać im wykonywanie swojej pracy. Zaproponowano również by opracować wzór pisma, z podziękowaniem dla opiekuna praktyk w placówce. Niezwykle ciekawym rozwiązaniem byłoby również podejmowanie wybranych problemów placówek w pracach licencjackich i magisterskich. Opracowane wyniki badań mogłyby służyć pracownikom w ich pracy wychowawczej.

Badani nauczycieli podkreślili konieczność zamieszczenia na stronie internetowej uczelni wszystkich informacji dotyczących praktyk (wykaz dokumentów, terminy obowiązujące daną specjalność itp.). Poważnym problem wskazywanym przez opiekunów wpływającym na jakość praktyk jest brak finansowania specjalności nienauczyielskich, a także studentów niestacjonarnych.

3.8. Kontakt opiekuna ze studentami

W badaniach wzięto pod uwagę kontakt opiekuna z APS ze studentami. Problem analizowano w trzech płaszczyznach: współpracy przed praktykami, w czasie trwania i po praktykach. Przed praktykami opiekunowie we własnym zakresie organizują spotkanie informacyjne dla studentów lub mailowo przesyłają informacje dotyczące: terminów, przebiegu praktyki, sposobu wypełniania dokumentów oraz warunków zaliczenia. Dodatkowo, dla specjalności, które nie mają gotowych list placówek, oferują pomoc w wybraniu instytucji. W trakcie praktyk, kontakt z opiekunem jest możliwy podczas dyżurów, poprzez komunikację mailową lub telefoniczną. Dla większości badanych opiekunów istotny jest indywidualny sposób zaliczania praktyk głównie w zakresie przebiegu, efektów i oceny praktyk.

3.9. Ocenianie studenta

Podczas zaliczenia praktyki nauczyciele zwracają uwagę na: wypełniony komplet dokumentów, opinię studenta na temat przeżytych doświadczeń w trakcie praktyk, realizację poszczególnych zadań wynikających z programu.

3.10. Propozycje opiekunów dotyczące realizacji praktyk

Opiekunów zapytano o pomysły dotyczące podniesienia jakości realizacji praktyk. Przeprowadzone badania wskazują, przede wszystkim na konieczność podniesienia wartości praktyk studentów niestacjonarnych. Jako kolejny postulat zgłaszano konieczność monitorowania przebiegu praktyk przez opiekuna z APS. Za istotne uznano też dostosowanie terminu praktyk do możliwości ich realizacji (np. praktyki w szkołach, MOW itp.) nie mogą odbywać się w trakcie ferii i dni wolnych od nauki). Ciekawym rozwiązaniem, proponowanym przez większość badanych, jest stworzenie tzw. szkół ćwiczeń, które umożliwiłyby nawiązanie stałej współpracy z placówkami i lepszy monitoring praktykantów.

3.11. Ocena opiekunów na szanse zatrudnienia absolwenta APS

Badani nauczyciele zostali poproszeni o ocenę szans na zatrudnienie absolwentów APS. Uzyskanie miejsca pracy jest uzależnione od ukończonej specjalności. Ogólnie jednak można stwierdzić, że sytuacja jest dosyć trudna, ponieważ w instytucjach jest mała rotacja pracowników, a dyrektorzy nie chcą przyjmować do pracy absolwentów bez doświadczenia.

3.12. Wnioski

- Respondenci bardzo dobrze oceniają praktyki pod względem współpracy z dziekanatem w zakresie przygotowywania dokumentów oraz zawierania porozumień z placówkami, raczej przeciętnie oceniają współpracę z placówkami pod względem gotowości przyjęcia studentów oraz realizacji programu praktyk. W zakresie współpracy z koordynatorami praktyk w APS większość badanych wysoko ją ocenia.
- Zdecydowana większość (89%) chciałaby pełnić funkcję opiekuna praktyk w przyszłości, chociaż badani podkreślają, że funkcja opiekuna praktyk nie jest chętnie podejmowana przez innych nauczycieli akademickich.
- Nauczyciele akademicy wskazują następujące trudności w pracy opiekuna praktyk: brak spotkania organizacyjnego dotyczącego praktyk wpisanego w plan zajęć studenckich, brak wsparcia ze strony przełożonych, często kierownicy katedr/zakładów nie wiedzą jaki rodzaj praktyk jest organizowany w ramach specjalności, kiedy się one odbywają, oraz jaki jest ich merytoryczny zakres, brak wynagrodzenia dla opiekunów praktyk w placówce za opiekę nad studentami specjalności ninauczycielskich i studentów niestacjonarnych, brak terminowości zaliczania praktyk przez studentów.

- Badani wysoko ocenili programy praktyk pod względem merytorycznym, uznając go za dostosowany do specyfiki studiów.
- Elementami, które mogłyby wpłynąć na poprawę jakości praktyk studenckich są: konieczność ustalenia konkretnych terminów praktyk (wolnych od zajęć dydaktycznych), propozycją jest jeden dzień w tygodniu lub określony czas 2- 3 tygodnie w roku akademickim bez zajęć, stworzenie rankingu placówek, i z którymi można by podpisać umowy o współpracy, opracowanie wzoru pisma, z podziękowaniem dla opiekuna praktyk w placówce, zamieszczenie na stronie internetowej uczelni wszystkich informacji dotyczących praktyk (wykaz dokumentów, terminy obowiązujące daną specjalność itp.), finansowanie praktyk studentów niestacjonarnych oraz specjalności nienauczycielskich, stworzenie tzw. szkół ćwiczeń, które umożliwiłyby nawiązanie stałej współpracy z placówkami i pozwoliły by na lepszy monitoring praktykantów.
- Opiekunowie stosują takie same kryteria zaliczenia praktyki, tj.: realizację programu praktyk, zaangażowanie studenta oraz poprawność wypełnienia dokumentów.
- Studenci mają dużo możliwości kontaktu z opiekunem praktyk w APS (telefoniczny, e-mailowy, osobisty w APS na dyżurach oraz na spotkaniach informacyjnych).
- Badani przyznali, że szanse na zatrudnienie absolwenta APS trudno określić - ponieważ w instytucjach jest niewiele ofert pracy, a dyrektorzy nie chcą zatrudniać absolwentów bez doświadczenia.

4.0. Rekomendacje

W związku z realizacją badań dotyczących praktyk zaproponowano wprowadzenie następujących zmian poprawiających jakość praktyk na Wydziale Nauk Pedagogicznych Akademii Pedagogiki Specjalnej

1. Proponuje się by czas praktyk był dostosowany do specjalności, a także do liczby zadań wynikających z programu;
2. W programie praktyk więcej czasu należy przeznaczyć na bezpośredni kontakt z uczniem/wychowankiem/ podopiecznym;
3. Istnieje konieczność dostosowania liczby studentów do możliwości opiekuna w placówce;
4. Należy ograniczyć dokumentację pozwalającą ocenić przebieg praktyk;
5. Z przeprowadzonych badań wynika, że studenci powinni mieć możliwość realizacji praktyk w placówce wybranej przez siebie, po akceptacji opiekuna w APS;
6. Zasadne jest wyznaczenie dni wolnych od zajęć dydaktycznych w APS w celu odbycia praktyk. Propozycją jest jeden dzień w tygodniu lub określony czas 2- 3 tygodnie w roku akademickim bez zajęć;
7. Zwiększenie możliwości monitorowania studenta w trakcie odbywania praktyki;
8. Organizowanie obowiązkowego, wpisanego w plan zajęć, spotkania studentów z nauczycielem akademickim, który jest opiekunem praktyk;
9. Podpisanie porozumień z placówkami, które dobrze sprawują opiekę nad praktykantami;
10. Opracowanie wzoru pisma, z podziękowaniem dla opiekuna praktyk w placówce;
11. Możliwość finansowania praktyk na specjalnościach nienauczycielskich na studiach stacjonarnych oraz praktyk studentów niestacjonarnych;
12. Organizacja szkół ćwiczeń dla wybranych specjalności;
13. Wzrost efektywności w zakresie pozyskiwania informacji zwrotnych dotyczących aktywności zawodowej, realizowanej podczas praktyk studenckich, zarówno od opiekunów w placówkach, jak i opiekunów praktyk w APS.
14. Zwrócenie uwagi na merytoryczną stronę pozyskiwanych informacji zwrotnych. Studenci oczekują konkretnych wskazówek od opiekunów praktyk w APS oraz oceny swoich działań i postaw.

W przypadku studiów kierunku edukacja artystyczna, specjalność arteterapia, wskazanie większej liczby placówek bezpośrednio związanych z arteterapią.

15. Zwiększenie kontroli ze strony opiekuna praktyk APS nad indywidualnym doбором placówek tak, aby były one faktycznie ukierunkowane na studiowaną specjalność. W analizowanych przypadkach zdarzało się realizowanie praktyk w placówkach bliższych terapii zajęciowej, niż studiowanej specjalności arteterapia